

Bruselj, 2. julij 2025
(OR. en)

11146/25

JAI 992
FREMP 183
POLGEN 69
JUSTCIV 125
CONSOM 125
DROIPEN 75
EJUSTICE 39

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	1. julij 2025
Prejemnik:	Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije
Zadeva:	SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKI CENTRALNI BANKI, EVROPSKEMU EKONOMSKO- SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2025) 375 final.

Priloga: COM(2025) 375 final

Bruselj, 1.7.2025
COM(2025) 375 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKI
CENTRALNI BANKI, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN
ODBORU REGIJ**

Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025

1. UVOD

Uspešni pravosodni sistemi so bistveni za uporabo in izvrševanje prava EU ter ohranjanje pravne države in drugih vrednot, na katerih temelji EU in ki so skupne državam članicam. Kadar nacionalna sodišča uporabljajo pravo EU, delujejo kot sodišča EU. Predvsem pa so nacionalna sodišča tista, ki zagotavljajo učinkovito izvajanje pravic in obveznosti po pravu EU (člen 19 Pogodbe o Evropski uniji (PEU)).

Uspešni pravosodni sistemi so tudi bistvenega pomena za medsebojno zaupanje ter izboljšanje naložbenega okolja in trajnostnosti dolgoročne rasti. Zato je povečanje učinkovitosti, kakovosti in neodvisnosti nacionalnih pravosodnih sistemov ena od prednostnih nalog evropskega semestra – letnega cikla usklajevanja ekonomskih politik na ravni EU. V kompasu za konkurenčnost za EU za leto 2025 ⁽¹⁾ in priloženem letnem poročilu o enotnem trgu in konkurenčnosti za leto 2025 ⁽²⁾ je poudarjeno, da je spoštovanje pravne države osrednjega pomena za delovanje enotnega trga, saj zagotavlja stabilno poslovno okolje, ki EU in njenim državam članicam daje globalno konkurenčno prednost. Pravna država zagotavlja poslovno okolje, v katerem se zakoni uporabljajo učinkovito in enotno, podjetja delujejo v drugi državi članici pod enakimi pogoji kot lokalna podjetja, proračuni pa se porabijo pregledno in objektivno. Dobro delujoči in popolnoma neodvisni pravosodni sistemi lahko pozitivno vplivajo na naložbe in so ključni za zaščito naložb. Povezani so z večjo produktivnostjo in konkurenčnostjo. Pomembni so tudi za zagotavljanje učinkovitega čezmejnega izvrševanja pogodb in upravnih odločb ter reševanja sporov, kar je bistveno za delovanje enotnega trga ⁽³⁾.

V tem okviru pregled stanja na področju pravosodja v EU vsebuje letni pregled kazalnikov, ki merijo tri bistvene parametre uspešnih pravosodnih sistemov:

- učinkovitost,
- kakovost,
- neodvisnost.

Novi in posodobljeni podatki vključujejo podatke o dostopnosti do pravosodja za žrtve kaznivih dejanj, žrtve nasilja nad ženskami/nasilja v družini, osebe, ki jim grozi diskriminacija, in starejše osebe ter o digitalizaciji pravosodja ⁽⁴⁾. V pregledu stanja za leto 2025 so nadalje razviti tudi drugi kazalniki, upoštevajoč vključitev razsežnosti enotnega trga v poročilo o stanju pravne države, kot je bilo napovedano v političnih usmeritvah predsednice Ursule von der Leyen za obdobje 2024–2029. V tej izdaji pregleda stanja so pod novim naslovom Drugi kazalniki, pomembni za enotni trg, predstavljeni kazalniki, pomembni za delovanje enotnega trga, za kar sta ključna uspešen pravosodni sistem in spoštovanje pravne države. Poslovna razsežnost in razsežnost enotnega trga sta okrepljeni s predstavitvijo novih kazalnikov o prvostopenjskih revizijskih organih za javna naročila, vrhovnih revizijskih institucijah in nacionalnih organih za varstvo konkurenco.

¹ Kompas EU za leto 2025 za ponovno vzpostavitev konkurenčnosti in zagotovitev trajnostne blaginje (COM(2025) 30 final).

² COM(2025) 26 final.

³ Glej Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij Prepoznavanje in odprava ovir za enotni trg (COM(2020) 93) ter priloženi delovni dokument služb Komisije SWD(2020) 54.

⁴ Glej Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij Digitalizacija pravosodja v Evropski uniji – Zbirka orodij za izkoriščanje priložnosti (COM(2020) 710) in priloženi delovni dokument služb Komisije SWD(2020) 540.

Komisija je leta 2020 vzpostavila celovit letni cikel pregleda pravne države, da bi poglobila spremljanje stanja pravne države v državah članicah. Cikel pregleda pravne države deluje kot preventivno orodje, ki spodbuja dialog in skupno zavedanje težav pravne države. Osrednji del cikla je letno poročilo o stanju pravne države, ki vsebuje sintezo pomembnih sprememb, tj. pozitivnih in negativnih, v vseh državah članicah in EU kot celoti. Poročilo, katerega zadnja izdaja je bila objavljena 24. julija 2024, temelji na različnih virih, vključno s pregledom stanja na področju pravosodja v EU ⁽⁵⁾. Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 je bil tudi dodatno razvit, da bi prikazal potrebe po dodatnih primerjalnih informacijah, ki so bile ugotovljene med pripravo poročila o stanju pravne države za leto 2024, z namenom zagotovitve podpore za prihodnja poročila o stanju pravne države.

Kaj je pregled stanja na področju pravosodja v EU?

Pregled stanja na področju pravosodja v EU je letno primerjalno informacijsko orodje. Namenjen je pomoči državam članicam pri izboljšanju uspešnosti nacionalnih pravosodnih sistemov, in sicer z zagotavljanjem objektivnih, zanesljivih in primerljivih podatkov o več kazalnikih, pomembnih za oceno (i) učinkovitosti, (ii) kakovosti in (iii) neodvisnosti pravosodnih sistemov v vseh državah članicah. Ni splošna enotna razvrstitev, temveč pregled načina delovanja pravosodnih sistemov vseh držav članic na podlagi kazalnikov, ki so v skupnem interesu vseh držav članic in pomembni zanje.

Pri pregledu stanja se ne daje prednost nobeni vrsti pravosodnega sistema in vse države članice so obravnavane enako.

Ne glede na model nacionalnega pravosodnega sistema ali pravno tradicijo, na kateri temelji, so bistveni parametri uspešnega pravosodnega sistema učinkovitost, kakovost in neodvisnost. Podatke o teh treh parametrih bi bilo treba brati skupaj, saj so vsi trije pogosto medsebojno povezani (pobude za izboljšanje enega parametra lahko vplivajo na drug parameter).

V pregledu stanja so predstavljeni kazalniki, ki se nanašajo predvsem na civilne, gospodarske in upravne zadeve ter, če so podatki na voljo, na določene kazenske zadeve (tj. zadeve v zvezi s pranjem denarja in podkupovanjem na sodiščih prve stopnje). Njegov namen je pomagati državam članicam pri njihovih prizadevanjih za oblikovanje učinkovitega, naložbam prijaznega okolja, ki deluje v interesu podjetij in javnosti. Pregled stanja je primerjalno orodje, ki se razvija v dialogu z državami članicami in Evropskim parlamentom ⁽⁶⁾. Njegov cilj je oceniti bistvene parametre uspešnega pravosodnega sistema in zagotoviti ustrezne letne podatke.

Kakšna je metodologija pregleda stanja na področju pravosodja v EU?

Pri pregledu stanja se uporabljajo različni viri informacij. Veliko kvantitativnih podatkov zagotovi Komisija Sveta Evrope za učinkovitost pravosodja (CEPEJ), s katero je Komisija sklenila pogodbo za izvedbo posebne letne študije. Podatki zajemajo obdobje 2014–2023, države članice pa so jih predložile v skladu z metodologijo CEPEJ. Študija vsebuje tudi podrobne pripombe in informativne preglede za posamezne države, ki podajajo več ozadja. Treba jih je brati skupaj s podatki ⁽⁷⁾.

Podatki o trajanju postopkov, ki jih je zbral CEPEJ, kažejo „čas, potreben za izdajo sodne odločbe“, tj. ocenjeno trajanje sodnih postopkov (izračunano kot razmerje med nerešenimi in rešenimi zadevami v enem letu). Podatki o učinkovitosti sodišč in upravnih organov pri uporabi prava EU na posebnih področjih kažejo povprečno trajanje postopkov, ki izhaja iz dejanske dolžine trajanja sodnih zadev.

⁵ https://commission.europa.eu/publications/2024-rule-law-report-communication-and-country-chapters_sl.

⁶ Npr. Resolucija Evropskega parlamenta z dne 29. maja 2018 o pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2017 (P8_TA(2018)0216).

⁷ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_sl.

Opozoriti je treba, da se lahko trajanje sodnih postopkov med različnimi regijami v državi članici zelo razlikuje; postopki lahko trajajo še posebno dolgo v urbanih središčih, kjer je lahko zaradi koncentracije poslovnih dejavnosti število prejetih zadev večje.

Drugi viri podatkov, ki se nanašajo na obdobje 2014–2024, so:

- skupina kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme ⁽⁸⁾,
- Evropska mreža sodnih svetov (ENCJ) ⁽⁹⁾,
- Mreža predsednikov vrhovnih sodišč EU (NPSJC) ⁽¹⁰⁾,
- Združenje državnih svetov in vrhovnega upravnega sodstva Evropske unije (ACA-Europe) ⁽¹¹⁾,
- Svet odvetniških združenj Evrope (CCBE) ⁽¹²⁾,
- Evropska mreža za konkurencu (ECN) ⁽¹³⁾,
- mreža prvostopenjskih revizijskih organov za javna naročila ⁽¹⁴⁾,
- Odbor za komunikacije (COCOM) ⁽¹⁵⁾,
- Evropski opazovalni urad za kršitve pravic intelektualne lastnine ⁽¹⁶⁾,
- mreža za sodelovanje na področju varstva potrošnikov (CPC) ⁽¹⁷⁾,
- skupina strokovnjakov za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma (EGMLTF) ⁽¹⁸⁾,
- Eurostat ⁽¹⁹⁾,

⁸ Komisija je države članice pozvala, naj za pomoč pri pripravi pregleda stanja na področju pravosodja v EU in spodbujanje izmenjave dobre prakse glede uspešnosti pravosodnih sistemov imenujejo dve kontaktni osebi: enega predstavnika sodstva in enega predstavnika ministrstva za pravosodje. Ta neformalna skupina se redno srečuje.

⁹ ENCJ združuje nacionalne institucije držav članic, ki so neodvisne od izvršilne in zakonodajne oblasti ter odgovorne za podpiranje sodstva pri neodvisnem izvajanju sodne oblasti: <https://www.encj.eu/>.

¹⁰ NPSJC zagotavlja forum, prek katerega lahko evropske institucije zaprosijo vrhovna sodišča za mnenje ter se tesneje povezujejo s spodbujanjem razprav in izmenjavo zamisli: <http://network-presidents.eu/>.

¹¹ ACA-Europe sestavljajo Sodišče Evropske unije in državni sveti ali vrhovna upravna sodstva vseh držav članic EU: <https://www.aca-europe.eu/index.php/en/>.

¹² CCBE zastopa evropska odvetniška združenja v njihovih skupnih interesih pred evropskimi in drugimi mednarodnimi institucijami. Redno deluje kot vez med svojimi člani in evropskimi institucijami, mednarodnimi organizacijami ter drugimi pravnimi organizacijami po vsem svetu: <https://www.ccbe.eu/>.

¹³ Mreža ECN je bila vzpostavljena kot forum za razpravo in sodelovanje evropskih organov za varstvo konkurence v zadevah, v katerih se uporabljata člena 101 in 102 Pogodbe o delovanju EU (PDEU). Je okvir za tesno sodelovanje iz Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003. Omogoča sodelovanje med Komisijo in nacionalnimi organi za varstvo konkurence v vseh državah članicah EU: http://ec.europa.eu/competition/ecn/index_en.html.

¹⁴ Mreža prvostopenjskih revizijskih organov za javna naročila je bila vzpostavljena za okrepitev sodelovanja med nacionalnimi prvostopenjskimi revizijskimi organi za javna naročila v EU. Naloga skupine je svetovati Evropski komisiji o zadevah, povezanih z izvajanjem direktiv o pravnih sredstvih in delovanjem nacionalnih sistemov pravnih sredstev. Evropska komisija na podlagi ocene učinkovitosti direktiv o pravnih sredstvih (COM(2017) 28 z dne 24. januarja 2017) spodbuja prvostopenjske revizijske organe k sodelovanju za izboljšanje izmenjave informacij in dobrih praks.

¹⁵ COCOM sestavljajo predstavniki držav članic EU. Njegova glavna vloga je zagotavljati mnenja o osnutkih ukrepov, ki jih Komisija namerava sprejeti v zvezi z vprašanji digitalnega trga: <https://ec.europa.eu/transparency/comitology-register/screen/committees/C15401/consult?lang=sl>.

¹⁶ Evropski opazovalni urad za kršitve pravic intelektualne lastnine je mreža strokovnjakov in specializiranih deležnikov. Sestavljajo ga predstavniki iz javnega in zasebnega sektorja, ki sodelujejo v dejavnih delovnih skupinah: <https://euiipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/home>.

¹⁷ CPC je mreža nacionalnih organov, odgovornih za izvajanje zakonodaje EU na področju varstva potrošnikov v državah EU in EGP: https://commission.europa.eu/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/enforcement-consumer-protection/consumer-protection-cooperation-network_en.

¹⁸ EGMLTF se redno srečuje za izmenjavo mnenj ter pomoč Komisiji pri opredelitvi politike in pripravi nove zakonodaje na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma: <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=sl&do=groupDetail.groupDetail&groupID=2914>.

¹⁹ Eurostat je statistični urad EU: <https://ec.europa.eu/eurostat/>.

- nacionalne kontaktne točke za boj proti korupciji ⁽²⁰⁾,
- mreža javnih tožilcev ali primerljivih institucij na vrhovnih sodiščih držav članic Evropske unije (mreža NADAL) ⁽²¹⁾ in
- kontaktni odbor za vrhovne revizijske institucije ⁽²²⁾.

Skozi leta se je metodologija pregleda stanja dodatno razvijala in izpopolnjevala v tesnem sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme, zlasti z uporabo vprašalnika (ki se letno posodablja) in zbiranjem podatkov o nekaterih vidikih delovanja pravosodnih sistemov.

Razpoložljivost podatkov, zlasti za kazalnike o učinkovitosti pravosodnih sistemov, se še naprej izboljšuje. Razlog je v tem, da številne države članice vlagajo v svoje zmogljivosti za pripravo boljših sodnih statistik. Kjer še vedno obstajajo težave pri zbiranju ali zagotavljanju podatkov, je to posledica bodisi nezadostne statistične zmogljivosti bodisi dejstva, da se nacionalne kategorije, za katere se zbirajo podatki, ne ujemajo natančno s tistimi, ki se uporabljajo za pregled stanja. Samo v zelo malo primerih je podatkovna vrzel posledica tega, da nacionalni organi ne prispevajo podatkov. Komisija države članice še naprej spodbuja k zmanjševanju te podatkovne vrzeli.

Kako je pregled stanja na področju pravosodja v EU vključen v evropski semester in kako je povezan z mehanizmom za okrevanje in odpornost?

Pregled stanja zagotavlja podatke za ocenjevanje učinkovitosti, kakovosti in neodvisnosti nacionalnih pravosodnih sistemov. Njegov namen je državam članicam pomagati izboljšati uspešnost njihovih nacionalnih pravosodnih sistemov. S primerjavo informacij o pravosodnih sistemih držav članic omogoča lažjo opredelitev dobrih praks in pomanjkljivosti ter spremljanje izzivov in napredka. V okviru evropskega semestra se izvedejo ocene za posamezne države z dvostranskim dialogom z zadevnimi nacionalnimi organi in deležniki. Kjer imajo opredeljene pomanjkljivosti makroekonomski pomen, lahko Komisija na podlagi analize v okviru evropskega semestra predlaga Svetu, naj sprejme priporočila za posamezne države za izboljšanje nacionalnih pravosodnih sistemov v posameznih državah članicah ⁽²³⁾.

V okviru mehanizma za okrevanje in odpornost (RRF) je na voljo več kot 650 milijard EUR v obliki posojil in nepovratne finančne podpore, od katerih bi vsaka država članica morala nameniti najmanj 20 % za digitalni prehod in najmanj 37 % za ukrepe, ki prispevajo k podnebnim ciljem. Reforme in naložbe, ki so jih predlagale države članice, so že presegle te cilje, saj naj bi odhodki za digitalno področje znašali 26 %, odhodki za podnebne ukrepe pa približno 42 %. RRF nudi priložnost za obravnavo priporočil za posamezne države v zvezi z nacionalnimi pravosodnimi sistemi in pospešitev nacionalnih prizadevanj za dokončanje digitalne preobrazbe pravosodnih sistemov. Plačila državam članicam v okviru RRF na podlagi uspešnosti so odvisna od izpolnjevanja mejnikov in ciljev. Predlaganih je bilo približno 7 100 mejnikov in ciljev, pri čemer sta približno dve tretjini povezani z naložbami, tretjina pa z reformami. Na podlagi uredbe o RRF je Komisija pred sprejetjem načrtov držav članic za okrevanje in odpornost morala oceniti, ali bi lahko prispevali k uspešnemu reševanju vseh ali številnih izzivov, opredeljenih v ustreznih priporočilih za posamezne države, oziroma izzivov,

²⁰ Komisija ima neformalno skupino kontaktnih oseb, ki se ukvarjajo z bojem proti korupciji. Glej tudi https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/democracy-eu-citizenship-anti-corruption/anti-corruption/eu-network-against-corruption_en.

²¹ <https://attorneygeneral.mt/activities/nadal-network-conference/>.

²² Kontaktni odbor združuje vodje vrhovnih revizijskih institucij držav članic in Evropskega računskega sodišča ter zagotavlja forum za razpravo in krepitev sodelovanja pri reviziji in povezanih dejavnostih: <https://www.eca.europa.eu/sites/CC/en/pages/about.aspx>.

²³ V okviru evropskega semestra je Svet na podlagi predloga Komisije obravnaval priporočila za posamezne države v zvezi z njihovim pravosodnim sistemom, in sicer za sedem držav članic v letu 2019 (HR, IT, CY, HU, MT, PT in SK) ter za osem držav članic v letu 2020 (HR, IT, CY, HU, MT, PL, PT in SK). Zaradi tekočih postopkov RRF leta 2021 ni bilo priporočil za posamezne države. Leta 2022 sta dve državi članici (PL in HU) prejeli priporočilo za posamezne države v zvezi z neodvisnostjo sodstva. Leta 2024 je ena država članica prejela specifično priporočilo za državo v zvezi z uspešnostjo, neodvisnostjo in integriteto pravosodnega in protikorupcijskega sistema (SK).

opredeljenih v drugih dokumentih Komisije, sprejetih v okviru evropskega semestra ⁽²⁴⁾. Na podlagi predhodnega financiranja in zahtevkov držav članic za plačila in pozitivnih ocen Komisije o zadovoljivem izpolnjevanju zadevnih mejnikov in ciljev ⁽²⁵⁾ je bilo državam članicam do maja 2025 izplačanih skupno 308,04 milijarde EUR v obliki nepovratnih sredstev in posojil iz RRF. V istem časovnem obdobju mora Komisija še oceniti izpolnjevanje 71 % mejnikov in ciljev.

Zakaj so uspešni pravosodni sistemi pomembni za naložbam prijazno poslovno okolje?

Uspešni pravosodni sistemi, ki podpirajo pravno državo, imajo pozitiven ekonomski učinek. Spoštovanje pravne države zagotavlja poslovno okolje, v katerem se zakoni uporabljajo učinkovito in enotno ter v katerem lahko podjetja poslujejo v drugi državi članici pod enakimi pogoji kot lokalna podjetja. Pravna država je osrednjega pomena za delovanje enotnega trga in ohranjanje stabilnega delovnega okolja, ki EU in njenim državam članicam zagotavlja globalno konkurenčno prednost ⁽²⁶⁾. Uspešni pravosodni sistemi so še zlasti pomembni v okviru evropskega semestra in RRF. Kjer pravosodni sistemi zagotavljajo uveljavljanje pravic, je večja verjetnost, da bodo upniki posojali, transakcijski stroški se zmanjšajo in bolj verjetno je, da bodo podjetja vlagala, imela večje zaupanje in bodo odvrnjena od oportunističnega ravnanja. Uspešen pravosodni sistem je ključen za trajno gospodarsko rast. Izboljša lahko poslovno okolje, spodbuja inovacije, pritegne neposredne tuje naložbe, zagotovi davčne prihodke in podpira gospodarsko rast. Številne študije ⁽²⁷⁾ potrjujejo koristi dobro delujočih nacionalnih pravosodnih sistemov za gospodarstvo, med drugim študije Mednarodnega denarnega sklada (MDS) ⁽²⁸⁾, Evropske centralne banke (ECB) ⁽²⁹⁾, Evropske mreže sodnih svetov ⁽³⁰⁾,

²⁴ Člen 19(3), točka (b), ter člen 24(3) in (5) Uredbe (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17).

²⁵ Pregled stanja na področju pravosodja v EU je eden od virov informacij, ki se upoštevajo v evropskem semestru. Te informacije ne vplivajo na ocene Komisije o izpolnjevanju mejnikov in ciljev v okviru RRF.

²⁶ Kompas za konkurenčnost za EU (COM(2025) 30 final, str. 19), Letno poročilo o enotnem trgu in konkurenčnosti za leto 2025 (COM(2025) 26 final, str. 3).

²⁷ „Justice and finance: Does judicial efficiency contribute to financial system efficiency?“ (Pravosodje in finance: ali učinkovitost sodstva prispeva k učinkovitosti finančnega sistema?) (2024), Muhammad Atif Khan, Muhammad Asif Khan, Mohammed Arshad Khan, Shahid Hussain, Veronika Fenyves: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214845023001709>; Chemin, M., 2020. „Judicial efficiency and firm productivity: Evidence from a world database of judicial reforms“ (Učinkovitost pravosodja in produktivnost podjetij: dokazi iz svetovne zbirke podatkov o pravosodnih reformah), *The Review of Economics and Statistics* 102(1): str. 49–64, <https://direct.mit.edu/rest/article/102/1/49/58536/Judicial-Efficiency-and-Firm-Productivity-Evidence>;

Kapopoulos, P., in Rizos, A., 2024. „Judicial efficiency and economic growth: Evidence based on European Union data“ (Učinkovitost pravosodja in gospodarska rast: dokazi, ki temeljijo na podatkih Evropske unije), *Scottish Journal of Political Economy* 71(1): str. 101–131, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/sjpe.12357?msocid=1a8244b340af65701f02511641c36474>.

²⁸ MDS, Regional Economic Outlook, november 2017, *Europe: Europe Hitting its Stride* (Evropa: Evropa je ujela svoj ritem), str. xviii, 40, 70: <https://www.imf.org/~media/Files/Publications/REO/EUR/2017/November/eur-booked-print.ashx?la=en>.

²⁹ ECB, „Structural policies in the euro area“ (Strukturne politike v euroobmočju), junij 2018, ECB Occasional Paper Series (Serija občasnih zvezkov ECB), št. 210: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op210.en.pdf?3db9355b1d1599799aa0e475e5624651>.

³⁰ Evropska mreža sodnih svetov in Center Montaigne za pravno državo in upravljanje pravosodja Univerze v Utrechtu, „Economic value of the judiciary – A pilot study for five countries on volume, value and duration of large commercial cases“ (Ekonomska vrednost sodstva – pilotna študija za pet držav o obsegu, vrednosti in trajanju velikih gospodarskih zadev), junij 2021: <https://pgwrk-websitemedia.s3.eu-west-1.amazonaws.com/production/pwk-web-encj2017-1/Reports/Economic%20value%20of%20the%20judiciary%20-%20pilot%20study.pdf>.

Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) (³¹), Svetovnega gospodarskega foruma (³²) in Svetovne banke (³³).

V eni od študij je bila ugotovljena močna povezava med skrajšanjem sodnih postopkov (merjeno v času, potrebnem za izdajo sodne odločbe (³⁴)) in stopnjo rasti podjetij (³⁵). Poleg tega je glede na študijo višji odstotek podjetij, ki pravosodni sistem dojemajo kot neodvisen, povezan z večjim prometom podjetij in večjo rastjo produktivnosti (³⁶).

V drugih raziskavah je poudarjen pomen uspešnega nacionalnega pravosodnega sistema za naložbene odločitve podjetij in njihovo sposobnost reševanja sporov glede pravic intelektualne lastnine. V eni raziskavi je na primer 93 % velikih podjetij odgovorilo, da v državah, v katerih vlagajo, sistematično in stalno preverjajo pogoje pravne države (vključno z neodvisnostjo sodstva) (³⁷). V drugi raziskavi je več kot polovica malih in srednjih podjetij (MSP) odgovorila, da so visoki stroški in dolgotrajni sodni postopki glavni razlogi, zaradi katerih ne začnejo sodnega postopka zaradi kršitve pravic intelektualne lastnine (³⁸). Pomen uspešnih pravosodnih sistemov za delovanje enotnega trga, zlasti za podjetja, je poudarjen tudi v sporočilih Komisije o prepoznavanju in odpravi ovir za enotni trg (³⁹) in akcijskem načrtu za uveljavljanje enotnega trga (⁴⁰).

Kako Komisija podpira izvajanje dobrih reform pravosodja s tehnično podporo?

Države članice lahko izkoristijo tehnično podporo Komisije, ki je na voljo prek projektne skupine za reforme in naložbe (SG REFORM) v okviru Instrumenta za tehnično podporo (⁴¹). Cilj Instrumenta za

³¹ Glej na primer „What makes civil justice effective?“ (Dejavniki uspešnosti civilnega pravosodja), sporočila o politiki Ekonomskega oddelka OECD, št. 18, junij 2013, in „The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics“ (Ekonomika civilnega pravosodja: novi podatki po državah in empirični podatki), delovni dokumenti Ekonomskega oddelka OECD, št. 1060, avgust 2013.

³² Svetovni gospodarski forum, „The Global Competitiveness Report 2019“ (Poročilo o mednarodni konkurenčnosti za leto 2019), oktober 2019: <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2019>.

³³ Svetovna banka, „World Development Report 2017: Governance and the Law, Chapter 3: The role of law“ (Poročilo o svetovnem razvoju za leto 2017: upravljanje in pravo, poglavje 3: Vloga prava), str. 83, 140: <http://www.worldbank.org/en/publication/wdr2017>.

³⁴ Kazalnik „čas, potreben za izdajo sodne odločbe“, je število nerešenih zadev, deljeno s številom rešenih zadev ob koncu leta, pomnoženo s 365 (dnevi). Gre za standardni kazalnik, ki ga je razvila Komisija Sveta Evrope za učinkovitost pravosodja (CEPEJ): http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

³⁵ Vincenzo Bove in Leandro Elia, „The judicial system and economic development across EU Member States“ (Pravosodni sistem in gospodarski razvoj v državah članicah EU), tehnično poročilo Skupnega raziskovalnega središča, EUR 28440 EN, Urad za publikacije EU, Luxembourg, 2017: http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC104594/jrc104594_2017_the_judicial_system_and_economic_development_across_eu_member_states.pdf.

³⁶ Prav tam.

³⁷ The Economist Intelligence Unit, „Risk and Return – Foreign Direct Investment and the Rule of Law“ (Tveganje in donos – Neposredne tuje naložbe in pravna država), 2015, http://www.biicl.org/documents/625_d4_fdi_main_report.pdf, str. 22.

³⁸ Urad Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO), „Intellectual Property (IP) SME Scoreboard 2016“ (Pregled stanja na področju intelektualne lastnine za MSP za leto 2016): https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/sme_scoreboard_study_2016/Executive_summary_en.pdf.

³⁹ COM(2020) 93 in SWD(2020) 54.

⁴⁰ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij Dolgoročni akcijski načrt za boljše izvajanje in uveljavljanje pravil enotnega trga, COM(2020) 94, zlasti ukrepi št. 4, 6 in 18.

⁴¹ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/programmes/tsi>.

Uredba o Instrumentu za tehnično podporo je bila sprejeta marca 2021. V skladu s členom 5 Uredbe je njen cilj podpreti „institucionalno reformo ter učinkovito in storitveno usmerjeno delovanje javne uprave in e-uprave, poenostavitev pravil in postopkov, revizijo, povečanje zmogljivosti za črpanje sredstev Unije, spodbujanje upravnega sodelovanja, učinkovito pravno državo, reformo pravosodnega sistema, gradnjo

tehnično podporo je zagotoviti tehnično podporo državam članicam prosilkam, da okrepijo svoje institucionalne in upravne zmogljivosti za oblikovanje in izvajanje reform. V obdobju 2021–2025 se je iz Instrumenta za tehnično podporo financiralo 36 projektov, ki so vključevali 43 reform, s katerimi je bila 20 državam članicam zagotovljena podpora za izvajanje reform pravosodja. Instrument za tehnično podporo podpira projekte, katerih cilj je izboljšati kakovost in učinkovitost pravosodja, kot so uporaba tehnologije za boljše upravljanje poteka zadev in uporaba podatkovno vodenega pristopa za razporejanje zadev in virov, olajšanje dostopa do pravnega varstva za ranljive skupine ter krepitev zmogljivosti organov pregona za učinkovito vodenje postopkov v odmevnih in čezmejnih primerih korupcije. Z razpisom za zbiranje predlogov v okviru Instrumenta za tehnično podporo za leto 2025 je bila zagotovljena platforma, prek katere lahko države članice zaprosijo za podporo pri reformah na področju digitalizacije, kot sta uporaba tehnologije za reševanje izzivov, povezanih z množičnimi pravnimi postopki, in avtomatizacija rutinskih nalog za zmanjšanje ročnega dela in napak, da se lahko sodniki in upravno osebje osredotočijo na zahtevnejše naloge. Instrument za tehnično podporo dopolnjuje tudi druge instrumente, zlasti mehanizem za okrevanje in odpornost, saj lahko državam članicam zagotovi podporo pri izvajanju njihovih načrtov za okrevanje in odpornost. Načrti za okrevanje in odpornost vključujejo ukrepe za izboljšanje učinkovitosti pravosodja, in sicer z digitalizacijo, zmanjšanjem zaostankov, izboljšanjem upravljanja sodišč in zadev ter reformo geografske ureditve sodišč.

Kako program za pravosodje podpira uspešnost pravosodnih sistemov?

Program za pravosodje s skupnim proračunom za obdobje 2021–2027 v višini približno 305 milijonov EUR podpira nadaljnji razvoj evropskega območja pravice na podlagi pravne države, vključno z neodvisnostjo, kakovostjo in učinkovitostjo pravosodnega sistema, ki temelji na vzajemnem priznavanju in medsebojnem zaupanju ter pravosodnem sodelovanju. Leta 2024 je bilo za financiranje projektov in drugih dejavnosti v okviru treh specifičnih ciljev programa zagotovljenih približno 41,2 milijona EUR:

- 11,1 milijona EUR je bilo zagotovljenih za spodbujanje pravosodnega sodelovanja v civilnih in kazenskih zadevah, prispevanje k učinkoviti in skladni uporabi in izvrševanju instrumentov EU ter podpiranje povezave držav članic s sistemom ECRIS-TCN;
- 15,9 milijona EUR je bilo zagotovljenih v podporo usposabljanju delavcev v pravni stroki na področjih civilnega in kazenskega prava EU ter prava temeljnih pravic EU, pravnih sistemov držav članic in pravne države;
- 14,2 milijona EUR je bilo zagotovljenih za spodbujanje dostopa do pravnega varstva (vključno z e-pravosodjem), zaščito pravic žrtev in pravic oseb, osumljenih ali obtoženih kaznivih dejanj, ter podporo razvoju in uporabi digitalnih orodij ter vzdrževanju in razširitvi portala e-pravosodje (v dopolnjevanju s programom Digitalna Evropa).

Zakaj Komisija spremlja digitalizacijo nacionalnih pravosodnih sistemov?

Digitalizacija pravosodja je ključna za povečanje uspešnosti pravosodnih sistemov ter je zelo učinkovito orodje za lažanje dostopa do pravnega varstva ter izboljšanje njegove kakovosti. Z digitalnimi orodji se izboljšuje tudi pravosodno sodelovanje. Po pandemiji COVID-19 so države članice pospešile reforme za posodobitev na tem področju. Umetna inteligenca se vse bolj uporablja tudi na področju pravosodja ⁽⁴²⁾

zmogljivosti konkurenčnih in protimonopolnih organov, krepitev finančnega nadzora ter krepitev boja proti goljufijam, korupciji in pranju denarja“ (poudarek dodan).

⁴² Umetna inteligenca lahko prispeva k učinkovitejšemu pravosodnemu sistemu, saj sodnikom in pravosodnim strokovnjakom pomaga, da se osredotočijo na svoje vsebinsko delo. Na primer, umetna inteligenca se uporablja v naslednjih primerih: arhiviranje dokumentov ali opravljanje ponavljajočih se nalog ter raziskovanje zakonodaje in sodne prakse.

Pregled stanja na področju pravosodja v EU od leta 2013 vključuje primerjalne informacije o digitalizaciji pravosodja v državah članicah, na primer na področju spletnega dostopa do sodb ali spletne vložitve zahtevkov in nadaljnega ukrepanja.

Uredba (EU) 2023/2844 o digitalizaciji čezmejnega pravosodnega sodelovanja v civilnih, gospodarskih in kazenskih zadevah ⁽⁴³⁾ daje fizičnim in pravnim osebam pravico do elektronske komunikacije s pristojnimi pravosodnimi organi v čezmejnih postopkih ter elektronskega plačevanja sodnih taks. Uredba zagotavlja tudi pravno podlago za izvajanje videokonferenc v čezmejnih civilnih, gospodarskih in kazenskih zadevah. Poleg tega se vzpostavlja tudi digitalni komunikacijski kanal, ki se bo uporabljal za izmenjavo podatkov med pristojnimi pravosodnimi organi. V tem okviru pregled stanja na področju pravosodja spremlja napredek, ki so ga države članice dosegle pri izvajanju Uredbe in uporabi videokonferenc.

Podatki iz pregleda stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 bodo prav tako vključeni v prihodnjo strategijo o uporabi digitalnih tehnologij, da bi bili civilni in kazenskopravni sistemi EU učinkovitejši, odpornejši in varnejši ⁽⁴⁴⁾.

⁴³ Uredba (EU) 2023/2844 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2023 o digitalizaciji pravosodnega sodelovanja in dostopa do sodnega varstva v čezmejnih civilnih, gospodarskih in kazenskih zadevah ter o spremembi nekaterih aktov s področja pravosodnega sodelovanja (PE/50/2023/REV/1, UL L, 2023/2844, 27.12.2023).

⁴⁴ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14517-Strategija-za-digitalno-pravosodje-za-obdobje-2025-2030_sl.

2. GLAVNE UGOTOVITVE PREGLEDA STANJA NA PODROČJU PRAVOSODJA V EU ZA LETO 2025

Učinkovitost, kakovost in neodvisnost so glavni parametri učinkovitega pravosodnega sistema. V pregledu stanja so predstavljeni kazalniki za vsakega od teh parametrov.

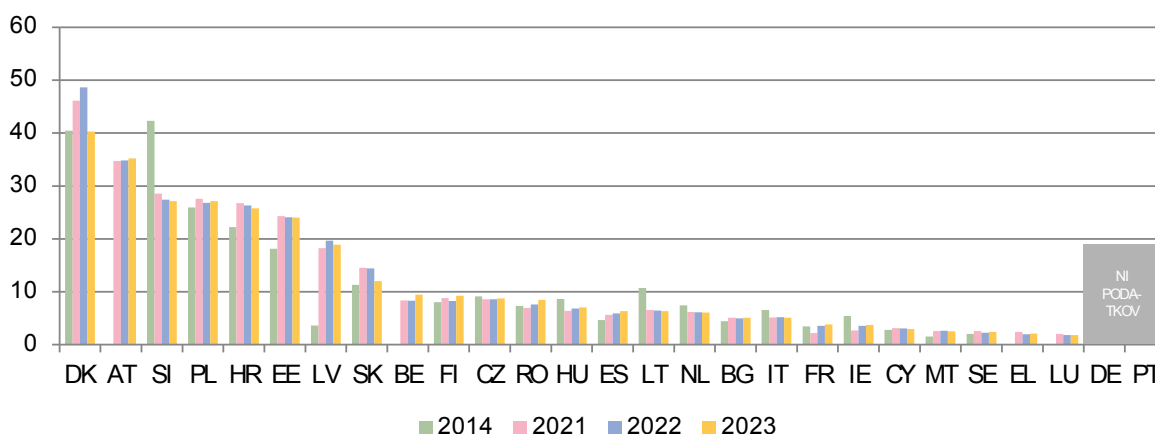
2.1 Učinkovitost pravosodnih sistemov

V pregledu stanja so predstavljeni kazalniki v zvezi z učinkovitostjo postopkov na širših področjih civilnih, gospodarskih in upravnih zadev ter na posebnih področjih, na katerih upravni organi in sodišča uporabljajo pravo EU⁽⁴⁵⁾.

2.1.1 Razvoj na področju števila prejetih zadev

Število zadev v nacionalnih pravosodnih sistemih se je zmanjšalo v petih državah članicah, pri čemer se je v dveh od teh zmanjšalo za precej več kot v prejšnjem letu. V 20 državah članicah se je povečalo ali ostalo nespremenjeno. Na splošno so med državami članicami še vedno precejšnje razlike (slika 1).

Slika 1: Število prejetih civilnih, gospodarskih, upravnih in drugih zadev v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na prvi stopnji/na 100 prebivalcev) (vir: študija CEPEJ⁽⁴⁶⁾)

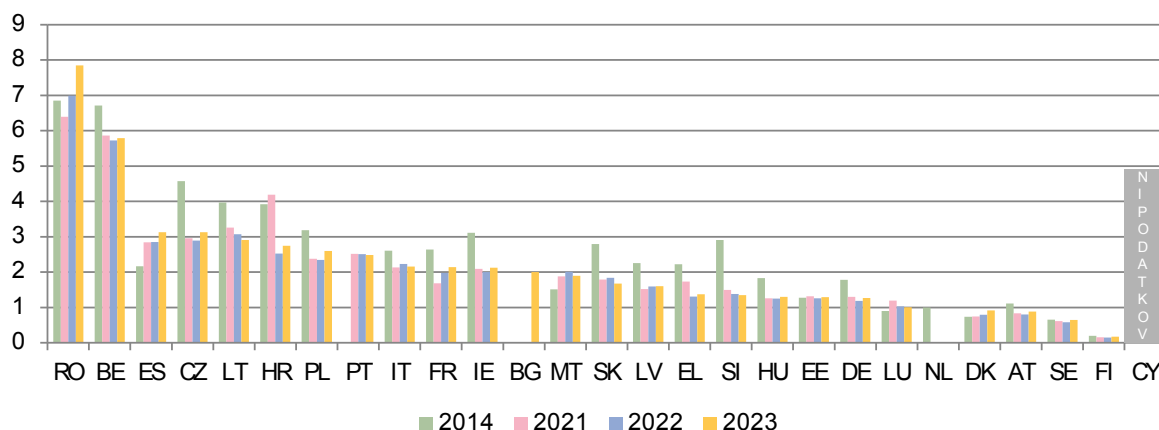

(*) Po metodologiji CEPEJ ta kategorija vključuje vse civilne in gospodarske pravne in nepravne zadeve, nepravne zemljiškoknjižne zadeve in zadeve v zvezi s poslovnimi registri, zadeve v zvezi z drugimi registri, druge nepravne zadeve, upravne zadeve in druge nekazenske zadeve.

⁴⁵ Za učinkovitost pravosodnega sistema je pomembno tudi izvrševanje sodnih odločb, vendar primerljivi podatki niso zlahka dostopni. Nadaljnje informacije o stanju v posameznih državah članicah so predstavljene v študiji o delovanju pravosodnih sistemov v državah članicah EU za leto 2024 – profili držav, ki jo je za Komisijo izvedel sekretariat CEPEJ: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_sl.

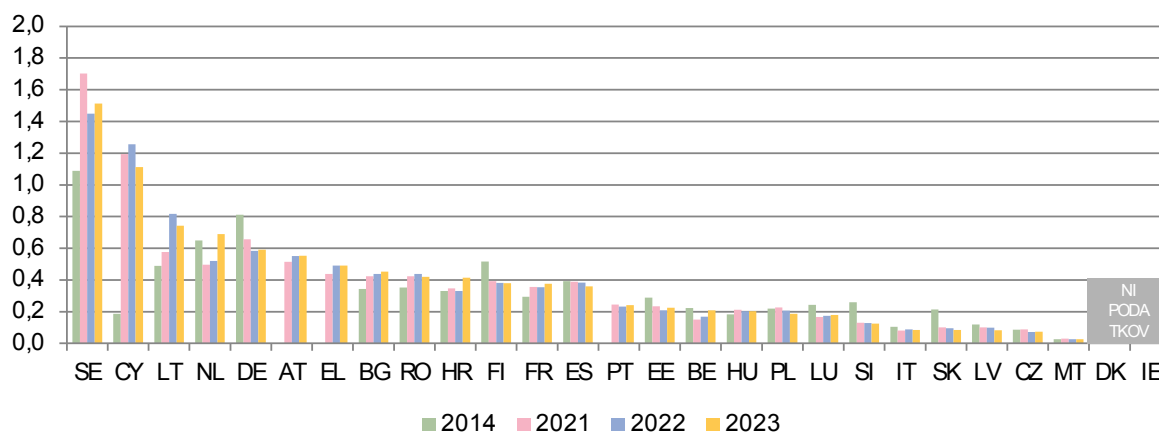
⁴⁶ Študija o delovanju pravosodnih sistemov v državah članicah EU za leto 2024, ki jo je za Komisijo izvedel sekretariat CEPEJ: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_sl#documents.

Slika 2: Število prejetih civilnih in gospodarskih pravnih zadev v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na prvi stopnji/na 100 prebivalcev) (vir: študija CEPEJ)

(*) Civilne in gospodarske pravne zadeve se po metodologiji CEPEJ nanašajo na spore med strankami, na primer spore v zvezi s pogodbami. Civilne in gospodarske nepravdne zadeve se nanašajo na nepravdne postopke, na primer nesporne plačilne naloge.

Slika 3: Število prejetih upravnih zadev v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na prvi stopnji/na 100 prebivalcev) (vir: študija CEPEJ)

(*) Upravne zadeve se po metodologiji CEPEJ nanašajo na spore med posamezniki in lokalnimi, regionalnimi ali nacionalnimi organi. **DK** in **IE** upravnih zadev ne evidentirata ločeno. Spremembe metodologije v **EL**, **SK** in **SE**.

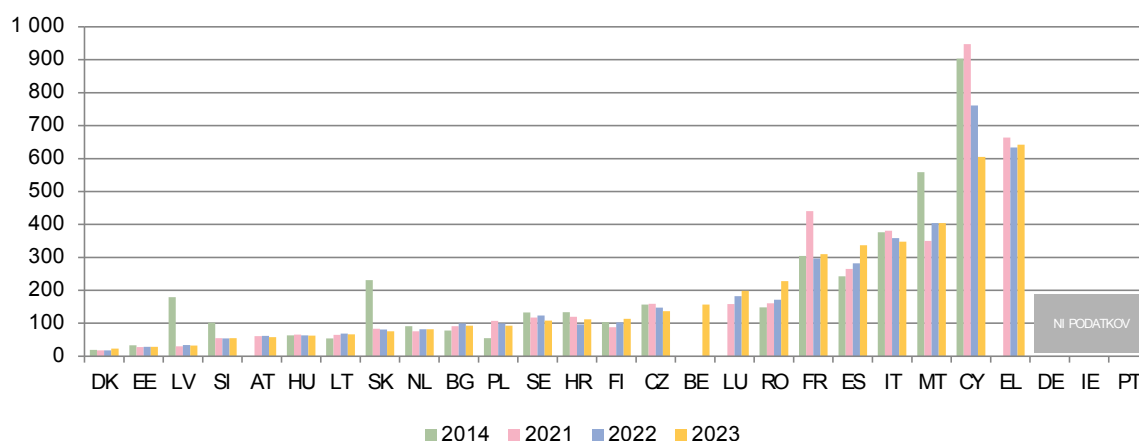
2.1.2 Splošni podatki o učinkovitosti

Kazalniki v zvezi z učinkovitostjo postopkov na širših področjih civilnih, gospodarskih in upravnih zadev so: (i) ocena trajanja postopkov (čas, potreben za izdajo sodne odločbe), (ii) stopnja rešenih zadev in (iii) število nerešenih zadev.

– Ocena trajanja postopkov –

Ocena trajanja postopkov označuje ocenjeni čas (v dnevih), ki je potreben, da se zadeva na sodišču reši, tj. čas, v katerem sodišče sprejme odločbo na prvi stopnji. „Čas, potreben za izdajo sodne odločbe“, pomeni ocenjeni najkrajši čas, ki bi ga sodišče potrebovalo, da bi rešilo zadevo v sedanjih delovnih pogojih. Ta kazalnik se izračuna kot število nerešenih zadev, deljeno s številom rešenih zadev ob koncu leta, pomnoženo s 365 (dnevi) ⁽⁴⁷⁾. Višja kot je vrednost, večja je verjetnost, da bi sodišče potrebovalo več časa za sprejetje odločitve. Podatki se večinoma nanašajo na postopke na sodiščih prve stopnje ter se primerjajo s podatki za leta 2014, 2021, 2022 in 2023, če so na voljo ⁽⁴⁸⁾. Na sliki 6 je prikazan čas, potreben za izdajo sodne odločbe, v letu 2023 v civilnih in gospodarskih pravnih zadevah na sodiščih vseh stopenj, na sliki 8 pa v upravnih zadevah na sodiščih vseh stopenj.

Slika 4: Ocenjeni čas, potreben za reševanje civilnih, gospodarskih, upravnih in drugih zadev v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na prvi stopnji/v dnevih) (vir: študija CEPEJ)

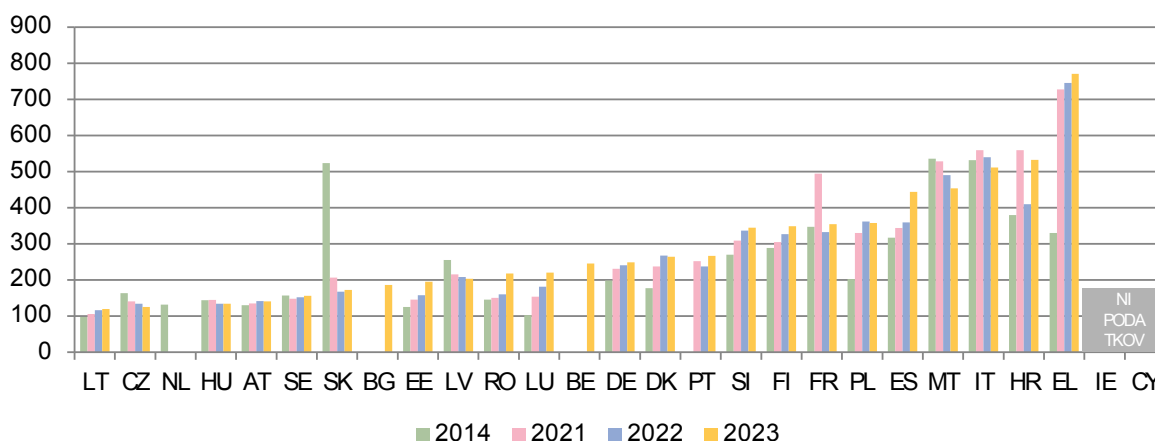

(*) Po metodologiji CEPEJ ta kategorija vključuje vse civilne in gospodarske pravne in nepravne zadeve, nepravne zemljiškopravne zadeve in zadeve v zvezi s poslovnimi registri, zadeve v zvezi z drugimi registri, druge nepravne zadeve, upravne zadeve in druge nekazenske zadeve. Spremembe metodologije v **SK**. Nerešene zadeve vključujejo vse stopnje v **CZ** in do leta 2016 v **SK**. Za **LV** je veliko zmanjšanje posledica reforme sodnega sistema, preverjanja napak in čiščenja podatkov v informacijskem sistemu. V **PT** je novi zakonik o civilnem postopku, ki uvaja novo ureditev izvrševanja, začel veljati 1. septembra 2013. Temelji na novi paradigmi, ki določa, da je treba sodne postopke jasno razlikovati od izvensodnih postopkov. Vendar doslej ni bilo mogoče ustrezno prilagoditi zbiranja podatkov in zagotoviti potrebnih podatkov za to sliko.

⁴⁷ Standardni kazalniki, ki jih je opredelil CEPEJ, so trajanje postopkov, stopnja rešenih zadev in število nerešenih zadev: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

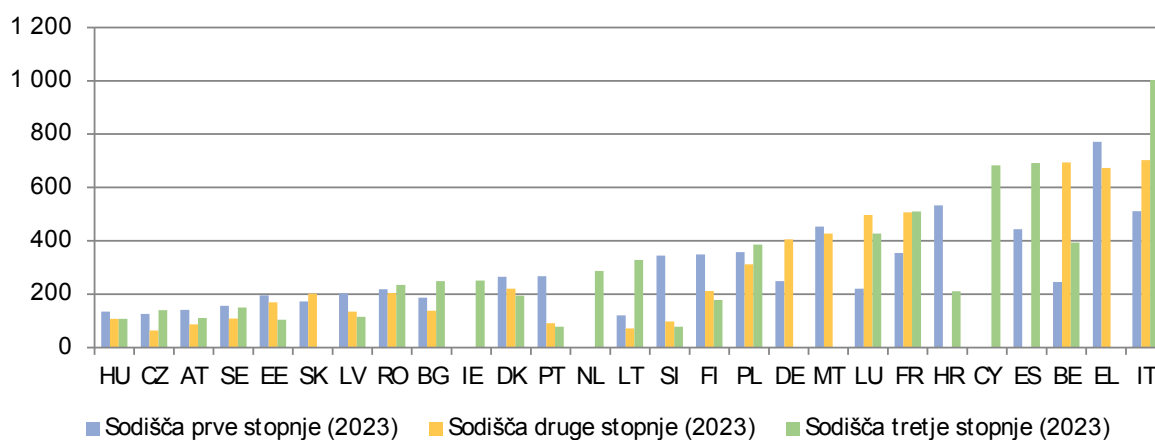
⁴⁸ Leta so bila izbrana tako, da se ohrani devetletna perspektiva z izhodiščnim letom 2014 in da hkrati ni vključenih preveč podatkov. Podatki za leta 2010, 2012, 2013, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 in 2020 so na voljo v poročilu CEPEJ.

Slika 5: Ocenjeni čas, potreben za reševanje civilnih in gospodarskih pravnih zadev na prvi stopnji v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na prvi stopnji/v dnevih) (vir: študija CEPEJ)

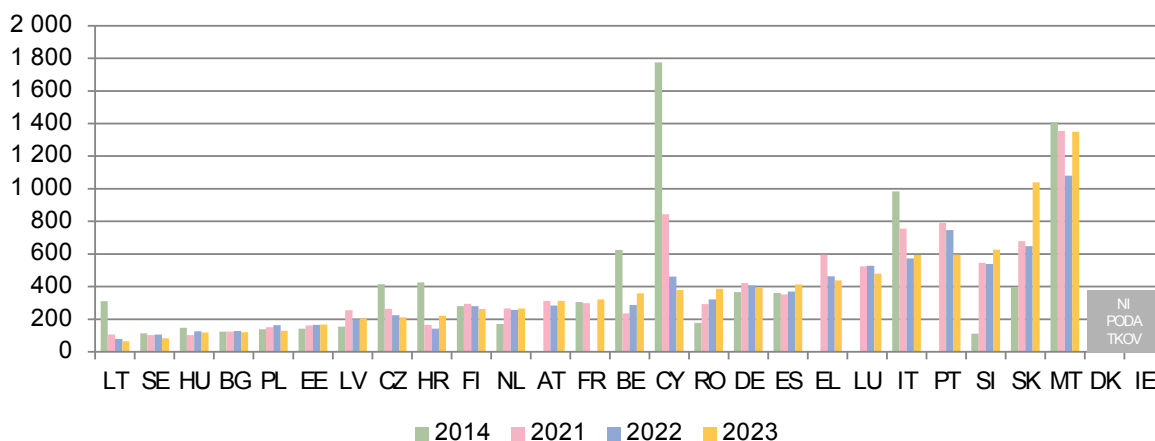
(*) Civilne in gospodarske pravne zadeve se po metodologiji CEPEJ nanašajo na spore med strankami, na primer spore v zvezi s pogodbami. Civilne in gospodarske nepravne zadeve se nanašajo na nepravne postopke, na primer nesporne plačilne naloge. Spremembe metodologije v **EL** in **SK**. Nerešene zadeve vključujejo vse stopnje v **CZ** in do leta 2016 v **SK**. Za **IT** je začasna upočasnitev sodne dejavnosti zaradi strogih omejevalnih ukrepov za zajezitev pandemije COVID-19 vplivala na čas, potreben za izdajo sodne odločbe. Podatki za **NL** vključujejo nepravne zadeve.

Slika 6: Ocenjeni čas, potreben za reševanje civilnih in gospodarskih pravnih zadev na sodiščih vseh stopenj v letu 2023 (*) (na prvi, drugi in tretji stopnji/v dnevih) (vir: študija CEPEJ)

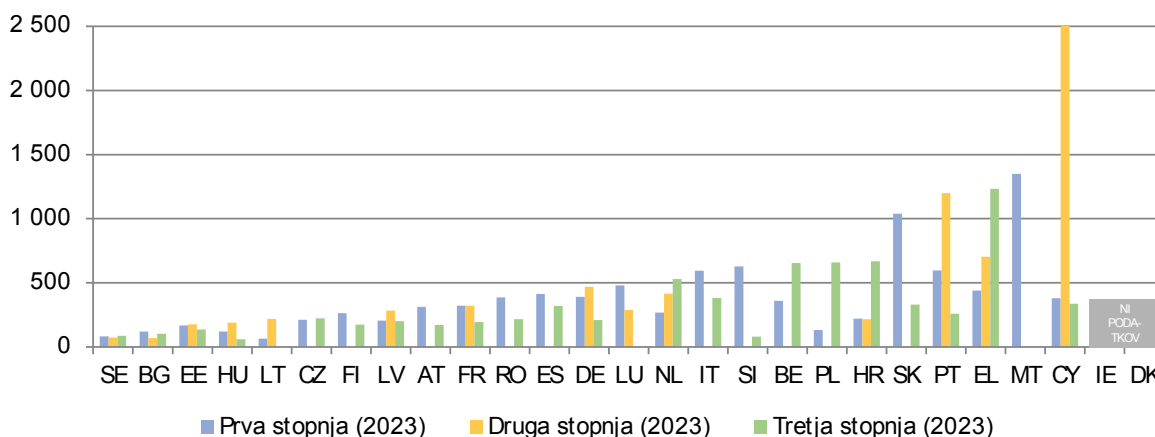
(*) Države članice so razvrščene glede na stopnjo sodišča z najdaljšimi postopki v posamezni državi članici. Podatki za sodišča prve in druge stopnje niso na voljo v **CY**, **NL** in **IE**, za sodišča druge stopnje v **HR** in **ES** ter za sodišča tretje stopnje v **EL** in **SK**. V **DE** in **MT** ni sodišč tretje stopnje. Dostop do sodišč tretje stopnje je lahko v nekaterih državah članicah omejen.

Slika 7: Ocenjeni čas, potreben za reševanje upravnih zadev na prvi stopnji v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na prvi stopnji/v dnevih) (vir: študija CEPEJ)

(*) Upravne zadeve se po metodologiji CEPEJ nanašajo na spore med posamezniki in lokalnimi, regionalnimi ali nacionalnimi organi. Spremembe metodologije v **EL** in **SK**. Nerešene zadeve vključujejo vse stopnje v **CZ** in do leta 2016 v **SK**. **DK** in **IE** upravnih zadev ne evidentirata ločeno.

Slika 8: Ocenjeni čas, potreben za reševanje upravnih zadev na sodiščih vseh stopenj v letu 2023 (*) (prva in, kjer je ustrezno, druga in tretja stopnja/v dnevih) (vir: študija CEPEJ)

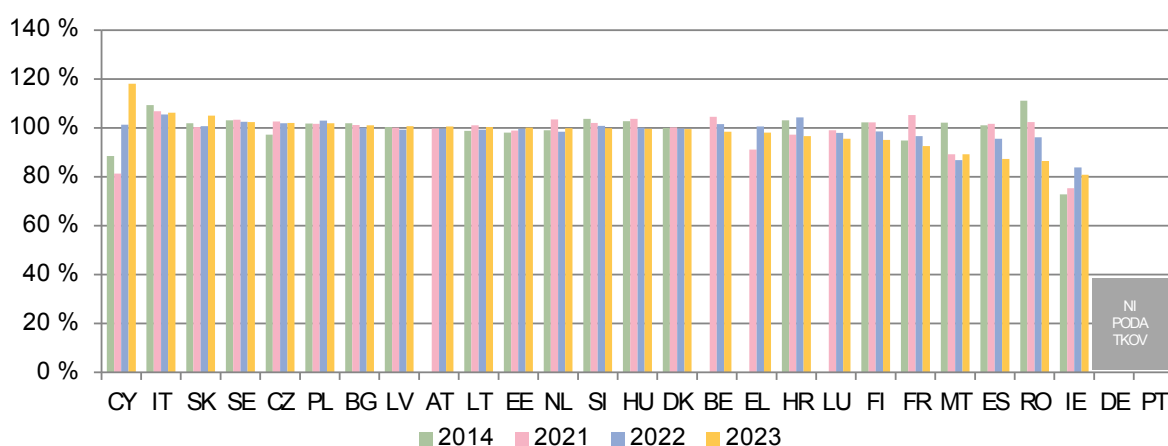

(*) Vrednosti za nekatere države članice so bile za predstavitvene namene znižane (**CY** na drugi stopnji = 5,429). Vrstni red držav članic na sliki določa stopnja sodišč z najdaljšimi postopki v posamezni državi članici. Podatki za sodišča druge stopnje niso na voljo v **BE**, **CZ**, **HU**, **MT**, **AT**, **PL**, **RO**, **SI**, **SK** in **FI** ter za sodišča tretje stopnje v **LT**, **LU** in **MT**. V **CZ**, **IT**, **AT**, **SI** in **FI** je vrhovno ali drugo najvišje sodišče je edina pritožbena stopnja. V **LT**, **LU** in **MT** ni sodišč tretje stopnje za te vrste zadev. V **BE** je najvišje upravno sodišče prva in edina stopnja za nekatere zadeve. Dostop do sodišč tretje stopnje je lahko v nekaterih državah članicah omejen. **DK** in **IE** upravnih zadev ne evidentirata ločeno. V **CY** je julija 2023 potekala obsežna reforma organizacije pravosodnega sistema, vključno z ustanovitvijo pritožbenega sodišča in tretje stopnje.

– Stopnja rešenih zadev –

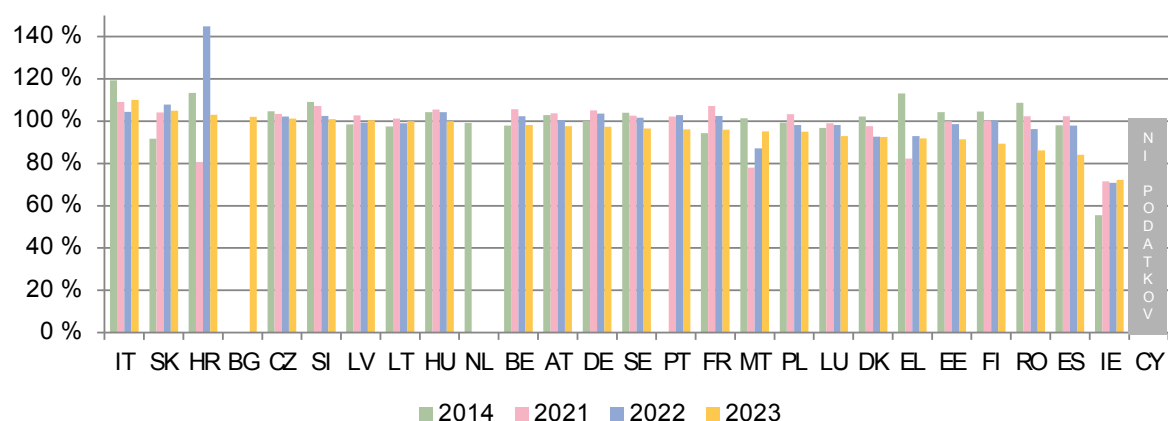
Stopnja rešenih zadev je razmerje med številom rešenih zadev in številom prejetih zadev. Z njo se meri, ali sodišču uspe obravnavati prejete zadeve. Kadar je stopnja rešenih zadev približno 100-odstotna ali višja, to pomeni, da lahko pravosodni sistem reši vsaj toliko zadev, kot jih prejme. Kadar pa je stopnja rešenih zadev nižja od 100 %, to pomeni, da sodišča rešijo manj zadev, kot jih prejmejo.

Slika 9: Stopnja reševanja civilnih, gospodarskih, upravnih in drugih zadev v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na prvi stopnji/v % – vrednosti nad 100 % pomenijo, da je več zadev rešenih kot prejetih, vrednosti pod 100 % pa pomenijo, da je manj zadev rešenih kot prejetih) (vir: študija CEPEJ)

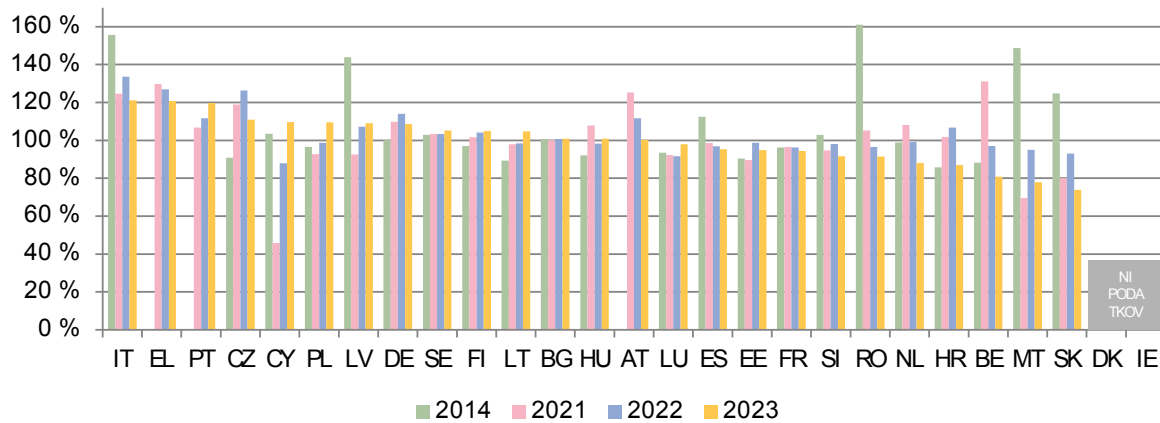
(*) Po metodologiji CEPEJ ta kategorija vključuje vse civilne in gospodarske pravne in nepravne zadeve, nepravne zemljiškoknjižne zadeve in zadeve v zvezi s poslovnimi registri, zadeve v zvezi z drugimi registri, druge nepravne zadeve, upravne zadeve in druge nekazenske zadeve. Spremembe metodologije v SK. Za IE se pričakuje, da je zaradi metodologije sporočeno število manjše od dejanskega števila rešenih zadev.

Slika 10: Stopnja reševanja civilnih in gospodarskih pravnih zadev v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na prvi stopnji/v %) (vir: študija CEPEJ)

(*) Spremembe metodologije v EL in SK. Za IE se pričakuje, da je zaradi metodologije sporočeno število manjše od dejanskega števila rešenih zadev. Podatki za NL vključujejo nepravne zadeve.

Slika 11: Stopnja reševanja upravnih zadev v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na prvi stopnji/v %) (vir: študija CEPEJ)

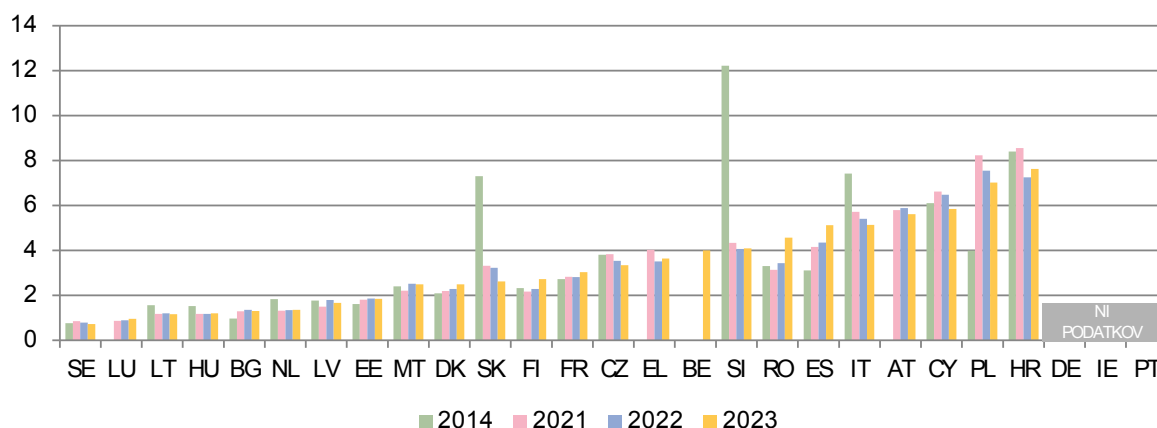

(*) Spremembe metodologije v **EL** in **SK**. **DK** in **IE** upravnih zadev ne evidentirata ločeno. V **CY** se je število rešenih zadev povečalo zaradi skupnega sojenja v zadevah, umika 2 724 združenih zadev in ustanovitve upravnega sodišča leta 2015.

– Nerešene zadeve –

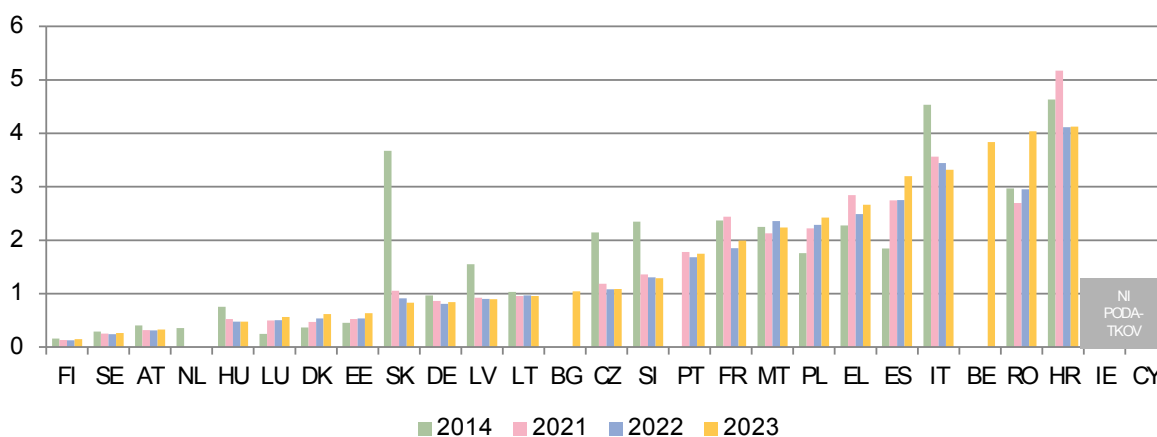
Število nerešenih zadev je število zadev, ki jih je treba ob koncu zadevnega leta še obravnavati. Vpliva tudi na čas, potreben za izdajo sodne odločbe.

Slika 12: Število nerešenih civilnih, gospodarskih, upravnih in drugih zadev v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na prvi stopnji/na 100 prebivalcev) (vir: študija CEPEJ)

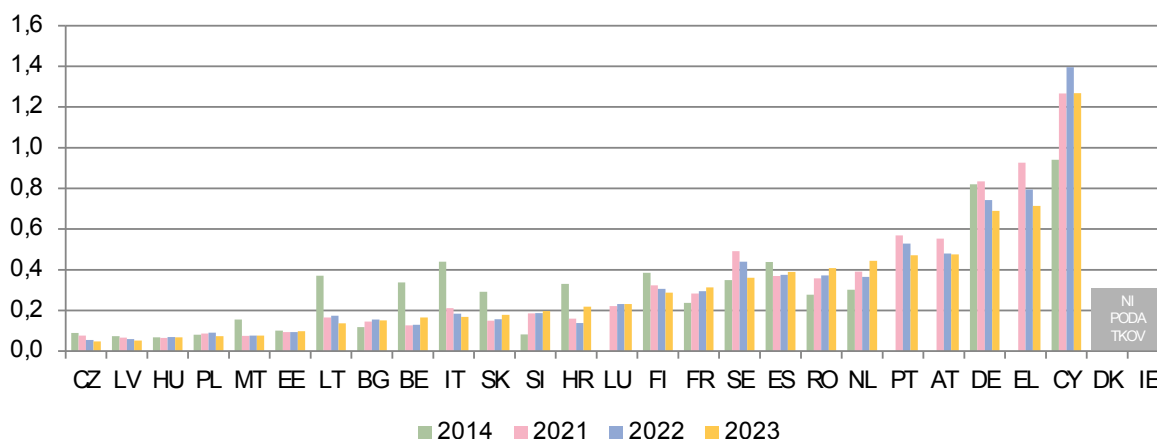
(*) Po metodologiji CEPEJ ta kategorija vključuje vse civilne in gospodarske pravne in nepravne zadeve, nepravne zemljiškopravne zadeve in zadeve v zvezi s poslovnimi registri, zadeve v zvezi z drugimi registri, druge nepravne zadeve, upravne zadeve in druge nekazenske zadeve. Spremembe metodologije v **SK**. Nerešene zadeve vključujejo zadeve pred sodišči vseh stopenj v **CZ** in do leta 2016 v **SK**.

Slika 13: Število nerešenih civilnih in gospodarskih pravnih zadev v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na prvi stopnji/na 100 prebivalcev) (vir: študija CEPEJ)

(*) Spremembe metodologije v **EL** in **SK**. Nerešene zadeve vključujejo zadeve pred sodišči vseh stopenj v **CZ** in do leta 2016 v **SK**. Podatki za **NL** vključujejo nepravne zadeve.

Slika 14: Število nerešenih upravnih zadev v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na prvi stopnji/na 100 prebivalcev) (vir: študija CEPEJ)

(*) Spremembe metodologije v *EL* in *SK*. Nerešene zadeve vključujejo zadeve pred sodišči vseh stopenj v *CZ* in do leta 2016 v *SK*. *DK* in *IE* upravnih zadev ne evidentirata ločeno.

2.1.3 Učinkovitost na posebnih področjih prava EU

Podatki v tem oddelku dopolnjujejo splošne podatke o učinkovitosti pravosodnih sistemov. Prikazujejo povprečno trajanje postopkov⁽⁴⁹⁾ na posebnih področjih prava EU. Pregled stanja za leto 2025 temelji na predhodnih podatkih na področjih konkurence, elektronskih komunikacij, blagovne znamke EU, potrošniškega prava, preprečevanja pranja denarja in preprečevanja korupcije.

Teh šest področij prava EU je bilo izbranih zaradi svojega pomena za enotni trg in poslovno okolje. Pregled učinkovitosti upravnih organov se nadaljuje v tej izdaji pregleda stanja s posodobljenimi podatki o področjih konkurence in varstva potrošnikov. Na splošno lahko daljše zamude pri sodnih in upravnih postopkih negativno vplivajo na pravice, ki izhajajo iz prava EU, kadar na primer niso več na voljo ustrezna pravna sredstva ali kadar večja finančna škoda postane neizterljiva. Zlasti za podjetja lahko upravne zamude in negotovost v nekaterih primerih povzročijo znatne stroške in ogrozijo načrtovane ali obstoječe naložbe⁽⁵⁰⁾.

– Konkurenca –

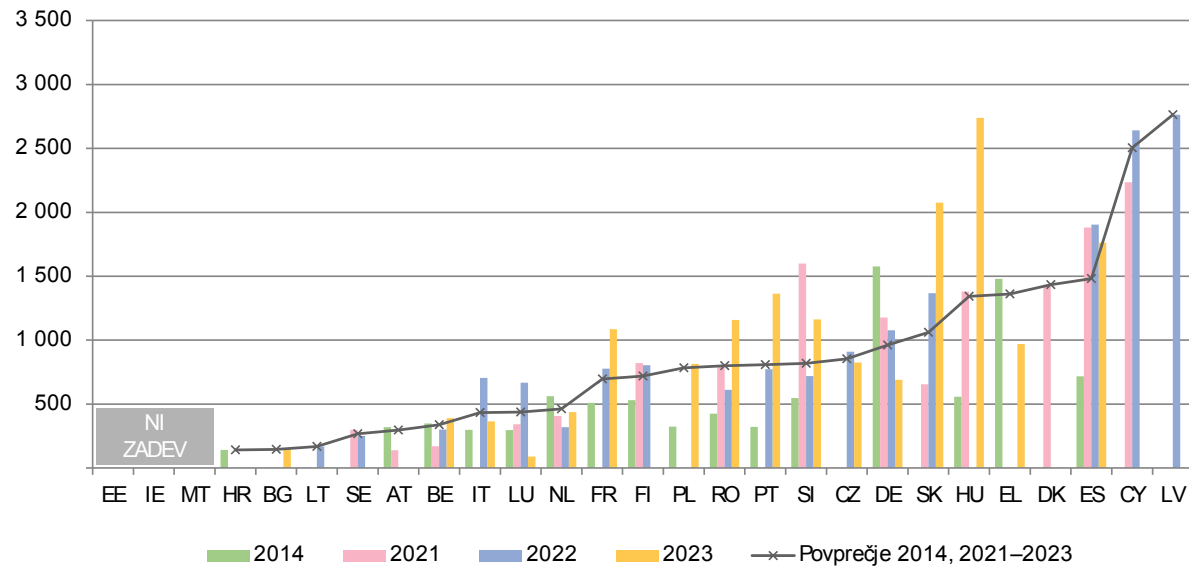
Učinkovito izvrševanje konkurenčnega prava je bistveno za privlačno poslovno okolje, saj zagotavlja enake konkurenčne pogoje za podjetja. Spodbuja gospodarsko pobudo in učinkovitost ter vodi k večji izbiri za potrošnike, nižjim cenam in boljši kakovosti. Na sliki 15

⁴⁹ Trajanje postopkov na posebnih področjih je izračunano v koledarskih dnevih, ki se štejejo od dneva vložitve tožbe ali pritožbe pri sodišču (ali pravnomočnosti obtožnice) do dneva, ko je sodišče sprejelo odločitev (slike 15–22). Vrednosti so razvrščene na podlagi tehtanega povprečja podatkov za leta 2014 in 2021–2023 za slike 15, 17, 18 in 19 ter podatkov za leta 2014 in 2021–2023 za slike 20 in 21. Podatki za sliko 16 zajemajo leti 2021 in 2023. Podatki za sliko 22 zajemajo leti 2021 in 2023. Kadar podatki niso bili na voljo za vsa leta, povprečje odraža razpoložljive podatke, predstavljene v grafu, izračunano pa je na podlagi vseh zadev, vzorca zadev ali, v zelo malo državah, ocen.

⁵⁰ Slika 18 v Retention and Expansion of Foreign Direct Investment, Political Risk and Policy Responses (Ohranjanje in razširitev neposrednih tujih naložb, politična tveganja in odzivi politike), Skupina Svetovne banke, 2019.

je prikazano povprečno trajanje reševanja zadev, vloženih zoper odločbe nacionalnih organov za varstvo konkurence, ki uporabljajo člena 101 in 102 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) ⁽⁵¹⁾. Slika 16 prikazuje povprečno trajanje postopkov pred nacionalnimi organi za varstvo konkurence, ki uporabljajo člena 101 in 102 PDEU.

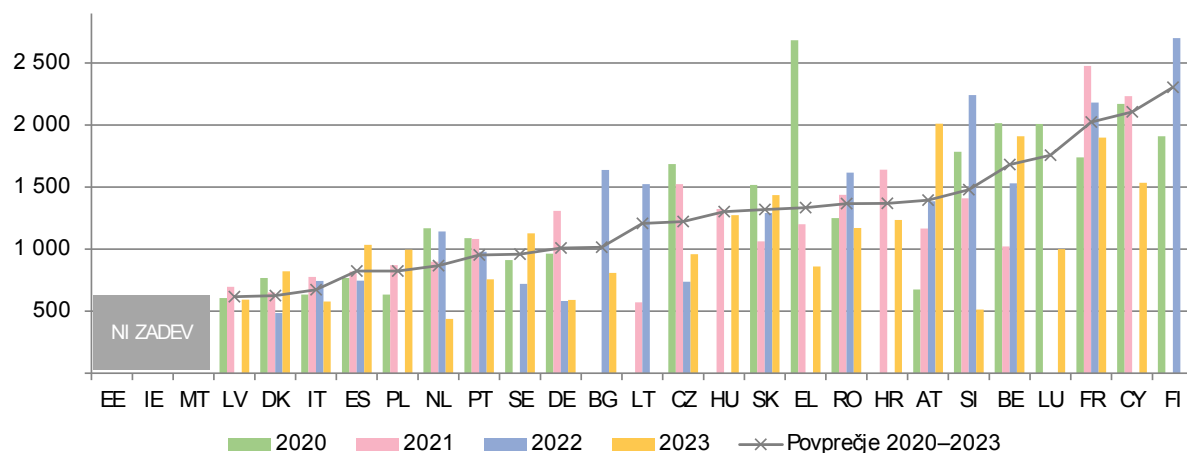
Slika 15: Konkurenca: povprečno trajanje sodnega nadzora v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na prvi stopnji/v dnevih) (vir: Evropska komisija in Evropska mreža za konkurenco)

(*) Povprečje je ponderirano s številom zadev v zadevnem letu. **AT**: podatki za leti 2014 in 2021 vključujejo odločitve sodišča za konkurenčnopravne zadeve o vsebini in ne sodnega nadzora nad temi odločitvami s strani vrhovnega sodišča. Od pregleda stanja na področju pravosodja v EU za leto 2024 so odločbe sodišča za konkurenčnopravne zadeve vključene v trajanje postopkov pred nacionalnimi organi za varstvo konkurence (glej spodaj). **IT**: za leta 2014, 2021 in 2022 je bila uporabljena ocena trajanja. Prazen stolpec lahko pomeni, da država članica za zadevno leto ni sporočila nobene zadeve. Število zadev je v številnih državah članicah nizko (manj kot pet na leto). Zaradi tega so lahko letni podatki močno odvisni od ene zadeve, ki je izjemno dolga ali kratka (npr. v **LU**, kjer je bila samo ena zadeva). **ES**: število pritožb ustreza številu podjetij, ki so vložila pritožbo zoper vsako odločbo nacionalne komisije za trge in konkurenco. **IE**: ni relevantno za leta 2020, 2021 in 2022, saj komisija za varstvo konkurence in potrošnikov pred letom 2023 ni bila pooblaščenca za sprejemanje odločitev ustreznih vrste, ki bi jih bilo mogoče sodno pregledati.

⁵¹ Glej Uredbo Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 Pogodbe (Besedilo velja za EGP) (UL L 1, 4.1.2003, str. 1), zlasti člena 3 in 5.

Slika 16: Konkurenca: povprečno trajanje postopkov pred nacionalnimi organi za varstvo konkurence v obdobju 2021–2023 (*) (v dnevih) (vir: Evropska komisija in Evropska mreža za konkurenco)

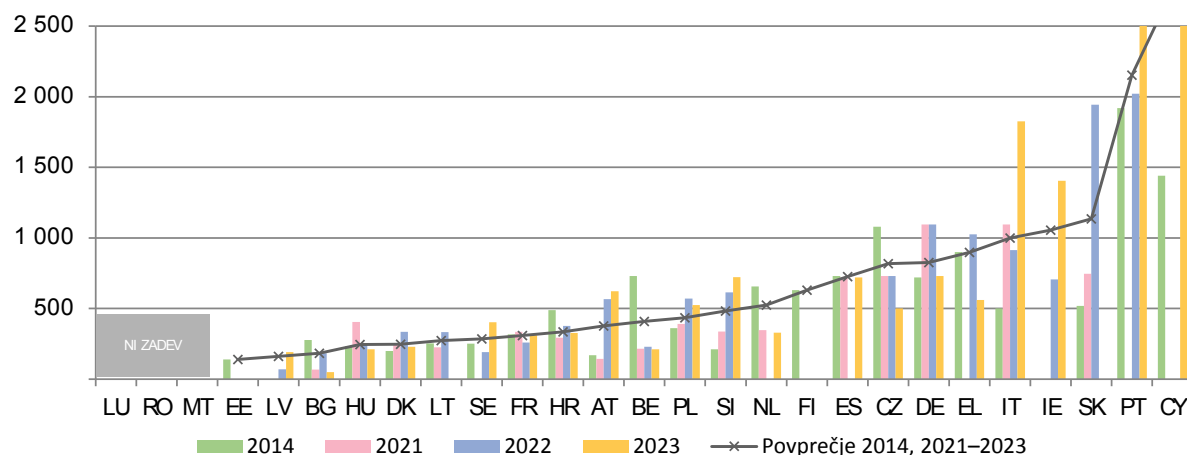
(*) Povprečje je ponderirano s številom zadev v zadevnem letu. Od pregleda stanja na področju pravosodja v EU za leto 2024 se povprečno trajanje postopkov pred nacionalnimi organi za varstvo konkurence izračunava na naslednji način: število dni od prvega uradnega preiskovalnega ukrepa do sprejetja končne odločitve nacionalnega organa za varstvo konkurence (upravnega organa ali, v državah članicah s sodnim sistemom, sodišča, ki je pristojno za sprejetje odločbe o prepovedi in/ali naložitev ali potrditev glob). Zato podatkov od izdaje za leto 2024 na zgornji sliki ni mogoče primerjati s podatki, objavljenimi v prejšnjih izdajah. Ta metoda izračuna omogoča primerljive podatke na ravni EU izključno za namene pregleda stanja na področju pravosodja v EU in se lahko razlikuje od poročanja na nacionalni ravni v nekaterih državah članicah. **CZ** in **SK** imata dvostopenjski upravni postopek. Kadar se vloži pritožba, odločbe na prvi stopnji pregleda organ druge stopnje, zaradi česar se lahko postopek podaljša. **DK**: Danska je leta 2021 po prenosu direktive ECN+ prešla s sistema kazenskega pregona na sistem, v katerem lahko danski organ za varstvo konkurence zdaj neposredno zaprosi za naložitev globe pred civilnim sodiščem in sprejema odločbe o poravnavi v svojih upravnih postopkih. Zato se je število odločb od leta 2022 povečalo. Za **AT**, **DK** in **FI** trajanje postopkov zajema skupno trajanje postopkov pred upravnimi in sodnimi nacionalnimi organi za varstvo konkurence. **AT**: podatki vključujejo postopke v zvezi z obsežnim kartelom v gradbenem sektorju. Zaradi obsega te zadeve so se postopki, ki so se začeli z istim prvim preiskovalnim ukrepom, vodili in zaključili zaporedoma, kar je postopoma izkrivilo povprečno trajanje postopkov. **ES** in **IT**: podatki ne vključujejo odločb o zavezah, ki jih sprejme nacionalni organ za varstvo konkurence. **IE**: ni relevantno za leta 2020, 2021 in 2022, saj komisija za varstvo konkurence in potrošnikov do septembra 2023 ni imela pooblastil za sprejemanje lastnih zavezujočih upravnih odločb v protimonopolnih zadevah (pred tem datumom je lahko izvršilne ukrepe v takih zadevah sprejemala le prek sodišč).

– Elektronske komunikacije –

Cilj zakonodaje EU na področju elektronskih komunikacij je spodbujati konkurenčnost, prispevati k razvoju enotnega trga ter ustvarjati naložbe, inovacije in rast. Pozitivne učinke za potrošnike je mogoče doseči z učinkovitim izvajanjem te zakonodaje, ki lahko prispeva k znižanju cen za končne uporabnike in izboljšanju kakovosti storitev. Na sliki 17 je prikazano povprečno trajanje zadev sodnega nadzora zoper odločitve nacionalnih regulativnih organov, ki uporabljajo pravo EU na področju elektronskih komunikacij⁵². Zajete so zelo različne zadeve, od bolj zapletenih zadev sodnega nadzora v zvezi s tržno analizo do enostavnejših zadev, osredotočenih na potrošnike.

⁵² Izračun temelji na trajanju pritožbenih zadev zoper odločitve nacionalnih regulativnih organov, ki uporabljajo nacionalne zakone za izvajanje regulativnega okvira EU za elektronske komunikacije (Direktiva 2002/19/ES (direktiva o dostopu), Direktiva 2002/20/ES (direktiva o odobritvi), Direktiva 2002/21/ES (okvirna direktiva), Direktiva 2002/22/ES (direktiva o univerzalnih storitvah) in druga zadevna zakonodaja EU, na primer program za politiko radiofrekvenčnega spektra in sklepi Komisije o spektru, razen Direktive 2002/58/ES o zasebnosti in elektronskih komunikacijah).

Slika 17: Elektronske komunikacije: povprečno trajanje sodnega nadzora v letih 2014 in 2021–2023 (*) (prva stopnja/v dnevih) (vir: Evropska komisija in Odbor za komunikacije)

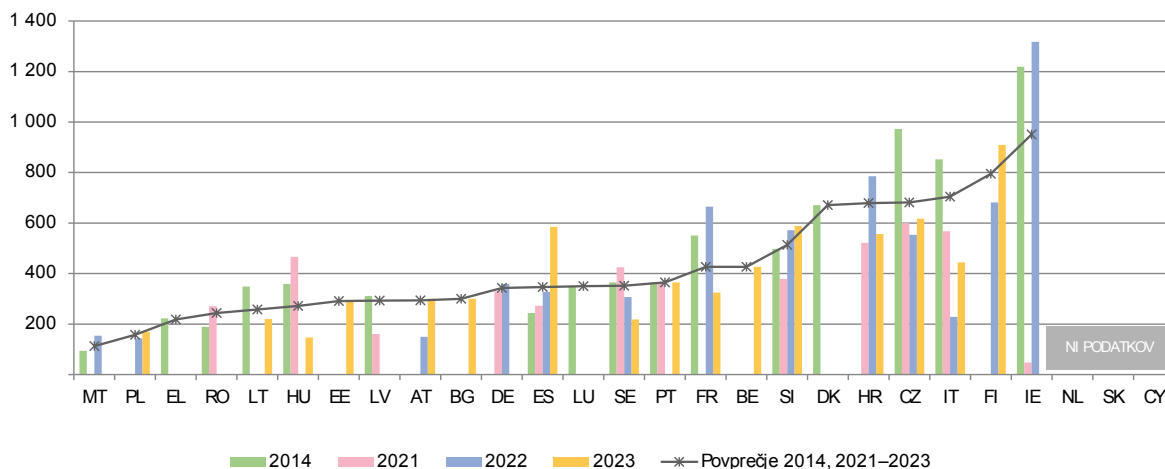
(*) Vrednosti za nekatere države članice so bile za predstavitvene namene znižane (**PT** leta 2023 = 2,830); **CY** leta 2023 = 3,285). Povprečje je ponderirano s številom primerov v zadevnem letu. Število zadev se med državami članicami razlikuje. Prazen stolpec pomeni, da država članica za zadevno leto ni sporočila nobene zadeve. Včasih so lahko letni podatki zaradi omejenega števila relevantnih primerov (**CZ, DK, IE, ES, LV, AT, PT**) zelo odvisni od ene zadeve, ki je izjemno dolga ali kratka; to lahko povzroči velike razlike v podatkih med posameznimi leti. V **DK** na prvi stopnji o pravnih sredstvih odloča organ s sodni podobno funkcijo. V **ES, AT** in **PL**: so pristojna različna sodišča, odvisno od vsebine zadeve.

– Blagovna znamka EU –

Učinkovito uveljavljanje pravic intelektualne lastnine je bistveno za spodbujanje naložb v inovacije. Zakonodaja EU o blagovnih znamkah EU (⁵³) daje pomembno vlogo nacionalnim sodiščem, ki jih pooblašča, da delujejo kot sodišča EU in sprejemajo odločitve, ki vplivajo na enotni trg. Na sliki 18 je prikazano povprečno trajanje zadev v zvezi s kršitvami blagovne znamke EU v pravnih sporih med zasebnimi strankami.

⁵³ Uredba (EU) 2017/1001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2017 o blagovni znamki Evropske unije (UL L 154, 16.6.2017, str. 1).

Slika 18: Blagovna znamka EU: povprečno trajanje zadev v zvezi s kršitvami blagovne znamke EU v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na prvi stopnji/v dnevih) (vir: Evropska komisija in Evropski opazovalni urad za kršitve pravic intelektualne lastnine)

(*) Povprečje je ponderirano s številom zadev v zadevnem letu. **FR, IT, LT in LU**: za podatke za nekatera leta je uporabljen vzorec zadev. **DK**: podatki o vseh zadevah v zvezi z blagovnimi znamkami (ne samo EU) na višjih sodiščih za gospodarske in pomorske zadeve; v letu 2023 je bilo zaključenih 372 zadev v zvezi s pravom intelektualne lastnine. 53 zadev je bilo obravnavanih kot redni civilni postopki, 275 kot postopki v sporih majhne vrednosti, 44 pa kot postopki za izdajo prepovedi in postopki za izdajo sodne odredbe. Podatek o trajanju obravnave zadev ni na voljo. **EL**: podatki temeljijo na tehtanem povprečnem trajanju zadev na dveh sodiščih. **ES**: v izračun povprečnega trajanja so vključene zadeve v zvezi z drugimi pravicami intelektualne lastnine EU. **PL**: za leto 2023 je bilo tehtano povprečje izračunano na podlagi števila rešenih zadev. **FI**: v letu 2023 je bil pri Sodišču vloženi predlog za sprejetje predhodne odločbe v eni od obeh zadev. Pri izračunu povprečnega števila dni je bil upoštevan čas obravnave zadeve pred Sodiščem.

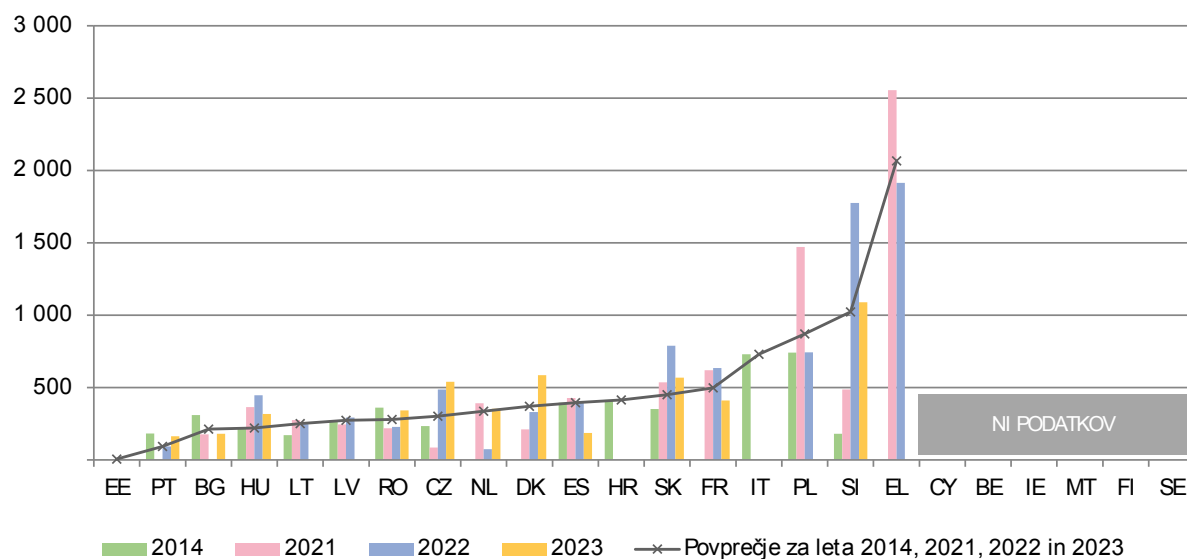
– Varstvo potrošnikov –

Učinkovito izvajanje potrošniškega prava zagotavlja zaščito pravic potrošnikov in preprečuje, da bi podjetja, ki kršijo predpise o varstvu potrošnikov, pridobila nepošteno prednost. Organi za varstvo potrošnikov in sodišča imajo ključno vlogo pri izvajanju potrošniškega prava EU⁽⁵⁴⁾ v različnih nacionalnih sistemih kazenskega pregona. Slika 19 prikazuje povprečno trajanje reševanja zadev sodnega nadzora nad odločbami organov za varstvo potrošnikov, ki uporabljajo pravo EU.

Za potrošnike ali podjetja lahko učinkovito izvrševanje vključuje verigo akterjev, ki zajema tako sodišča kot tudi upravne organe. Za dodatno pojasnitev te verige izvrševanja je predstavljeno trajanje postopkov pred posameznimi organi za varstvo potrošnikov. Slika 20 prikazuje povprečni čas, ki so ga nacionalni organi za varstvo potrošnikov v letih 2014 in 2021–2023 potrebovali za sprejetje upravnih odločb. Odločbe vključujejo: ugotovitev kršitev pravil materialnega prava, začasnih ukrepov, odredb o prenehanju kršitev, začetka sodnih postopkov in končanja zadev.

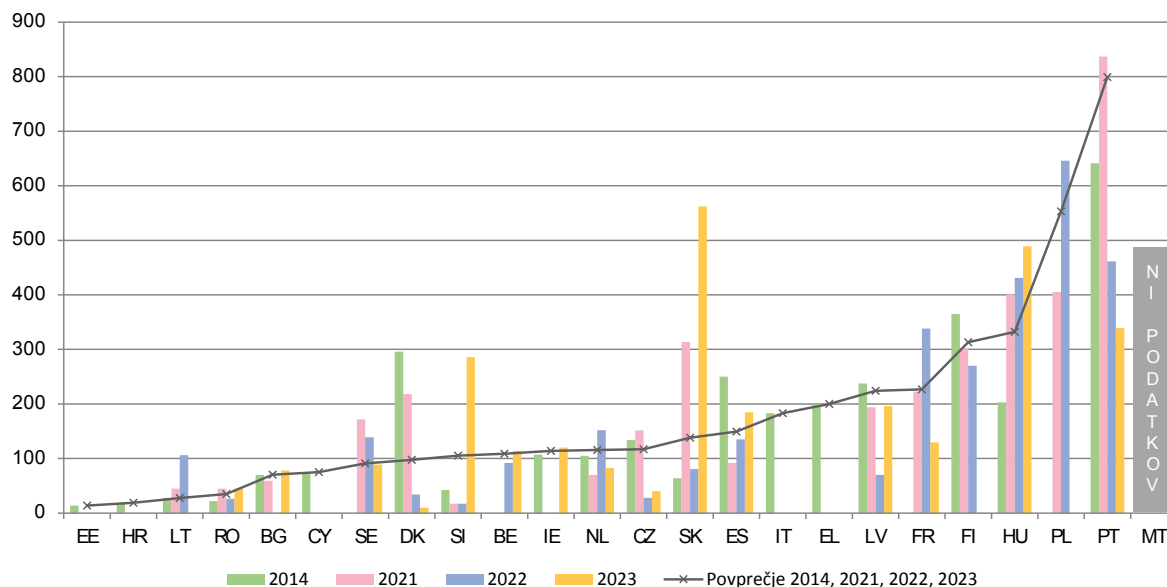
⁵⁴ Sliki 20 in 21 se nanašata na izvajanje direktive o nedovoljenih pogojih (93/13/EGS), direktive o nekaterih vidikih prodaje potrošniškega blaga in z njim povezanih garancij (1999/44/ES), direktive o nepoštenih poslovnih praksah (2005/29/ES), direktive o pravicah potrošnikov (2011/83/ES) in z njimi povezanih nacionalnih izvedbenih določb.

Slika 19: Varstvo potrošnikov: povprečno trajanje sodnega nadzora v letih 2014 in 2021–2023 (*) (prva stopnja/v dnevih) (vir: Evropska komisija in Mreža za sodelovanje na področju varstva potrošnikov)

(*) Povprečje je ponderirano s številom zadev v zadevnem letu. **DE, LU** in **AT**: scenarij se ne uporablja, ker organi za varstvo potrošnikov nimajo pooblastil za odločanje o kršitvah zadevnih pravil o varstvu potrošnikov. **EL** in **RO** sta za nekatera leta predložili oceno povprečnega trajanja.

Slika 20: Varstvo potrošnikov: povprečno trajanje do izdaje upravnih odločb s strani organov za varstvo potrošnikov v letih 2014 in 2021–2023 (*) (prva stopnja/v dnevih) (vir: Evropska komisija in Mreža za sodelovanje na področju varstva potrošnikov)

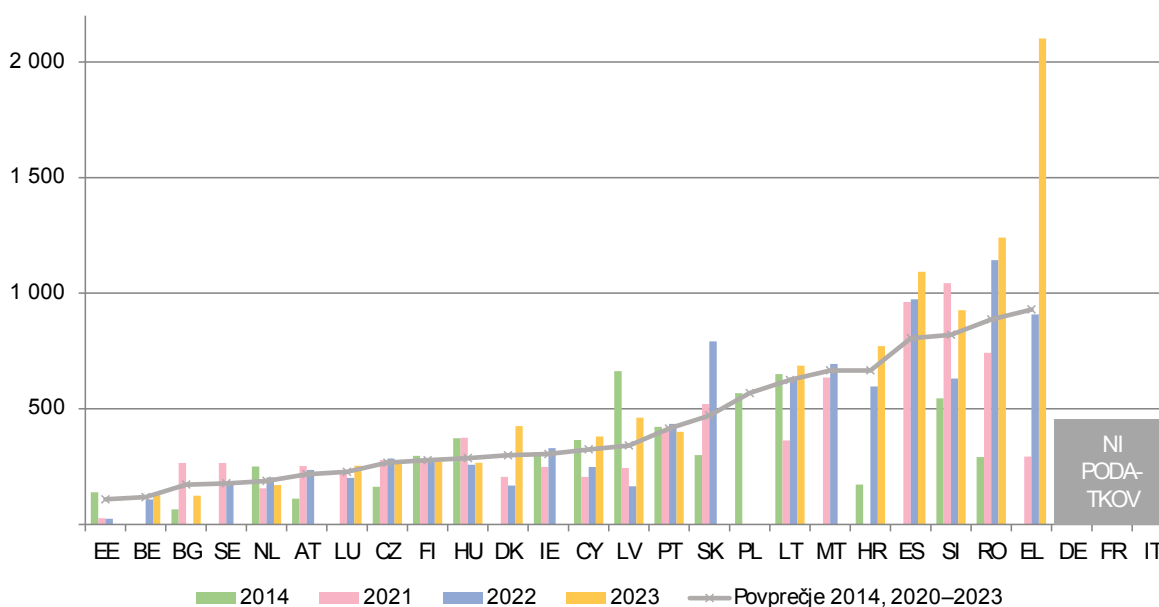

(*) Povprečje je ponderirano s številom zadev v zadevnem letu. **DE, LU** in **AT**: ni relevantno, ker organi za varstvo potrošnikov nimajo pooblastil za odločanje o kršitvah zadevnih pravil o varstvu potrošnikov. **DK, EL, FR, RO** in **FI** so za določena leta predložile oceno povprečnega trajanja.

– Pranje denarja –

Preprečevanje pranja denarja in boj proti pranju denarja (⁵⁵) storilcem kaznivih dejanj odvzemata sredstva za izvajanje nezakonitih dejanj ter učinkovito razbijata organizirane kriminalne združbe, poleg tega pa sta ključna tudi za trdnost, integriteto in stabilnost finančnega sektorja, zaupanje v finančni sistem in pošteno konkurenco na enotnem trgu (⁵⁶). Pranje denarja lahko odvrača tuje naložbe, izkrivlja mednarodni pretok kapitala in negativno vpliva na makroekonomsko uspešnost države, kar povzroči manjšanje blaginje in s tem odliv sredstev iz produktivnejših gospodarskih dejavnosti (⁵⁷). V skladu z direktivo o preprečevanju pranja denarja morajo države članice zbirati statistične podatke o uspešnosti svojih sistemov za boj proti pranju denarja in financiranju terorizma (⁵⁸). V sodelovanju z državami članicami so bili s posodobljenim vprašalnikom zbrani podatki o sodnih vidikih v nacionalnih sistemih za preprečevanje pranja denarja. Na sliki 21 je prikazano povprečno trajanje zadev pred sodišči prve stopnje, ki obravnavajo kazniva dejanja na področju pranja denarja.

Slika 21: Pranje denarja: povprečno trajanje sodnih zadev v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na prvi stopnji/v dnevih) (vir: Evropska komisija in skupina strokovnjakov za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma)

(*) Povprečje je ponderirano s številom zadev v zadevnem letu. Za **PT**: podatkovna zbirka je bila za vsako sodno okrožje filtrirana po ustreznih merilih za pridobitev informacij v zvezi s pranjem denarja; v zvezi s povprečnim številom dni so bili upoštevani datumi kršitve in datum končne odločitve ali zaključka zadeve. **CY**: obravnava resnih primerov pred kazenskim porotnim sodiščem se v povprečju zaključi v enem letu. Obravnave lažjih kaznivih dejanj pred okrožnimi sodišči trajajo dlje. **SK**: podatki ustrezajo povprečnemu trajanju celotnega postopka, vključno s postopkom na pritožbenem sodišču.

– Boj proti korupciji –

⁵⁵ Zakonodaja EU obravnava boj proti pranju denarja z Direktivo (EU) 2018/1673 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2018 o boju proti pranju denarja z uporabo kazenskega prava.

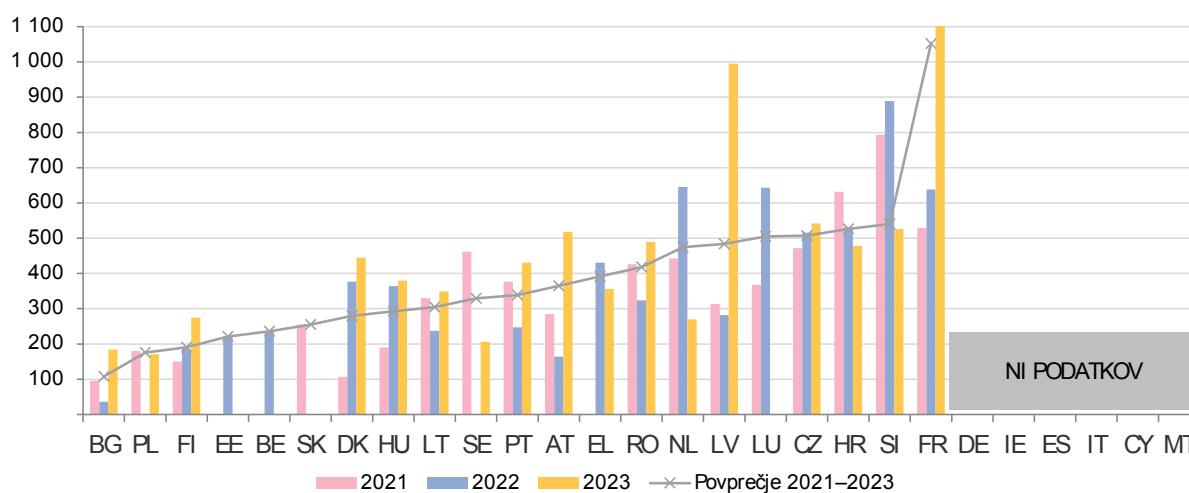
⁵⁶ Uvodna izjava 2 Direktive (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2015 o preprečevanju uporabe finančnega sistema za pranje denarja ali financiranje terorizma.

⁵⁷ Informativni list Mednarodnega denarnega sklada, 8. marec 2018: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism>.

⁵⁸ Člen 44(1) Direktive (EU) 2015/849. Glej tudi spremenjeni člen 44 Direktive (EU) 2018/843, ki je začela veljati junija 2018 in ki so jo morale države članice začeti izvajati do januarja 2020.

Korupcija ovira trajnostno gospodarsko rast, saj sredstva preusmerja stran od produktivnih rezultatov, zmanjšuje učinkovitost javne porabe in pogloblja socialne neenakosti. Ovira učinkovito in nemoteno delovanje enotnega trga, ustvarja negotovosti pri poslovanju in zavira naložbe. Z njo se je še posebej zapleteno spopasti, saj v nasprotju z večino kaznivih dejanj običajno obe vpleteni strani želita ohraniti skrivnostnost. Zaradi tega je na splošno težko določiti dejanski obseg korupcije v EU. Korupcija je posebej hudo kaznivo dejanje s čezmejno razsežnostjo iz člena 83(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije, proti kateremu se je mogoče učinkovito boriti le s skupnimi minimalnimi pravili v celotni Evropski uniji. Komisija je 3. maja 2023 predložila predlog direktive o boju proti korupciji z uporabo kazenskega prava in skupno sporočilo o boju proti korupciji ⁽⁵⁹⁾. Predlog direktive posodablja in usklajuje pravila EU o opredelitvah kaznivih dejanj korupcije in kaznih zanje, da bi se zagotovili visoki standardi na področju boja proti vsem vrstam kaznivih dejanj korupcije (tj. podkupovanju, pa tudi poneverbam, trgovanju z vplivom, zlorabam uradnega položaja ter oviranju pravosodja in nezakoniti obogatitvi, povezani s kaznivimi dejanji korupcije) za boljše preprečevanje korupcije in izboljšanje izvrševanja. V sodelovanju z državami članicami je bil leta 2022 pripravljen nov vprašalnik za zbiranje podatkov o trajanju sodnih postopkov v primerih podkupovanja pred sodišči prve stopnje, ki so predstavljeni na sliki 22 spodaj ⁽⁶⁰⁾.

Slika 22: Korupcija (podkupovanje): povprečno trajanje sodnih zadev od leta 2021 do leta 2023 (*) (na prvi stopnji/v dnevih) (vir: Evropska komisija z nacionalnimi kontaktnimi točkami za boj proti korupciji)

(*) Povprečje je ponderirano s številom zadev v zadevnem letu. Na to vprašanje niso odgovorile naslednje države: **DE, IE, ES, IT, CY, MT in NL**. V tem izračunu za leto 2022 se trajanje šteje od dneva, ko državno tožilstvo toženo stranko pozove na sodišče; obdobje se konča na dan, ko sodnik na prvi stopnji izda pravnomočno sodbo. Povprečni čas obravnave za navedenih 35 zadev je 645 dni. Vendar je treba upoštevati, da zadeva ob začetku obdobja pogosto ni pripravljena za obravnavo. Zato poteče nekaj časa, preden se zadeva predloži v obravnavo. Povprečni čas od prve obravnave do razglasitve pravnomočne sodbe je 194 dni.

⁵⁹ Predlog direktive o boju proti korupciji (COM(2023) 234) in Skupno sporočilo o boju proti korupciji (JOIN(2023) 12 final).

⁶⁰ To zbiranje podatkov je bilo osredotočeno na kazenska sodišča prve stopnje, ki običajno največ prispevajo k skupnemu trajanju kazenskih postopkov.

2.1.4 Povzetek o učinkovitosti pravosodnih sistemov

V učinkovitem pravosodnem sistemu se obvladujejo število prejetih zadev in sodni zaostanki, odločbe pa se izdajajo brez neupravičenih zamud. Glavni kazalniki, uporabljeni v pregledu stanja na področju pravosodja v EU za spremljanje učinkovitosti pravosodnih sistemov, so torej **trajanje postopkov** (čas, potreben za izdajo sodne odločbe, ali povprečni čas v dnevih, potreben za rešitev zadeve), **stopnja rešenih zadev** (razmerje med številom rešenih in številom prejetih zadev) in **število nerešenih zadev** (ki ob koncu leta še niso rešene).

Splošni podatki o učinkovitosti

Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 vsebuje podatke o učinkovitosti za devetletno obdobje (2014–2023). Ta časovni razpon je bil posodobljen z leta 2012 na leto 2014, da bi se omogočila boljša razpoložljivost podatkov, hkrati pa ohranila podobna dolžina obdobja, s tem pa bi postali trendi jasno razvidni. To časovno obdobje omogoča tudi upoštevanje dejstva, da pogosto traja nekaj časa, preden se učinki reform pravosodja dejansko pokažejo.

Glede na podatke od leta 2014 do leta 2023 o civilnih, gospodarskih in upravnih zadevah so bili trendi večinoma pozitivni. Po manjši učinkovitosti leta 2020, ki je bila verjetno posledica pandemije COVID-19, so se v letu 2021 in (še bolj) v letu 2022 ravni učinkovitosti vrnile na ravni iz leta 2019. Leta 2023 so nekatere države članice, ki sporočajo podatke, še naprej povečevale svojo učinkovitost, medtem ko so v drugih ravni učinkovitosti ostale stabilne. To kaže na učinek ukrepov, ki so jih države članice sprejele za povečanje odpornosti svojih sistemov na prihodnje motnje.

V državah članicah, za katere je bilo v okviru evropskega semestra ugotovljeno, da se spoprijemajo s posebnimi izzivi, je bilo mogoče opaziti nekaj pozitivnih sprememb ⁽⁶¹⁾.

- Od leta 2014 se je na podlagi obstoječih podatkov za te države članice **trajanje sodnih postopkov na prvi stopnji** v široki kategoriji „vse zadeve“ (slika 4) v 16 državah članicah skrajšalo ali ostalo nespremenjeno. Za kategorijo „civilne in gospodarske pravnne zadeve“ (slika 5) se je trajanje sodnih postopkov na prvi stopnji v 13 državah članicah še naprej krajšalo ali ostalo nespremenjeno. V primerjavi s prejšnjim letom je na slikah 4 in 5 prikazano skrajšanje trajanja postopkov v osmih državah članicah v vseh kategorijah, v nekaterih primerih celo pod ravni iz leta 2020. Pri upravnih zadevah (slika 7) se je od leta 2012 trajanje postopkov skrajšalo ali ostalo nespremenjeno v 15 državah članicah. V primerjavi s prejšnjim letom se je v letu 2023 trajanje postopkov v upravnih zadevah skrajšalo v 12 državah članicah;

⁶¹ V okviru evropskega semestra je Svet na podlagi predloga Komisije obravnaval priporočila za posamezne države v zvezi z njihovim pravosodnim sistemom, in sicer za sedem držav članic v letu 2019 (HR, IT, CY, HU, MT, PT in SK) ter za osem držav članic v letu 2020 (HR, IT, CY, HU, MT, PL, PT in SK). Zaradi tekočih postopkov RRF leta 2021 ni bilo priporočil za posamezne države. Leta 2022 sta dve državi članici (PL in HU) prejeli priporočilo za posamezne države v zvezi z neodvisnostjo sodstva. Poleg tega je bil leta 2023 pravosodni sistem omenjen v zvezi z dvema državama članicama (HU, PL). Leta 2023 je samo PL prejela priporočilo za posamezne države v zvezi s svojim pravosodnim sistemom, ki je temeljilo na priporočilu za posamezne države iz leta 2022. Leta 2024 je SK prejela specifično priporočilo za državo v zvezi s pravosodnim sistemom in protikorupcijskim okvirom, HU priporočilo v zvezi s pravno državo na splošno, BG pa priporočilo v zvezi z regulativnimi organi in njihovo neodvisnostjo. Kot izhaja iz osnutka Komisije iz junija 2025, so v specifičnih priporočilih za države za SK, HU in BG ponovno poudarjeni isti izzivi. Poleg tega obravnavajo za BG učinkovitost protikorupcijskih ukrepov in za SK zakonodajni postopek, za ES pa je izdano specifično priporočilo za državo v zvezi z učinkovitostjo sodstva. Več načrtov za okrepanje in odpornost vključuje ukrepe za povečanje učinkovitosti, kakovosti ali neodvisnosti sodstva.

- v pregledu so predstavljeni podatki o **trajanju postopkov na sodiščih vseh stopenj** za civilne in gospodarske pravdne zadeve (slika 6) ter upravne zadeve (slika 8). Podatki kažejo, da v petih državah članicah, za katere je bilo ugotovljeno, da se spoprijemajo z izzivi v zvezi s trajanjem postopkov na sodiščih prve stopnje, sodišča višje stopnje delujejo učinkoviteje. V petih drugih državah članicah, ki se spoprijemajo z izzivi, pa je povprečno trajanje postopkov na sodiščih višje stopnje celo daljše kot na sodiščih prve stopnje;
- v širokih kategorijah „vse zadeve“ in „civilne in gospodarske pravdne zadeve“ (sliki 9 in 10) je skupno število držav članic, v katerih znaša **stopnja rešenih zadev** več kot 100 %, ostalo enaka kot leta 2022. Leta 2023 je 18 držav članic, vključno s tistimi, ki se spoprijemajo z izzivi, poročalo o visoki stopnji rešenih zadev (več kot 97 %). To pomeni, da sodišča na splošno lahko obvladujejo prejete zadeve v teh kategorijah. V upravnih zadevah (slika 11) je stopnja rešenih zadev leta 2023 v 14 državah članicah ostala na splošno enaka kot leta 2022. Čeprav je stopnja rešenih upravnih zadev na splošno nižja kot pri drugih kategorijah zadev, 15 držav članic še naprej dobro napreduje. Zlasti sedem od držav članic, ki se spoprijemajo z izzivi, poroča o povišanju stopnje rešenih zadev v upravnih zadevah od leta 2014;
- od leta 2014 je stanje stabilno ali pa se še naprej izboljšuje v štirih od držav članic, ki se spoprijemajo z največjimi izzivi v zvezi s **sodnimi zaostanki**, ne glede na kategorijo zadev (slika 12). Kljub povečanju števila nerešenih zadev je leta 2023 število nerešenih zadev v civilnih in gospodarskih pravdnih zadevah (slika 13) ter v upravnih zadevah (slika 14) v desetih državah članicah ostalo nespremenjeno. Vendar še vedno obstajajo precejšnje razlike med državami članicami z dokaj malo nerešenimi zadevami in državami članicami z veliko nerešenimi zadevami.

Učinkovitost na posebnih področjih prava EU

Podatki o povprečnem trajanju postopkov na posebnih področjih prava EU (slike 15–22) zagotavljajo vpogled v delovanje pravosodnih sistemov pri konkretnih vrstah poslovnih sporov.

Podatki o učinkovitosti na posebnih področjih prava EU se zbirajo na podlagi ozko opredeljenih scenarijev, zato je število ustreznih zadev lahko majhno. Vendar ti podatki v primerjavi z izračunanim trajanjem postopkov, predstavljenim v splošnih podatkih o učinkovitosti, prikazujejo dejansko povprečno trajanje vseh ustreznih zadev na posebnih področjih v danem letu. Opozoriti je treba, da države članice, pri katerih na podlagi splošnih podatkov o učinkovitosti ni videti izzivov, kljub temu poročajo o bistveno daljšem povprečnem trajanju zadev na posebnih področjih prava EU. Hkrati se lahko trajanje postopkov na različnih posebnih področjih v isti državi članici zelo razlikuje.

Drug podatek, predstavljen lani, se osredotoča na trajanje kazenskih postopkov, zlasti tistih, ki vključujejo podkupovanje, pri čemer kaže na stopnjo učinkovitosti na navedenem področju prava EU.

Poleg tega pregled stanja za leto 2025 še naprej nudi vpogled v učinkovitost celotne verige izvrševanja, ki je pomembna za pozitivno poslovno in naložbeno okolje. Na primer, za zadeve na področju konkurenčnega prava je bil pripravljen graf, ki se osredotoča na trajanje postopkov pred nacionalnim organom za varstvo konkurence in sodnega nadzora nad odločbami tega organa.

- Pri **sodnem nadzoru zadev na področju konkurence** (slika 15) se je skupno število prejetih zadev, s katerim se srečujejo sodišča po vsej EU, povečalo, trajanje sodnega nadzora pa se je v petih državah članicah skrajšalo ali je ostalo nespremenjeno, medtem ko se je v sedmih drugih državah članicah podaljšalo. Kljub zmerno

pozitivnemu trendu je sedem držav članic poročalo o povprečnem trajanju, ki je leta 2023 presegalo 1 000 dni. Glede **postopkov pred nacionalnimi organi za varstvo konkurence** (slika 16) je 11 držav članic poročalo, da so postopki trajali manj kot 1 000 dni. Med državami članicami, ki so navedle težave z učinkovitostjo pri sodnem nadzoru zadev na področju konkurence, so tri med najučinkovitejšimi, ko gre za postopke pred nacionalnimi organi za varstvo konkurence.

- Na področju **elektronskih komunikacij** (slika 17) se je število prejetih zadev na sodiščih zmanjšalo v primerjavi s prejšnjimi leti, s čimer se nadaljuje pozitiven trend krajšega trajanja postopkov, opažen v letu 2022. Leta 2023 je devet držav članic zabeležilo skrajšanje povprečnega trajanja postopkov v primerjavi z letom 2022 ali pa je ta številka ostala stabilna, sedem pa jih je zabeležilo podaljšanje.
- Na področju **zadev v zvezi s kršitvami blagovne znamke EU** (slika 18) se je skupno število prejetih zadev leta 2023 v primerjavi z letom 2022 zmanjšalo. A čeprav so se štiri države članice bolj učinkovito spopadle s številom prejetih zadev in zabeležile skrajšanje ali nespremenjeno trajanje postopkov, je bilo v šestih državah članicah opazno očitno podaljšanje povprečnega trajanja postopkov.
- Na področju **potrošniškega prava EU** je mogoče opaziti možni skupni učinek verige izvrševanja, ki jo sestavljajo upravni postopki in postopki sodnega nadzora (sliki 19 in 20). Leta 2023 je šest držav članic poročalo, da so njihovi organi za varstvo potrošnikov za izdajo odločbe v zadevi, za katero velja potrošniško pravo EU, v povprečju potrebovali manj kot tri mesece. V devetih drugih državah članicah so za to potrebovali do eno leto. Kadar so bile odločbe organov za varstvo potrošnikov izpodbijane na sodiščih, so bili trendi glede trajanja sodnega nadzora upravne odločbe leta 2023 različni, pri čemer je bilo v primerjavi z letom 2022 v petih državah članicah zabeleženo podaljšanje, v petih drugih državah članicah pa skrajšanje. V dveh državah članicah je povprečno trajanje sodnega nadzora še vedno daljše od 1 000 dni.
- Učinkoviti ukrepi za boj proti **pranju denarja** so ključni za zaščito finančnega sistema, zagotavljanje poštene konkurence in preprečevanje negativnih gospodarskih posledic. Predolgi sodni postopki lahko ovirajo sposobnost EU za boj proti pranju denarja ali zmanjšajo učinkovitost prizadevanj na tem področju. Na sliki 21 so prikazani posodobljeni podatki o trajanju sodnih postopkov v zvezi s kaznivimi dejanji na področju pranja denarja. Razvidno je, da sodni postopki na prvi stopnji v sedmih državah članicah v povprečju trajajo do eno leto, v petih državah članicah do dve leti, v petih državah članicah pa do 3,5 leta ⁽⁶²⁾.
- **Korupcija** je posebej hudo kaznivo dejanje s čezmejno razsežnostjo. Ima negativne gospodarske posledice in se lahko učinkovito obravnava le s skupnimi minimalnimi pravili po vsej EU. V pregledu stanja so predstavljeni podatki o trajanju sodnih postopkov, ki se nanašajo na primere podkupovanja. Na sliki 22 so prikazane različne stopnje razpoložljivosti podatkov med državami članicami in razlike v povprečnem trajanju postopkov pred kazenskimi sodišči prve stopnje. Glede na podatke za leto 2023 se postopki v osmih državah članicah zaključijo v približno enem letu, v preostalih sedmih, za katere so podatki na voljo, pa lahko trajajo do dve leti.

⁶² Z Direktivo (EU) 2018/1673 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2018 o boju proti pranju denarja z uporabo kazenskega prava bodo odpravljene določene pravne ovire, ki lahko zadržujejo pregon, na primer zahteva, da se lahko pregon zaradi pranja denarja začne šele, ko je končan postopek za predhodno kaznivo dejanje, ki je podlaga za pranje denarja. Države članice so morale direktivo v nacionalno zakonodajo prenesti do 8. decembra 2020.

Zapletenost pregona in odločanja v zvezi s kaznivimi dejanji podkupovanja je na splošno posledica resnosti kaznivega dejanja, kar se odraža tudi v trajanju postopkov.

2.2 Kakovost pravosodnih sistemov

Ni enotnega načina merjenja kakovosti pravosodnih sistemov. V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 so nadalje proučeni dejavniki, ki so na splošno sprejeti kot pomembni za izboljšanje kakovosti pravosodja. Ti dejavniki spadajo v štiri kategorije:

- (1) dostop do pravnega varstva za državljane in podjetja;
- (2) ustrezni finančni in človeški viri;
- (3) vzpostavitev orodij za ocenjevanje;
- (4) digitalizacija.

2.2.1 Dostop do pravnega varstva

Dostopnost je potrebna v celotni pravosodni verigi, da se vsem ljudem, vključno s tistimi, ki jim grozi diskriminacija, starejšimi in žrtvami kaznivih dejanj, omogoči pridobivanje ustreznih informacij – o pravosodnem sistemu, vlaganju zahtevka in povezanih finančnih vidikih ter trenutnem stanju postopka vse do njegovega konca – in spletni dostop do sodb.

– Pravna pomoč, sodne takse in nagrade odvetnikov –

Stroški pravnega postopka so ključni dejavnik, od katerega je odvisen dostop do pravnega varstva. Visoki stroški pravnega postopka, vključno s sodnimi taksami (⁶³) in nagradami odvetnikov (⁶⁴), lahko ovirajo dostop do pravnega varstva. Stroški pravnih postopkov v civilnih in gospodarskih zadevah niso harmonizirani na ravni EU. Ureja jih nacionalna zakonodaja in se med državami članicami razlikujejo.

Dostop do pravne pomoči je temeljna pravica, ki je zagotovljena z Listino EU o temeljnih pravicah (⁶⁵). Omogoča dostop do pravnega varstva ljudem, ki sicer ne bi mogli nositi stroškov pravnega postopka ali jih plačati vnaprej. Večina držav članic dodeljuje pravno pomoč na podlagi prosilčevih dohodkov (⁶⁶).

Na sliki 23 je prikazana razpoložljivost polne ali delne pravne pomoči v posebni potrošniški zadevi, ki vključuje zahtevek v višini 6 000 EUR. Vključuje primerjavo dohodkovnih pragov za dodelitev pravne pomoči, izraženih kot delež Eurostatovega praga revščine za vsako državo

⁶³ Sodne takse se razumejo kot znesek, ki ga je treba plačati za začetek nekazenskega postopka na sodišču.

⁶⁴ Nagrade odvetnikov so plačila za storitve, ki jih odvetniki opravijo za svoje stranke.

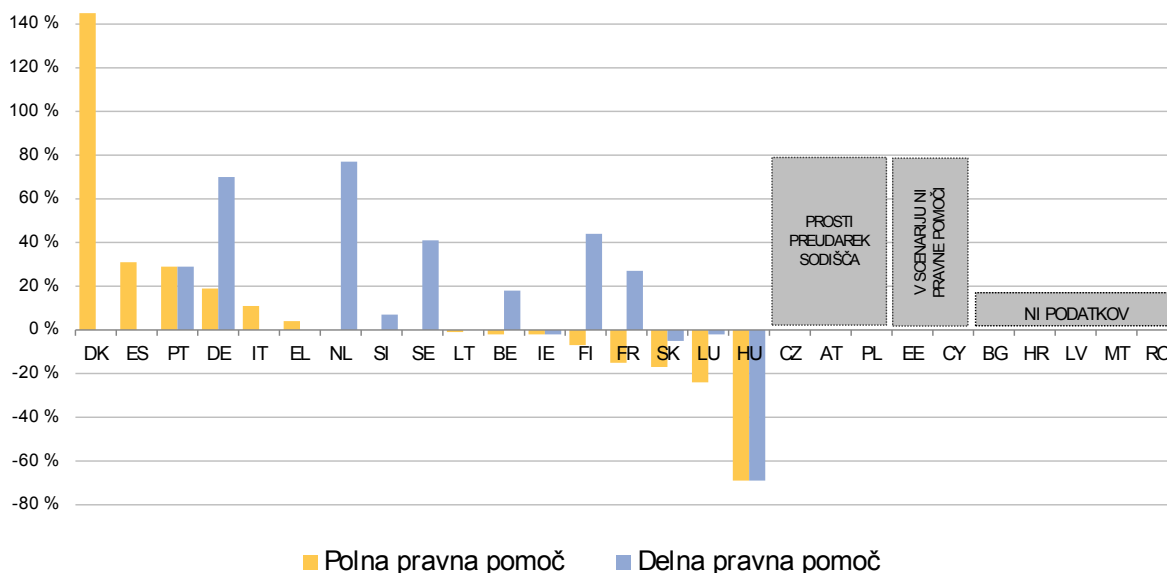
⁶⁵ Člen 47(3) Listine EU o temeljnih pravicah.

⁶⁶ Države članice uporabljajo različne metode za določitev praga upravičenosti, na primer različna referenčna obdobja (mesečni/letni dohodki). V 14 državah članicah je določen tudi prag, povezan prosilčevim osebnim premoženjem. To na tej sliki ni upoštevano. V BE, BG, IE, ES, FR, HR, HU, LT, LU, NL in PT so nekatere skupine ljudi (npr. posamezniki, ki prejemajo nekatera nadomestila) samodejno upravičene do pravne pomoči v civilnih in gospodarskih sporih. Dodatna merila, ki jih lahko uporabljajo države članice, na primer vsebina zadeve, na tej sliki niso prikazana. Čeprav to ni neposredno povezano s sliko, v več državah članicah (AT, CZ, DE, DK, IT, NL, PL, SI) pravna pomoč ni omejena na fizične osebe. V EE odločitev o odobritvi pravne pomoči ne temelji na višini finančnih sredstev prosilca. V IE je treba pri delni pravni pomoči upoštevati tudi prosilčevo razpoložljivo premoženje. V LV podatki niso primerljivi s prejšnjim letom zaradi prilagoditve metode izračuna.

članico ⁽⁶⁷⁾. Če je na primer prag za pravno pomoč pri 20 %, bo prosilec z dohodkom, ki je 20 % višji od Eurostatovega praga revščine v njegovi državi članici, še vedno upravičen do pravne pomoči. Če je prag za pravno pomoč nižji od 0, oseba z dohodkom, nižjim od praga revščine, morda ne bo upravičena do pravne pomoči.

Devet držav članic izvaja sistem pravne pomoči za zagotavljanje 100-odstotnega kritja stroškov, povezanih s pravnim postopkom (polna pravna pomoč), ki ga dopolnjuje sistem za delno kritje stroškov (delna pravna pomoč), v katerem se uporabljajo drugačna merila upravičenosti. Deset držav članic izvaja bodisi sistem polne pravne pomoči bodisi delne pravne pomoči, ne pa obeh. V štirih državah članicah sodišča prosto presojujejo o dodeljevanju brezplačne pravne pomoči.

Slika 23: Dohodkovni prag za pravno pomoč v posebni potrošniški zadevi, 2024 (*)
(razlike glede na Eurostatov prag revščine v % (vir: Evropska komisija in Svet odvetniških združenj Evrope (CCBE) ⁽⁶⁸⁾)

(*) Izračuni temeljijo na vrednostih praga tveganja revščine za leto 2023. **BE, DE, ES, FR, IE, IT, LT, LU, NL, SI, SK in FI:** pri pravni pomoči je treba upoštevati tudi prosilčevo razpoložljivo premoženje. **EL:** do pravne pomoči je upravičena oseba, katere letni dohodek iz kapitala ne presega dveh tretjin najnižjih letnih plač, kot jih določa veljavna zakonodaja. **LU:** uveden je bil sistem delne pravne pomoči. Ni posebnega praga; dodelitev pravne pomoči je odvisna od celotnega finančnega in družinskega položaja prosilca. **BG, HR, LV, MT in RO:** podatki niso bili predloženi.

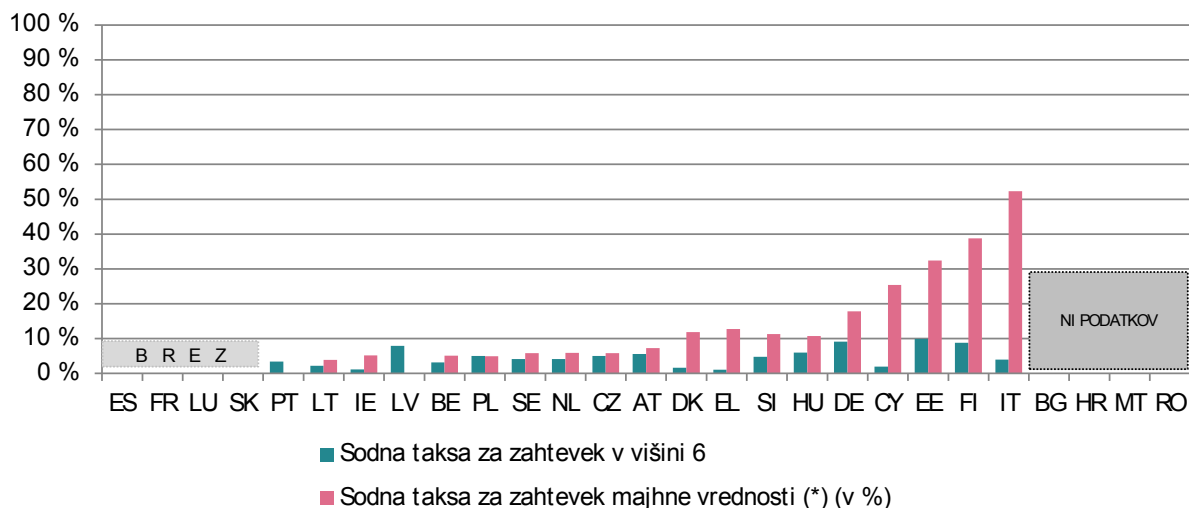
Prejemniki pravne pomoči so pogosto oproščeni plačila sodnih taks. Samodejno ga niso oproščeni samo v šestih državah članicah (v Bolgariji, na Češkem, v Grčiji, v Avstriji, na Malti in na Poljskem). Na Češkem se sodišče za vsak primer posebej odloči, ali bo prejemnika pravne

⁶⁷ Da bi se zbrali primerljivi podatki, je bil Eurostatov prag revščine za vsako državo članico pretvorjen v mesečni dohodek. Prag tveganja revščine je določen na 60 % nacionalne mediane ekvivalentnega razpoložljivega dohodka gospodinjstva. Evropska raziskava o dohodkih in življenjskih razmerah, preglednica Eurostata ilc_li01, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_li01/default/table?lang=en.

⁶⁸ Podatki za leto 2024 so zbrani z uporabo odgovorov članov Sveta odvetniških združenj Evrope (CCBE) na vprašalnik na podlagi naslednjega posebnega scenarija: spor med potrošnikom in podjetjem (navedeni sta dve različni vrednosti zahtevka: 6 000 EUR in Eurostatov prag revščine za vsako državo članico). Ker so pogoji za pravno pomoč odvisni od položaja vložnika, je bil uporabljen naslednji scenarij: samski 35-letni zaposleni prosilec brez vzdrževanih oseb ali zavarovanja za sodne stroške z rednimi dohodki in najemniškim stanovanjem.

pomoči oprostilo plačila sodnih taks ali ne. V Luksemburgu so stranke, ki prejemajo pravno pomoč, oproščene plačila stroškov sodnega izvršitelja. Na sliki 24 se za dva scenarija primerja višina sodne takse, ki je prikazana kot delež vrednosti zahtevka. Če je na primer s spodnje slike razvidno, da sodna taksa znaša 10 % zahtevka v višini 6 000 EUR, mora potrošnik plačati sodno takso v višini 600 EUR, da začne sodni postopek. Zahtevek majhne vrednosti temelji na Eurostatovem pragu revščine za posamezno državo članico.

Slika 24: Sodna taksa za začetek sodnega postopka v določeni potrošniški zadevi, 2024 (*) (višina sodne takse kot delež vrednosti zahtevka) (vir: Evropska komisija in Svet odvetniških združenj Evrope (CCBE) ⁽⁶⁹⁾)

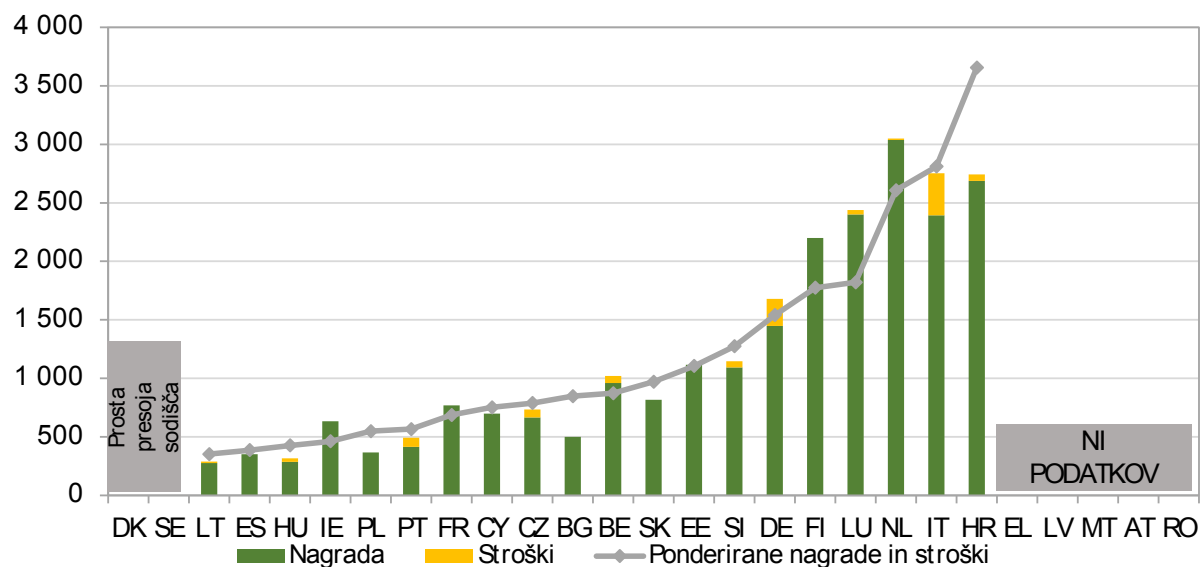
(*) Izračuni temeljijo na vrednostih praga tveganja revščine za leto 2023. „Zahtevek majhne vrednosti“ je zahtevek, ki ustreza Eurostatovemu pragu revščine za posamezno osebo v posamezni državi članici, pretvorjenemu v mesečni dohodek (npr. Leta 2022 je ta vrednost znašala od 326 EUR v **BG** do 2 381 EUR v **LU**). **BE**: 24 EUR prispevka v Sklad za pravno pomoč v drugi vrsti; sodne takse: 50 EUR ali 165 EUR. Zatem, če se sprejme sklep o zavrnitvi / izreče obsodba: morda 1 350 EUR nagrade za uspeh. **NL**: vrednosti sodnih taks ustrezajo stranki v sporu z letnim prihodkom, nižjim od 30 000 EUR. **SE**: sodna taksa se plača, če vrednost zahtevka presega 2 329 EUR.

Na sliki 25 je na podlagi podatkov iz študije primera prikazana višina pravne pomoči, izplačane zagovornikom v določeni kazenski zadevi ⁽⁷⁰⁾. Anketiranci so navedli, koliko bi zagovorniki prejeli iz javnega proračuna v opisanem fiktivnem scenariju.

⁶⁹ Podatki, ki se nanašajo na dohodkovne prage, veljavne v letu 2023, so bili zbrani iz odgovorov članov Sveta odvetniških združenj Evrope (CCBE) na vprašalnik na podlagi naslednjega scenarija: potrošniški spor med posameznikom in podjetjem (navedeni sta dve različni vrednosti zahtevka: 6 000 EUR in Eurostatov prag revščine za vsako državo članico).

⁷⁰ Za opis študije primera glej opombo 70 v pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2024.

Slika 25: Višina pravne pomoči, izplačane zagovornikom v določeni kazenski zadevi, 2024 (*) (vir: Evropska komisija in Svet odvetniških združenj Evrope (CCBE) (71))

(*) Podatki so zbrani na podlagi študije določenega primera. Vsi zneski so v EUR in po potrebi pretvorjeni iz nacionalnih valut⁷². Da bi se upoštevale gospodarske razlike med državami članicami, je bila skupna vrednost nagrad in izdatkov deljena s primerjalnimi indeksi ravni cen, izraženimi v odstotkih, pri čemer je indeks za povprečje EU 100 %, indeksa za DK in BG pa 149 % oz. 59 %⁷³. Tako je vsota nagrad in izdatkov, ki jih prejmejo odvetniki, prilagojena. **AT**: avstrijski sistem pravne pomoči financira država in temelji na solidarnosti vseh avstrijskih odvetnikov, ki po principu rotacije sodelujejo v sistemu pravne pomoči. Posamezni odvetnik za storitve pravne pomoči na splošno ne prejme neposrednega plačila. Namesto tega avstrijska država avstrijski odvetniški zbornici plača letni pavšalni znesek za vse storitve pravne pomoči, ki jih opravijo vsi odvetniki. Avstrijska odvetniška zbornica ta znesek razdeli regionalnim odvetniškim zbornicam na podlagi števila registriranih odvetnikov, ki so opravljali storitve pravne pomoči, in na podlagi števila zadev, v katerih so regionalne odvetniške zbornice zagotovile pravno pomoč. Denar se uporablja za shemo socialne varnosti in pokojninskega zavarovanja odvetnikov, ki ni financirana z državnimi sredstvi. **IE**: pravna stroka je razdeljena na dva tipa odvetniškega poklica, in sicer „barristers“ (zagovorniki na sodišču) in „solicitors“ (pravni svetovalci). Zneski plačil za pravno pomoč, do katerih so upravičeni zagovorniki na sodišču in pravni svetovalci, se lahko razlikujejo. Zgornja slika prikazuje najvišji znesek, ki bi ga bilo mogoče zaračunati kot pristojbino v okviru sheme pravne pomoči v določenem scenariju.

– Dostop do načinov alternativnega reševanja sporov –

Slika 26 prikazuje prizadevanja držav članic, da bi spodbudile prostovoljno uporabo načinov alternativnega reševanja sporov s posebnimi spodbudami. Te se lahko razlikujejo glede na področje prava (⁷⁴).

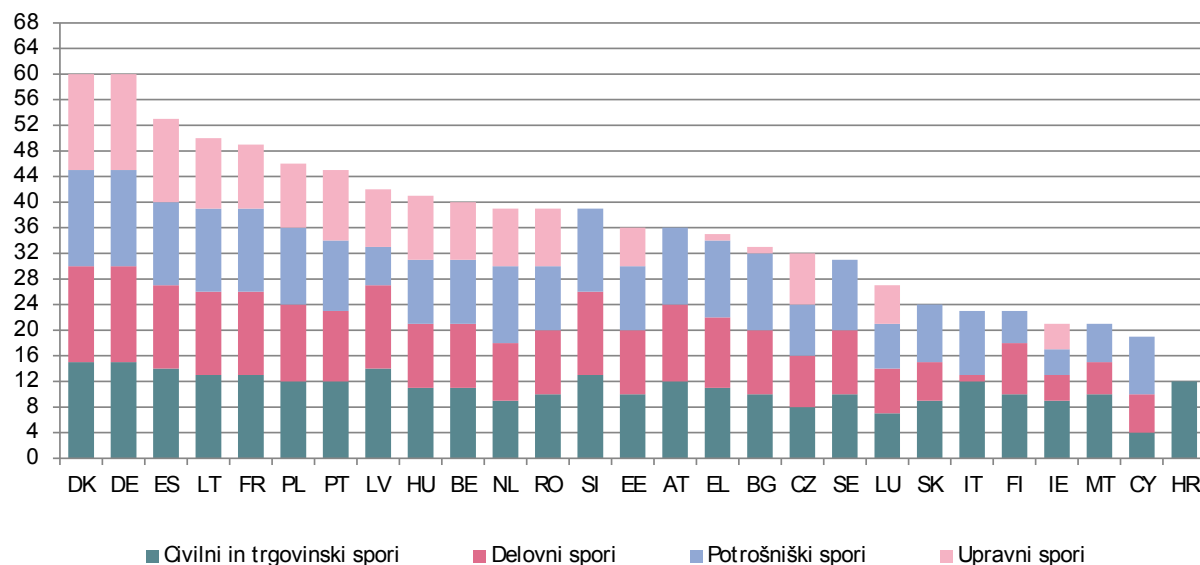
⁷¹ Podatki, ki se nanašajo na dohodkovne prage, veljavne v letu 2022, so bili zbrani iz odgovorov članov Sveta odvetniških združenj Evrope (CCBE) na vprašalnik na podlagi naslednjega scenarija: potrošniški spor med posameznikom in podjetjem (navedeni sta dve različni vrednosti zahtevka: 6 000 EUR in Eurostatov prag revščine za vsako državo članico).

⁷² Pretvorba z uporabo referenčnih deviznih tečajev Evropske centralne banke za euro, veljavnih 30. septembra 2024 – 1,9558 BGN, 25,184 CZK, 7,4560 DKK, 396,88 HUF, 4,2788 PLN, 4,9753 RON, 11,3000 SEK.

⁷³ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00120/default/table?lang=en&category=t_prc.t_prc_ppp

⁷⁴ Načini spodbujanja uporabe alternativnega reševanja sporov ne vključujejo obveznih zahtev glede uporabe alternativnega reševanja sporov pred predložitvijo zadeve sodišču. Take zahteve lahko vzbujajo dvome o njihovi združljivosti s pravico do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem, kot je določena v Listini EU o temeljnih pravicah.

Slika 26: Pospješevanje in spodbujanje uporabe načinov alternativnega reševanja sporov, 2024 (*) (vir: Evropska komisija (75))

(*) Največ možnih: 68 točk. Zbirni kazalniki, ki temeljijo na naslednjih kazalnikih: (1) spletišče z informacijami o alternativnem reševanju sporov; (2) medijske kampanje za obveščanje javnosti; (3) brošure za širšo javnost; (4) sodišče na zahtevo zagotavlja posebna informativna srečanja o alternativnem reševanju sporov; (5) koordinator sodišča za alternativno reševanje sporov/mediacijo; (6) objava ocen o uporabi alternativnega reševanja sporov; (7) objava statističnih podatkov o uporabi alternativnega reševanja sporov; (8) pravna pomoč za delno ali celotno kritje stroškov za alternativno reševanje sporov; (9) polno ali delno povračilo sodnih taks, vključno s kolkovinami, če je alternativno reševanje sporov uspešno; (10) za postopke alternativnega reševanja sporov ni potreben odvetnik; (11) sodnik lahko deluje kot mediator; (12) dogovor, ki ga dosežeta stranki, je mogoče uveljavljati na sodišču; (13) možnost začetka postopka/vložitve zahtevka in predložitve dokaznih listin na spletu; (14) stranke lahko prejmejo elektronsko obvestilo o začetku postopka in njegovih različnih fazah; (15) možnost spletnega plačila veljavnih taks; (16) uporaba tehnologije (aplikacij umetne inteligence, klepetalnih botov) za lažjo predložitve in reševanje sporov ter (17) druga sredstva. Za vsakega od teh 17 kazalnikov se je dodelila ena točka za vsako pravno področje. **IE**: upravne zadeve spadajo v kategorijo civilnih in gospodarskih zadev. **EL**: alternativno reševanje sporov je mogoče na področju postopkov javnega naročanja pred upravnimi pritožbenimi sodišči. **ES**: v delovnopравниh zadevah je alternativno reševanje sporov obvezno. **PT**: za civilne/gospodarske spore se sodne takse povrnejo samo v primeru mirovnih sodnikov. **SK**: slovaški pravni red ne podpira uporabe alternativnega reševanja sporov za upravne namene. **FI**: potrošniški in delovni spori prav tako veljajo za civilne zadeve. **SE**: sodniki imajo procesno diskrecijsko pravico v zvezi z alternativnim reševanjem sporov. Prizadevanje za sporazumno rešitev spora je obvezna naloga sodnika, razen če to ni primerno zaradi narave zadeve.

⁷⁵ Podatki za leto 2024 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

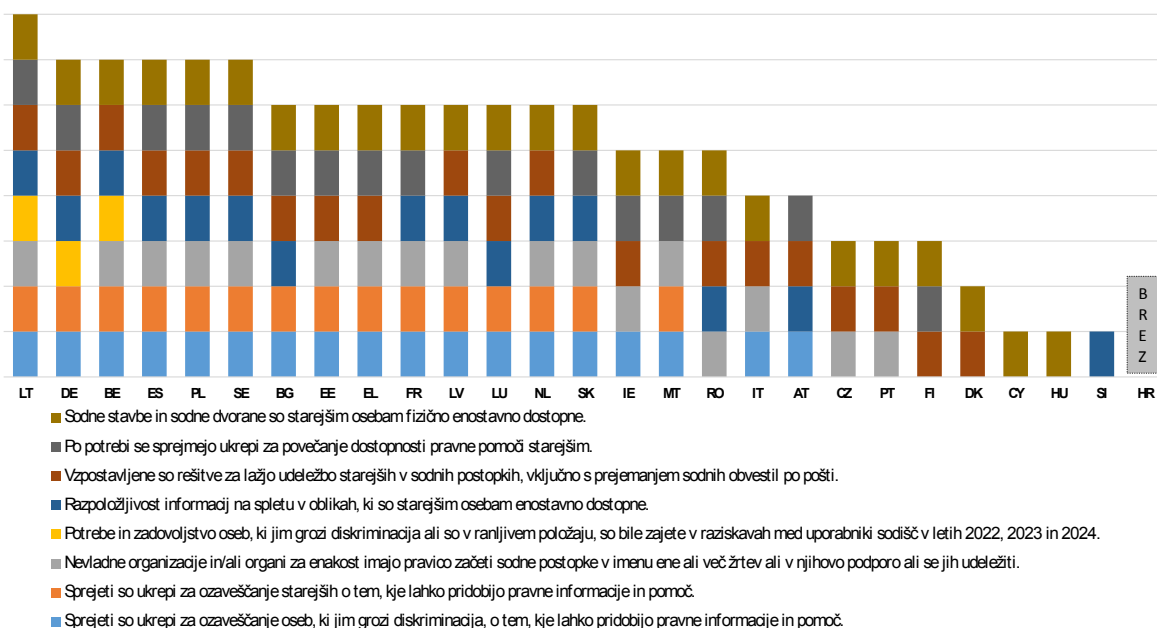
– Posebne ureditve za dostop do pravnega varstva –

V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2022 so bili predstavljeni posebni podatki o posebnih ureditvah za omogočanje enakega dostopa invalidov do pravnega varstva. V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2023 se je nadaljevalo nadaljnje preučevanje izbranih posebnih ureditev, ki omogočajo enak dostop do pravnega varstva osebam, ki jim grozi diskriminacija, in tudi dvema posebnima skupinama: starejšim ter žrtvam nasilja nad ženskami in nasilja v družini. V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 so ponovno ocenjene te izbrane posebne ureditve dve leti po zadnji predstavitvi teh podatkov.

Spodnji diagram prikazuje ukrepe, ki jih je vsaka država članica sprejela za odpravo ovir pri dostopu do pravnega varstva za osebe, ki jim grozi diskriminacija, vključno s starejšimi. To vključuje tudi fizično dostopnost sodnih stavb, dostop do pravnih informacij, pomoč ali pravno pomoč ter obliko informacij na spletu.

Diagram prikazuje več pozitivnih trendov, tudi v zvezi s fizično dostopnostjo sodnih stavb in sodnih dvoran, dostopnostjo pravne pomoči ali rešitvami za pomoč starejšim osebam pri sodelovanju v sodnih postopkih. Kaže tudi, da so informacije na spletu bolj dostopne v oblikah, ki so lažje dostopne starejšim osebam, in da imajo nevladne organizacije ali organi za enakost v več državah članicah pravico začeti sodne postopke ali sodelovati v njih. Nekatere države članice pa se še vedno soočajo z izzivi. V nekaterih državah članicah je napredek še vedno počasen, razmere pa stagnirajo ali se celo poslabšujejo.

Slika 27: Posebne ureditve za dostop do pravnega varstva za osebe, ki jim grozi diskriminacija⁽⁷⁶⁾, in starejše osebe⁽⁷⁷⁾ (vir: Evropska komisija⁽⁷⁸⁾)

(*) **BE:** Unija je neodvisna javna institucija, ki spodbuja enakost in se bori proti diskriminaciji. Obstajajo tudi namenska spletna mesta, vključno z Just-on-web in e-deposit. **DK:** ljudje so lahko izvzeti iz uporabe digitalnih javnih rešitev, na primer, če v kraju prebivališča nimajo dostopa do računalnika, pametnega telefona ali tabličnega računalnika. V posebnih primerih lahko sodišče odloči, da je oseba lahko izvzeta iz uporabe spletnega mesta minretssag.dk, če nima digitalnih spretnosti ali ima določeno vrsto invalidnosti. **IE:** irska komisija za človekove pravice in enakost je pooblaščenca, da pri višjem sodišču, pritožbenem sodišču ali vrhovnem sodišču zaprosi za dovoljenje, da v postopkih, ki vključujejo človekove pravice in/ali enakost, nastopi pred sodiščem kot amicus curiae; digitalna vložitev ne nadomešča tradicionalnih oblik vložitve in vročitve. **ES:** člen 7a španskega zakona o civilnem postopku uvaja več novih določb za zagotovitev, da imajo starejše osebe enostaven dostop do pravnega varstva. **HR:** zadnja tovrstna raziskava je bila izvedena leta 2017. V novi raziskavi leta 2025 bodo vprašanja razdeljena glede na starostne skupine udeležencev. **IT:** starejšim osebam niso dostopni vsi sodni prostori. **FI:** uradniki za pravno pomoč lahko organizirajo obiske pri starejši osebi, da se reši njena težava. **LT:** v skladu z zakonom o pravni pomoči z državnim jamstvom so žrtve kaznivih dejanj, storjenih z namenom izražanja sovraštva do njih, tudi na podlagi starosti, upravičene do pravne pomoči ne glede na svoj dohodek in premoženje. **MT:** leta 2023 je organizacija Legal Aid Malta z ministrstvom za aktivno staranje in oskrbo v skupnosti podpisala memorandum o soglasju, da bi starejšim strankam (strankam, starejšim od 60 let) zagotovila brezplačno pravno pomoč v civilnih in kazenskih zadevah, vključno s primeri, v katerih so starejše osebe žrtve kaznivih dejanj ali nasilja na podlagi spola. **NL:** sodstvo obvešča javnost o tem, kam se lahko obrne za pravno svetovanje (organizacija Juridisch Loket, odvetniki itd.). Te informacije bi morale biti uporabniku prijazne in razumljive vsem, tudi starejšim osebam. Za preverjanje tega so bile izvedene raziskave med uporabniki. **AT:** stavbe sodišč so (z nekaj izjemami) brez ovir in zato fizično lahko dostopne starejšim osebam. **PL:** nevladne organizacije, ki po statutu ne opravljajo gospodarske dejavnosti, lahko zaradi varstva pravic državljanov v primerih, določenih z zakonom, začnejo postopke in sodelujejo v tekočih postopkih. **PT:** kadar je ranljiva oseba žrtev javnega kaznivega dejanja (za javna kazniva dejanja postopek po uradni dolžnosti začne državni tožilec), lahko postopek začnejo nevladne organizacije ali organi za enakost. **SI:** namenska spletna mesta zagotavljajo informacije o postopkih na informativen in prijazen način. **SK:** dostop do ustavno zagotovljene pravice državljanov do pravne pomoči se zagotavlja predvsem prek centrov za pravno pomoč in javnih zagovornikov pravic.

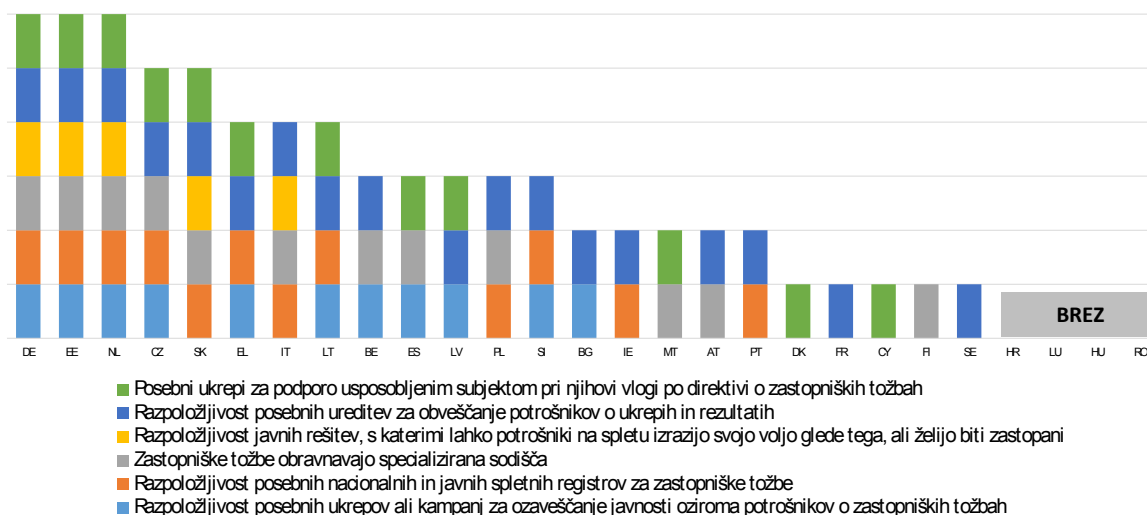
⁷⁶ Osebe, ki jim grozi diskriminacija, zlasti na podlagi razlogov, navedenih v členu 19 Pogodbe o delovanju Evropske unije: „[spol], ras[a] ali [narodnost], ver[a] ali prepričan[j]e, [invalidnost], [starost] ali spoln[a] [usmerjenost]“, in členu 21 Listine o temeljnih pravicah: „spol, rasa, barva kože, etnično ali socialno poreklo, genetska značilnost, jezik, vera ali prepričanje, politično ali drugo mnenje, pripadnost narodnostni manjšini, premoženje, rojstvo, invalidnost, starost ali spolna usmerjenost“.

⁷⁷ V tem diagramu osebe, stare najmanj 65 let.

⁷⁸ Podatki za leto 2023 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

Slika 28 dopolnjuje sliki 19 in 20 o učinkovitosti postopkov na področju potrošniškega prava s prikazom posebnih izbranih ukrepov, ki so jih države članice EU sprejele za povečanje ozaveščenosti o novem evropskem modelu kolektivnih pravnih sredstev ⁽⁷⁹⁾, namenjenem izboljšanju dostopa potrošnikov do pravnega varstva v primerih množičnega oškodovanja.

Slika 28 : Posebne ureditve za zastopniške tožbe za varstvo kolektivnih interesov potrošnikov, 2024 (*) (vir: Evropska komisija ⁽⁸⁰⁾)

(*) Zastopniške tožbe iz Direktive (EU) 2020/1828. To so tožbe, ki jih kvalificirani subjekti vložijo pri nacionalnih sodiščih ali upravnih organih v imenu skupin potrošnikov, da bi zahtevali opustitvene ukrepe (tj. prenehanje nezakonitih praks trgovca, podobno kot je določeno v Direktivi 2009/22/ES o opustitvenih tožbah), ukrepe za povrnitev škode (kot so povračilo, zamenjava in popravilo) ali tako opustitvene ukrepe kot tudi ukrepe za povrnitev škode. Namen tega vprašanja je zbrati informacije o posebnih praksah, ki niso nujno neposredno povezane z izvajanjem Direktive. Podatki za **HR, LU, HU in RO** niso bili sporočeni. **NL**: na Nizozemskem so v primerih zastopniških tožb pristojna vsa sodišča (civilnopравни oddelki). V praksi te zadeve obravnava nacionalna skupina sodnikov, ki so specializirani za tovrstne postopke ali imajo izkušnje z njimi. Gre za sistem izvetja, kar pomeni, da morajo potrošniki ukrepati le, če ne želijo biti zastopani v tožbi. To je treba sodišču sporočiti v pisni obliki. **BE**: registra ni, vendar je treba nekatere odločitve objaviti na spletišču ministrstva za gospodarstvo in v uradnem listu. **DK**: trenutno sta kvalificirana subjekta danski varuh pravic potrošnikov (Forbrugerombudsmanden) in danska agencija za zdravila (Lægemiddelstyrelsen), ki sta oba financirana iz javnih sredstev. **EE**: potrošniške spore obravnava odbor za potrošniške spore, ki je neodvisen in nepristranski organ za reševanje potrošniških sporov. **IE**: spletno mesto Citizens Information je objavilo članek o zastopniških tožbah v okviru svoje informativne strani za potrošnike „How to complain“ (Kako se pritožiti). **EL**: z zakonom 5019/2023 je uveden nov sistem zastopniških tožb. **LV**: v Latviji je določen en čezmejni kvalificirani subjekt. Primerov zastopniških tožb še ni bilo. **LT**: ukrepi za ozaveščanje javnosti glede zastopniških tožb potrošnikov se izvajajo predvsem z zagotavljanjem ustreznih informacij na spletnih mestih državnega organa za varstvo pravic potrošnikov (SCRPA) in združenj potrošnikov (npr. obvestilo, objavljeno na spletnem mestu SCRPA, <https://xvtat.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/2/o2moBOazC4c.pdf>). **PT**: seznam zastopniških tožb, vloženih pri portugalskih sodiščih, je na voljo na spletnem mestu Generalnega direktorata za potrošnike, skupaj s kontaktnimi podatki subjekta in vsemi ustreznimi dokumenti za potrošnike: https://www.consumidor.gov.pt/consumidor_4/aco-es-coletivas/informacoes-sobre-aco-es-coletivas. **SK**:

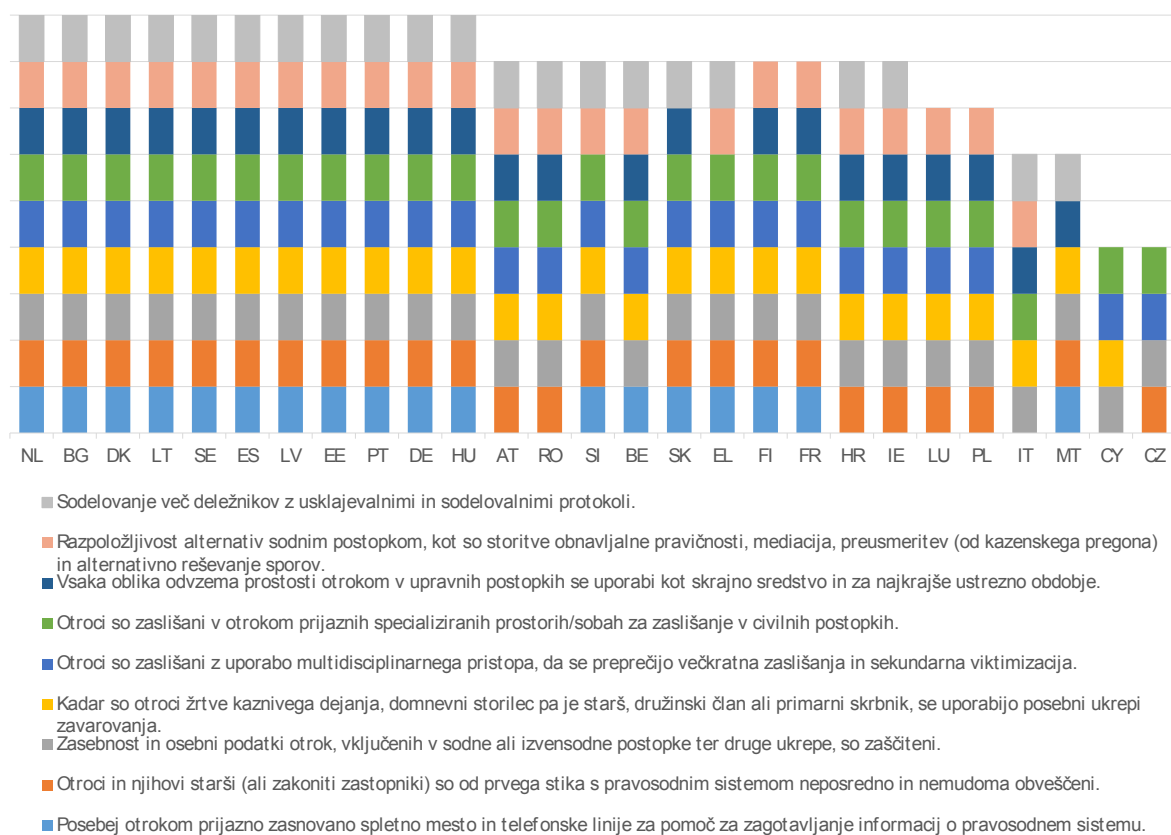
⁷⁹ Kot je bil uveden z Direktivo (EU) 2020/1828 o zastopniških tožbah, https://commission.europa.eu/law/law-topic/consumer-protection-law/representative-actions-directive_sl, za varstvo kolektivnih interesov potrošnikov.

⁸⁰ Podatki za leto 2024 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme in Evropsko mrežo institucij za izobraževanje v pravosodju.

potrošniki se lahko skupinski tožbi pridružijo prek katerega koli notarja. Prijavni obrazec je na voljo na naslednji povezavi: https://static.slov-lex.sk/pdf/prilohy/SK/ZZ/2023/289/20230725_5563264-2.pdf.

V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 se nadaljuje analiza otrokom prijaznega pravosodja. Na sliki 29 je proučena širša paleta posebnih ureditev za otrokom prijazno pravosodje (postopki civilnega prava ter postopki kazenskega/mladoletniškega kazenskega prava). Na sliki 30 je prikazan širši spekter posebnih ureditev, ki so na voljo, ko je otrok vključen v sodni postopek kot žrtev ali kot osumljena/obtožena oseba.

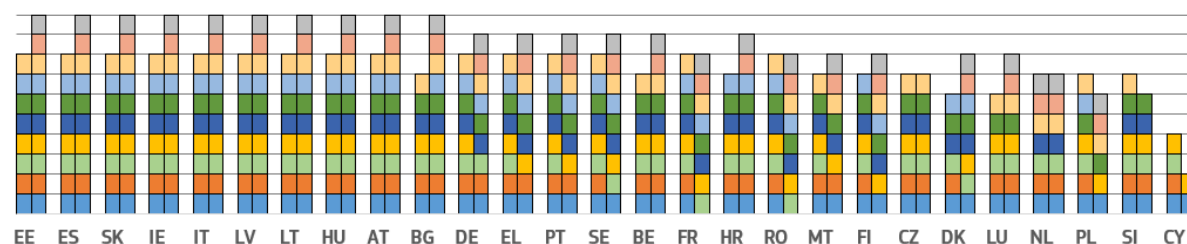
Slika 29: Posebne ureditve za otrokom prijazno pravosodje/postopke (postopki civilnega prava ter postopki kazenskega/mladoletniškega kazenskega prava), 2024 (*) (vir: Evropska komisija ⁽⁸¹⁾).

(*) Otroci: osebe, mlajše od 18 let.

⁸¹ Podatki za leto 2024 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

Slika 30: Posebne ureditve za otroke, ki so v kazenskem postopku udeleženi kot žrtve, osumljenci ali obtoženci (otroci: osebe, mlajše od 18 let), 2024 (*) (vir: Evropska komisija ⁽⁸²⁾)

Za vsako državo članico stolpca predstavljata vključenost otrok kot (od leve proti desni):

1. žrtev

2. osumljenih ali obtoženih oseb

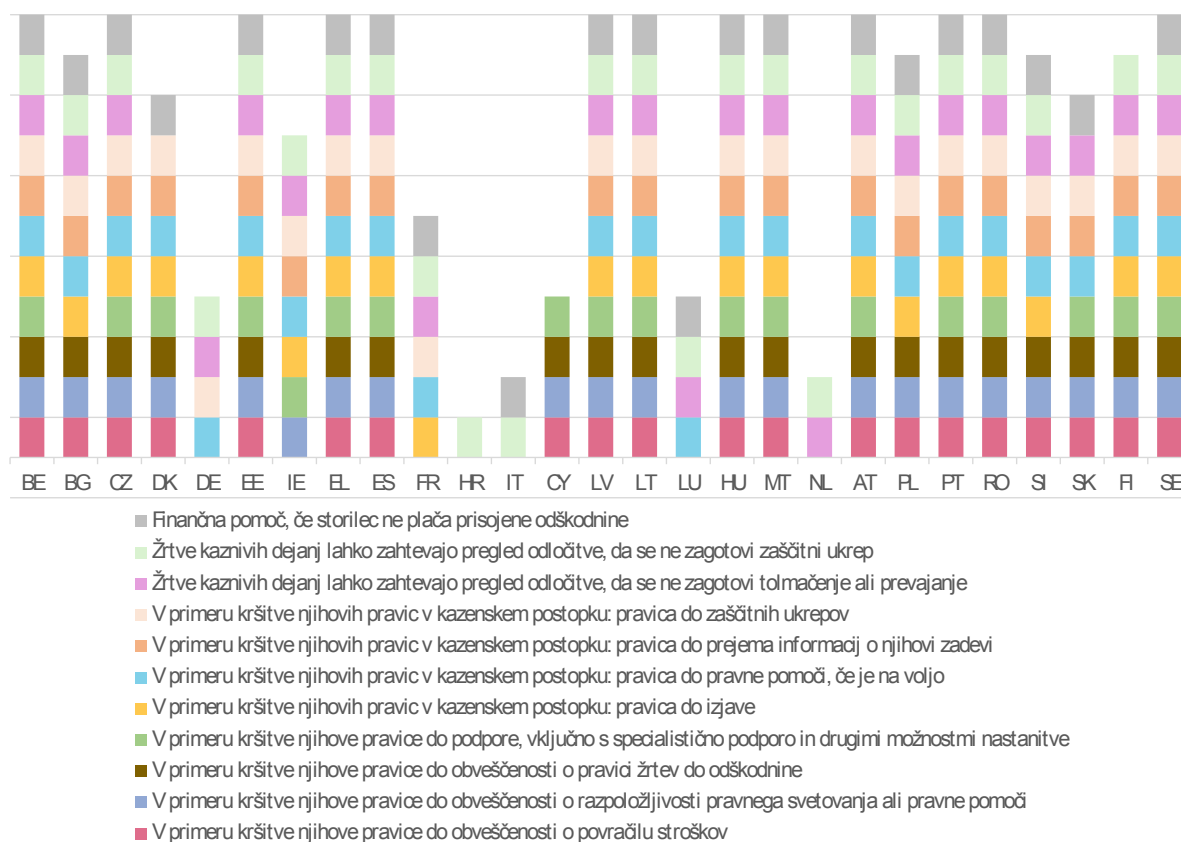
- Kadar je otrokom odvzeta prostost, so praviloma pridržani ločeno od odraslih in v pogojih, ki zagotavljajo spoštovanje njihovih potreb in pravic.
- Vsaka oblika odvzema prostosti otrokom se uporabi kot skrajni ukrep in za najkrajše ustrezno obdobje.
- Sodniki, tožilci in drugi delavci v pravni stroki, ki so v stiku z otroki, opravijo posebno usposabljanje.
- Otroke ves čas postopka spremlja njihov zakoniti zastopnik ali druga ustreza oseba, ki jo ta imenuje.
- Posebne potrebe otrok se upoštevajo v celotnem postopku na podlagi posamične presoje.
- Otrokom je vedno zagotovljena pomoč odvetnika (tj. ne glede na to, ali otrok sam zaprosi za tako pomoč ali ne).
- Vzpostavljeni so posebni ukrepi za zagotovitev avdiovizualnega snemanja zaslišanja otrok, zaslihanje prek videokonference ali druge oblike zaslihanja otrok na daljavo.
- Otroci so zaslišani v otrokom prijaznih specializiranih prostorih/sobah za zaslihanje in lahko učinkovito sodelujejo pri vsakem zaslišanju.
- Otrokom so na voljo otrokom prijazne informacije o njihovih pravicah in splošnih vidikih postopka.

(*) Otroci: osebe, mlajše od 18 let.

⁸² Podatki za leto 2024 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

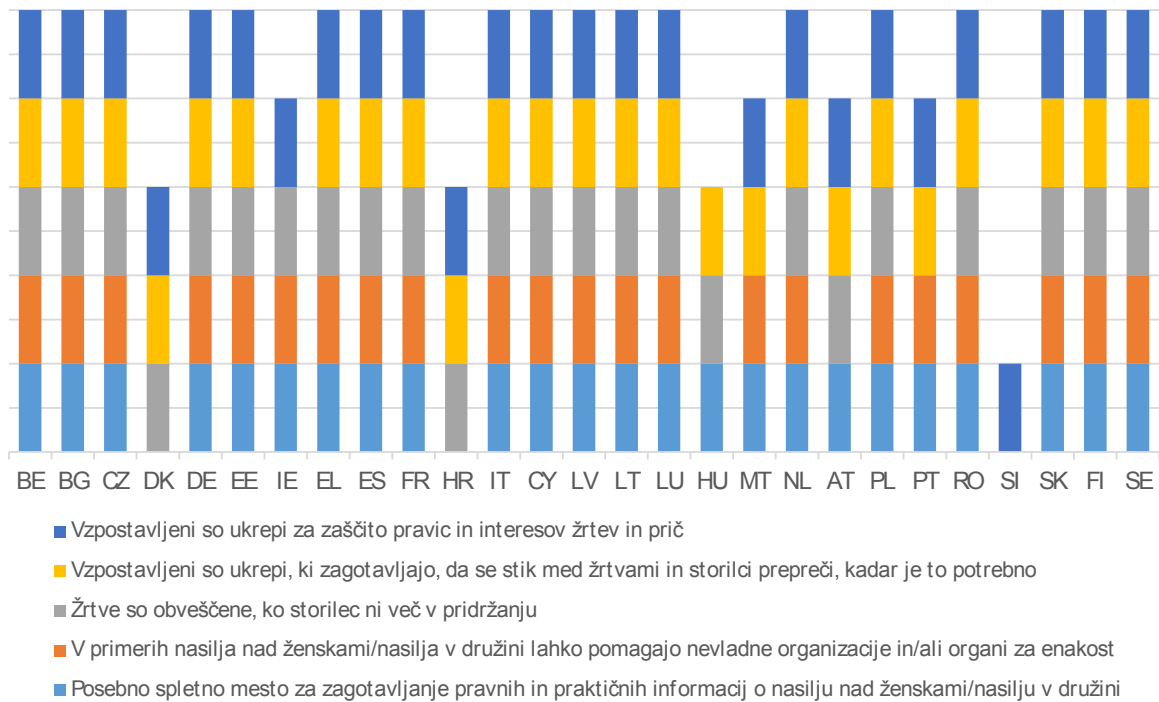
V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 je analiza dostopa do pravnega varstva razširjena na žrtve kaznivih dejanj in žrtve nasilja nad ženskami/nasilja v družini.

Slika 31: Pravna sredstva za žrtve kaznivih dejanj, 2024 (vir: Evropska komisija ⁽⁸³⁾)

⁸³ Podatki za leto 2024 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

Slika 32: Pravna sredstva za žrtve nasilja nad ženskami/nasilja v družini, 2024 (vir: Evropska komisija ⁽⁸⁴⁾)

2.2.2 Viri

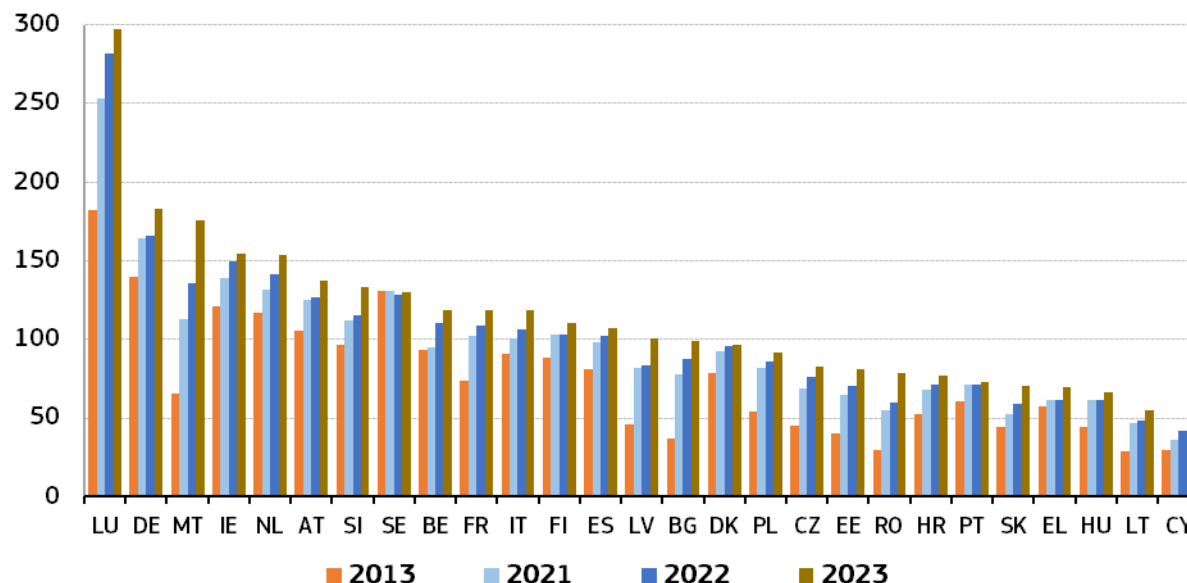
Za pravilno delovanje pravosodnega sistema so potrebna zadostna sredstva. To vključuje potrebne naložbe v fizično in tehnično infrastrukturo ter ustrezno izobraženo, usposobljeno in primerno plačano osebje vseh kategorij. Če ni ustreznih prostorov, orodij ali osebja z ustreznimi kvalifikacijami in veščinami ter dostopom do stalnega usposabljanja, je ogrožena kakovost postopkov in odločb.

– *Finančni viri* –

Na spodnjih slikah so prikazani dejanski javnofinančni odhodki za delovanje pravosodnega sistema (brez zaporov) na prebivalca (slika 33) in kot delež bruto domačega proizvoda (BDP) (slika 34).

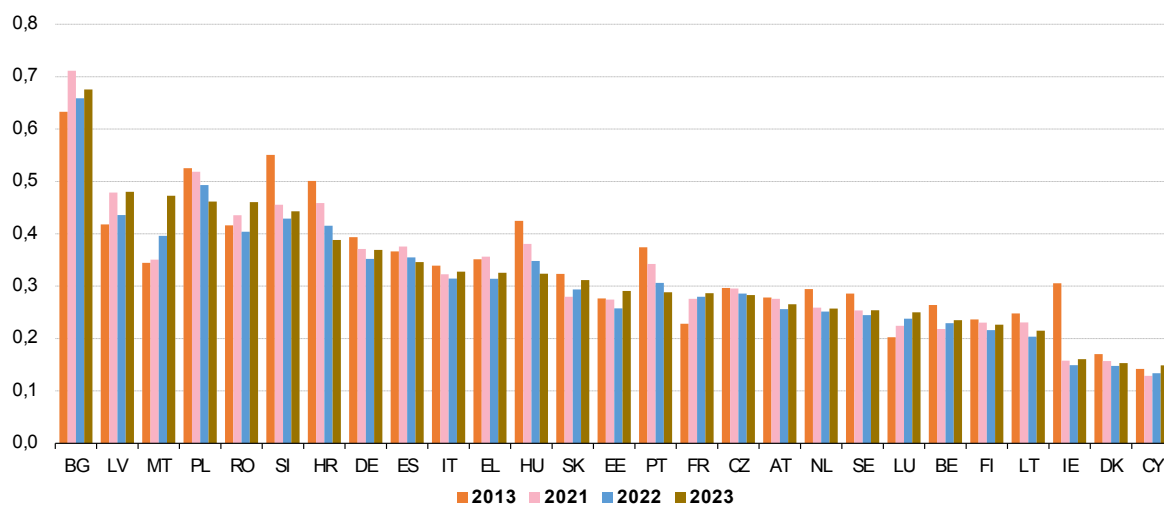
⁸⁴ Podatki za leto 2024 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

Slika 33: Skupni splošni javnofinančni odhodki za sodišča v EUR na prebivalca v letih 2013 in 2021–2023 (*) (vir: Eurostat)

(*) Države članice so razvrščene glede na njihove odhodke v letu 2023 (od največjih do najmanjših odhodkov). Podatki za leto 2022 za DE, ES, FR in SK so začasni. Podatki za leto 2023 za BE, DE, ES, FR in SK so začasni. V podatkih za PL je v letu 2022 vrzel. Vir: Eurostat: Gov_10a_exp.

Slika 34: Skupni splošni javnofinančni odhodki za sodišča kot odstotek BDP v letih 2013 in 2021–2023 (*) (vir: Eurostat)

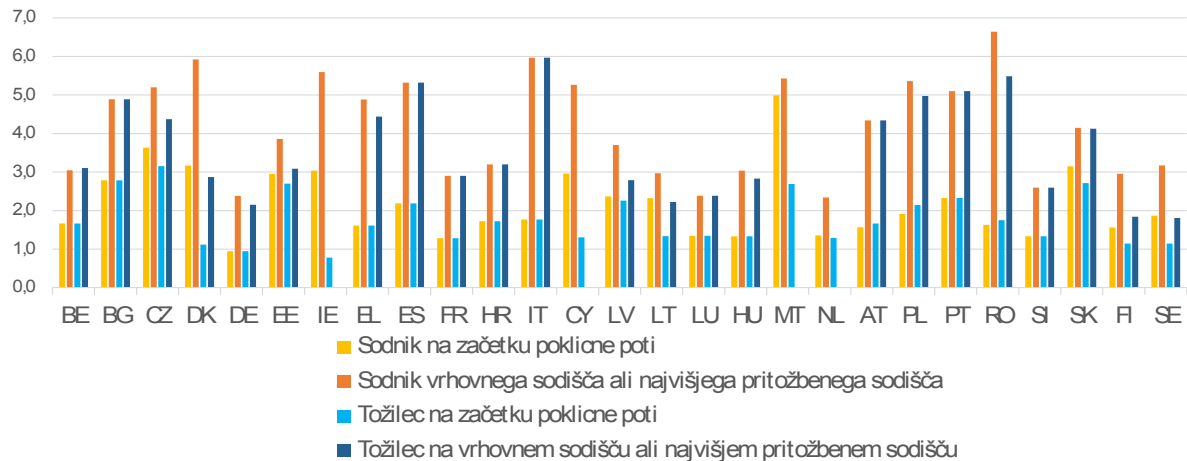

(*) Države članice so razvrščene glede na njihove odhodke v letu 2023 (od največjih do najmanjših odhodkov). Podatki za leto 2022 za DE, ES, FR in SK so začasni. Podatki za leto 2023 za BE, DE, ES, FR in SK so začasni. V podatkih za PL je v letu 2022 vrzel. Vir: Eurostat: Gov_10a_exp.

Na sliki 35 je prikazano razmerje med letnimi plačami sodnikov in tožilcev v primerjavi s povprečno letno plačo v državi. Za vsako državo stolpci predstavljajo razmerja za sodnike in tožilce na začetku in na vrhuncu njihove poklicne poti. V skladu s členom 19(1) PEU morajo države članice zagotoviti, da so njihova sodišča kot celota in posamezni sodniki neodvisni na področjih, ki jih ureja pravo EU. Čeprav se začasno znižanje plač v okviru varčevalnih ukrepov ne šteje za kršitev te določbe, je Sodišče Evropske unije navedlo, da je to, da člani sodstva

prejemajo plačo, ki ustreza pomembnosti funkcij, ki jih izvajajo, jamstvo, ki je neločljivo povezano z neodvisnostjo sodnikov ⁽⁸⁵⁾.

Slika 35: Razmerje med letnimi plačami sodnikov in tožilcev v primerjavi s povprečno letno bruto plačo v državi v letu 2023 (*) (vir: študija Komisije Sveta Evrope za učinkovitost pravosodja (CEPEJ))

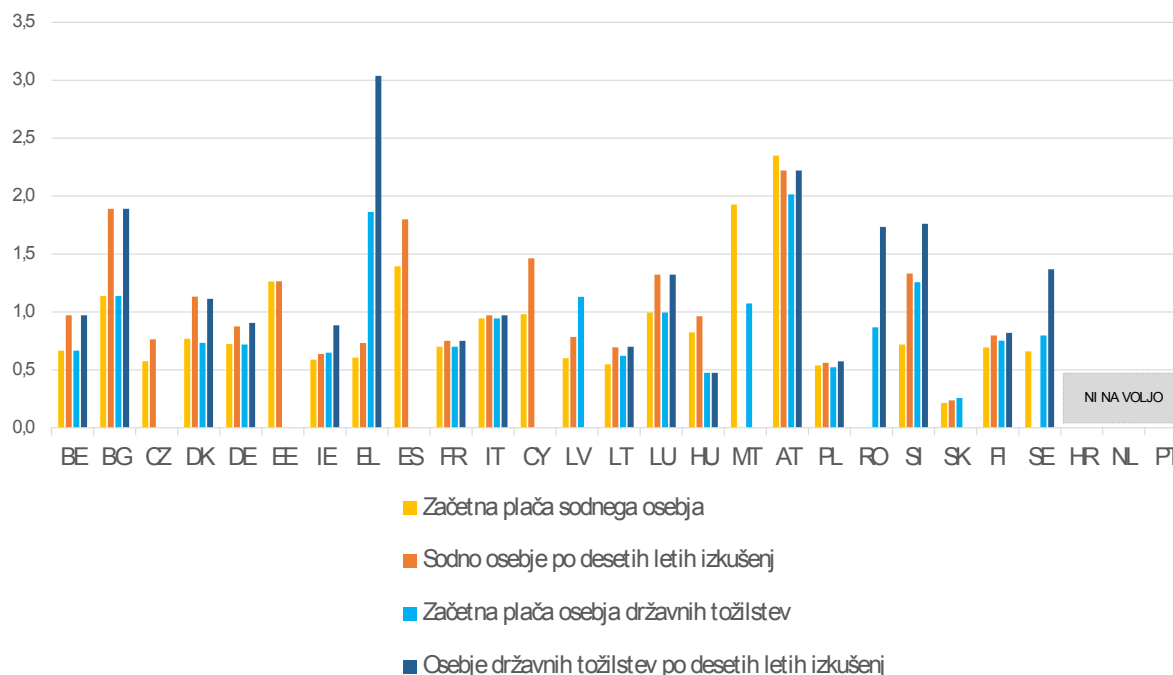
(*) Pripombe za posamezne države članice o podatkih so na voljo v študiji CEPEJ ⁽⁸⁶⁾.

Na sliki 36 je prikazano razmerje med letnimi plačami sodniškega in tožilskega strokovnega osebja v primerjavi s povprečno letno plačo v državi. Prva dva stolpca za vsako državo predstavljata razmerji za sodno strokovno osebje na začetku njegove kariere in po desetih letih zaposlitve, v tretjem in četrtem stolpcu pa sta predstavljeni razmerji za tožilsko strokovno osebje na začetku njegove kariere in po desetih letih zaposlitve.

⁸⁵ Sodba Sodišča Evropske unije, zadeva C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, ECLI:EU:C:2018:117, točka 45: „Tako kot nezamenljivost članov zadevnega organa (glej med drugim sodbo z dne 19. septembra 2006, Wilson, C-506/04, ECLI:EU:C:2006:587, točka 51), pa je to, da prejemajo plačo, ki ustreza pomembnosti funkcij, ki jih izvajajo, jamstvo, ki je neločljivo povezano z neodvisnostjo sodnikov.“ Glej tudi sodbo Sodišča Evropske unije v združenih zadevah C-146/23 in C-374/23, Sąd Rejonowy w Białymstoku in Adoreikė (ECLI:EU:C:2025:109), v kateri Sodišče potrjuje, da morajo biti podrobna pravila za določanje plačil sodnikov objektivna, predvidljiva, stabilna in pregledna. Določitev navedenega plačila mora imeti pravno podlago in izpolnjevati merila objektivnosti, predvidljivosti, stabilnosti in preglednosti. Vsako odstopanje od metode določanja plačila mora biti utemeljeno s ciljem splošnega interesa.

⁸⁶ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_sl#documents.

Slika 36: Razmerje med letnimi plačami sodniškega in tožilskega strokovnega osebja v primerjavi s povprečno prilagojeno letno bruto plačo za polni delovni čas v državi v letu 2023 (*) (vir: Evropska komisija in Eurostat (⁸⁷))

(*) Kazalnik razvit v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme. Podatki o plačah se nanašajo na minimalno bruto letno začetno plačo v letu 2023, izraženo v eurih, in minimalno bruto letno plačo po desetih letih izkušenj v letu 2023, izraženo v eurih. Bruto plača se izračuna pred plačilom kakršnih koli socialnih prispevkov in davkov. Vključeni so dodatki, ki se redno izplačujejo vsemu osebju ne glede na njegove osebne okoliščine (na primer 13. plača, ki se brez izjeme izplačuje osebju sodišča/državnega tožilstva). Dodatki, povezani z osebnimi okoliščinami (na primer družinski dodatki, odvisni od števila otrok), so iz zneska izključeni. Če ni navedeno drugače, je uporabljena najnižja vrednost plače iz kategorij osebja, ki spadajo v zadevno skupino osebja. Razmerje je bilo izračunano na podlagi Eurostatovega kazalnika „povprečna prilagojena plača za polni delovni čas na zaposlenega“, nama_10_fte, za leto 2023. Sodno osebje pomeni strokovno osebje na sodiščih prve stopnje, ki prispeva k sodnim postopkom ali je vključeno v odločanje, kot so pomožni sodniki, Rechtspfleger, pomočniki sodnikov, auxilliaires de justice in sodni tajniki. Osebje javnega tožilstva pomeni strokovno osebje na najnižji ravni tožilstev, ki prispeva k postopkom ali je vključeno v odločanje, kot so pomočniki tožilcev in tožilci pripravnikov. Posebne kategorije, ki jih posamezne države članice navajajo v teh dveh širših skupinah in so predstavljene v diagramu, so: S: nanaša se na sodno osebje, T: nanaša na tožilsko osebje. **BE**: griffier/greffier (S), secretaris/secrétaire (T). Predloženi podatki vključujejo regres in božičnico. **BG**: sodniški pomočnik (S), pomočnik državnega tožilca (T). **CZ**: višji sodni uradnik (S), osebje državnega tožilstva (T). **DK**: pomožni sodnik (S), tožilec pripravnik (T). Plača pomožnega sodnika po desetih letih izkušenj temelji na povprečni plači. **DE**: ni navedeno. **EE**: sodni tajnik (S), pomožni tožilec (T). **IE**: sodniški pomočnik (S), legal executive (T). **EL**: sodni tajnik (S). **ES**: Letrados de la Administración de Justicia (S), Cuerpo de Auxilio Judicial (T). **FR**: pravni pomočnik/referent (S), pravni pomočnik/referent (T). **HR**: sodniški pomočnik (S), pomočnik državnega tožilca (T). **IT**: sodno osebje, ki spada na področje III in gospodarski segment F1 (S), sodno osebje, ki spada na področje III in gospodarski segment F2 (S), osebje državnega tožilstva, ki spada na področje III in gospodarski segment F1 (T), osebje državnega tožilstva, ki spada na področje III in gospodarski segment F2 (T). **CY**: sodni tajnik (S). **LV**: sodnikov pomočnik (S), pravnik svetovalec, pravnik na področju kazenskega prava, pravnik analitik (T). Sodno osebje tvorijo samo sodnikovi pomočniki. V tej kategoriji ni razpona plač. Za kategorijo „sodnikov pomočnik“ so bili navedeni podatki najvišja plača v letu 2022. Plača vseh sodnikovih pomočnikov na sodiščih prve stopnje je enaka. Na primer če sodnikov pomočnik v postopku letnega ocenjevanja prejme najvišjo oceno, lahko že v prvem

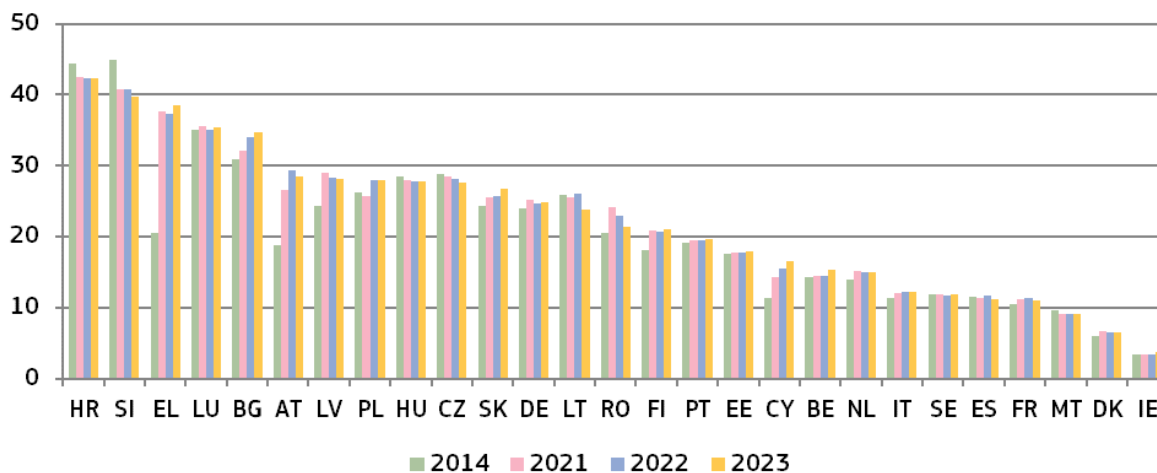
⁸⁷ Podatki za leto 2024 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme in Eurostatom. Vira podatkov o letni povprečni bruto plači, uporabljenih za izračun razmerij na slikah 34 in 35, sta različna (za sliko 34 jih je zagotovil CEPEJ na podlagi informacij, ki so jih zagotovili njegovi nacionalni korespondenti, vir podatkov za sliko 35 pa je Eurostat). Zato razmerja med obema slikama niso neposredno primerljiva.

delovnem letu prejme najvišjo plačo. Kar zadeva tožilsko osebje, so podatki povprečje plač za navedena delovna mesta. Osebje na obeh ravneh tožilstva ima določeno plačo, ki ni odvisna od delovne dobe v uradu. **LT**: sodni pomočniki (višji sodni pomočniki) (S), pomočniki državnih tožilcev in pomočniki glavnih tožilcev (T). Zneski plač sodniškega pomočnika, pomočnika državnega tožilca in referentov so povprečje specifičnih plač znotraj posamezne kategorije. **LU**: R  f  rendaires: Employ   A1 (S), R  f  rendaires: Employ   A1 (S). **HU**: agent državnega tožilstva (T). **MT**: sodniški pomočnik (S), pravnik pripravnik (T). **NL**: ni na voljo zaradi manjkajočega Eurostatovega kazalnika povprečne prilagojene plače za polni delovni čas na zaposlenega. **AT**: sodniki pripravniki/pravni pomočniki/revizorji/sodni uradniki (Rechtspfleger) (S), tožilec pripravnik (T). Podatki predstavljajo zakonsko določene zneske plač. Uslužbenci ali različne pla  ne skupine so razvr  eni v eno kategorijo osebja, povprečna vrednost pa temelji na zakonsko določenih pla  nih stopnjah in nadomestilih. **PL**: pomožni sodnik (S). Podatki so povprečje specifičnih plač znotraj posamezne kategorije. **RO**: tožilec pripravnik (T). RO ima le kategorijo „tožilec pripravnik“, ne pa tudi kategorije „pomočniki državnih tožilcev“ ali drugih kategorij strokovnega osebja, ki prispeva k postopkom ali je vključeno v odločanje. Zato so bili predloženi le podatki o začetni pla  i tožilcev pripravnikov. Kategorija sodnega osebja na sodi  ih prve stopnje v Romuniji leta 2022 ni obstajala, zato za to kategorijo podatki niso bili predloženi. **SI**: sodniški pomočnik (S), višji pravosodni svetovalec (T). **SK**: pomočnik (S), pravni pripravnik (T). **FI**: sodnik pripravnik (S), pomočnik državnega tožilca (T). **SE**: pravni referent, 1. korak (S), državni tožilec pripravnik (T).

–   love  ki viri –

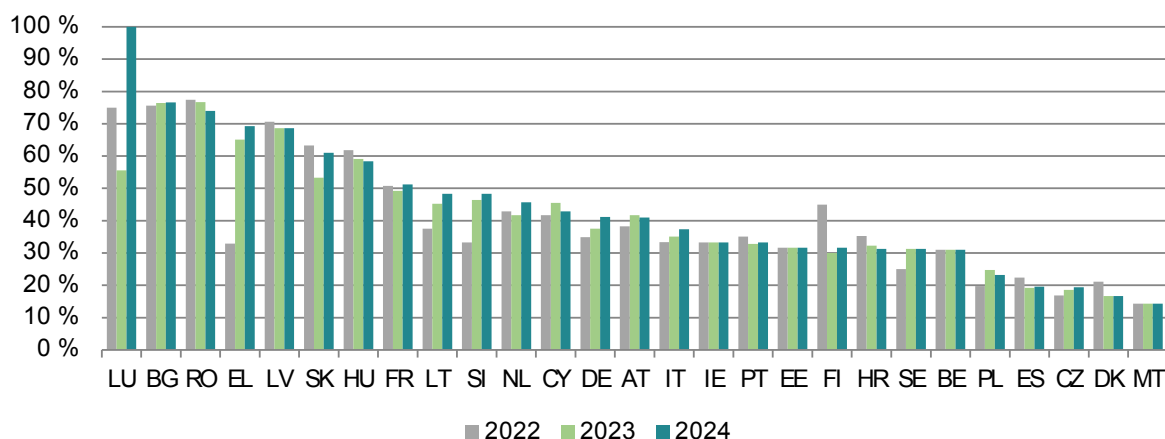
Za kakovost pravosodnega sistema so bistvenega pomena ustrezni človeški viri. Raznolikost sodnikov, vključno z uravnoteženo zastopanostjo spolov, zagotavlja dopolnjujoče se znanje, večine in izkušnje ter odraža dr  ubeno stvarnost.

Slika 37:   tevilu sodnikov v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na 100 000 prebivalcev) (vir:   tudija Komisije Sveta Evrope za učinkovitost pravosodja (CEPEJ))

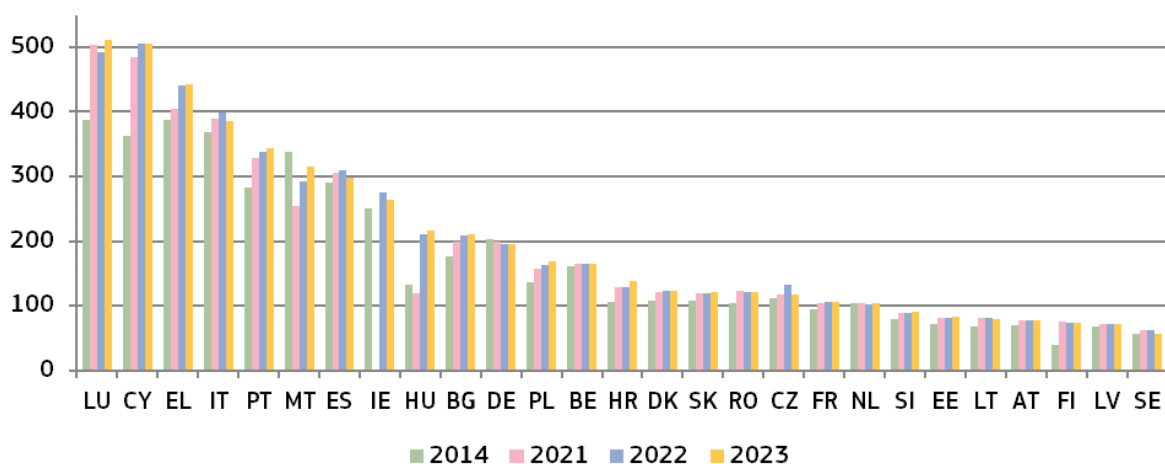
(*) V to kategorijo so v skladu z metodologijo CEPEJ vključeni sodniki s polnim delovnim časom. „Rechtspfleger“/sodni  ski pomočniki, ki jih imajo nekatere države članice, niso vključeni. **EL**: od leta 2016 podatki o številu poklicnih sodnikov vključujejo vse razrede v kazenskem in civilnem pravosodju ter upravne sodnike. **IT**: regionalne revizijske komisije, lokalne davčne komisije in voja  ska sodi  a niso upoštevani. Upravno sodstvo se upošteva od leta 2018. **AT**: podatki o upravnem sodstvu so del podatkov od leta 2016.

Slika 38: Delež poklicnih sodnic na vrhovnih sodiščih v obdobju 2022–2024 (*) (vir: Evropska komisija ⁽⁸⁸⁾)

(*) Podatki so razvrščeni po vrednostih v letu 2024 od najvišje do najnižje.

Slika 39: Število odvetnikov v letih 2014 in 2021–2023 (*) (na 100 000 prebivalcev) (vir: študija Komisije Sveta Evrope za učinkovitost pravosodja (CEPEJ))

(*) Glede na metodologijo CEPEJ je odvetnik oseba, ki je v skladu z nacionalnim pravom usposobljena in pooblaščen, da zastopa svoje stranke in deluje v njihovem imenu; opravlja odvetniški poklic; nastopa pred sodišči ali strankam svetuje in jih zastopa v pravnih zadevah (Priporočilo Rec(2000) 21 Odbora ministrov Sveta Evrope o svobodi opravljanja odvetniškega poklica). **DE:** ne razlikuje se med različnimi skupinami odvetnikov. **FI:** od leta 2015 navedeno število odvetnikov vključuje odvetnike, ki delajo v zasebnem sektorju, in odvetnike, ki delajo v javnem sektorju.

2.2.3 Digitalizacija

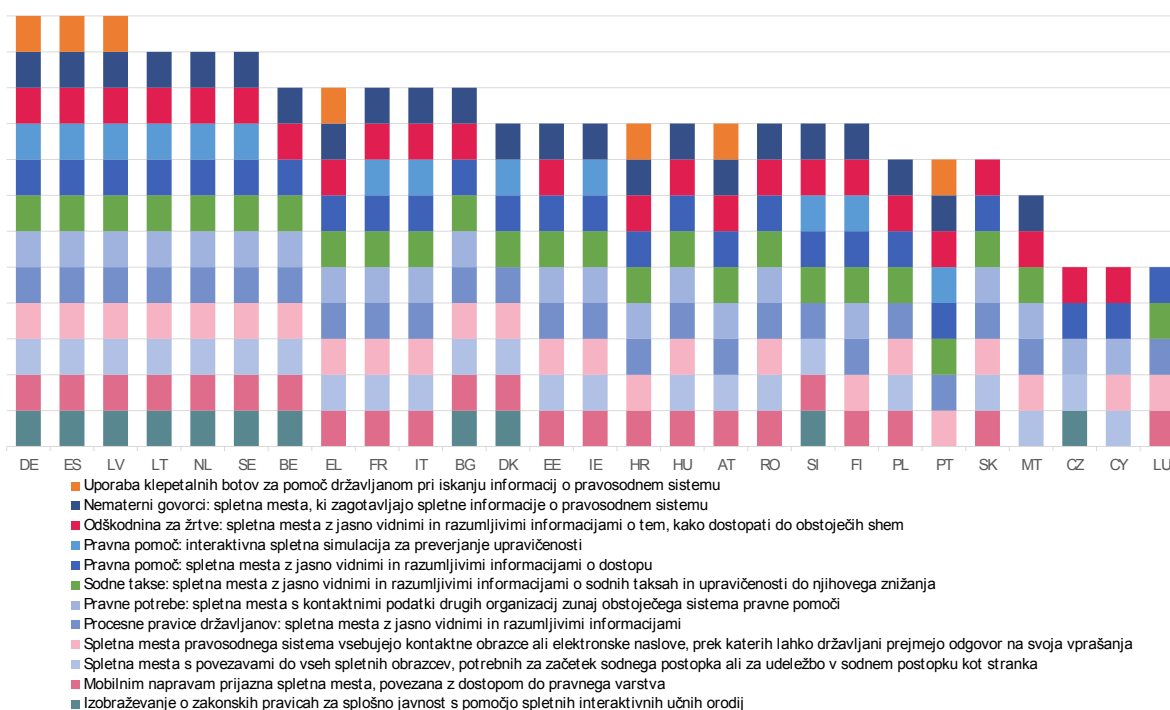
Z uporabo informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT) se lahko okrepijo pravosodni sistemi držav članic in poveča njihova dostopnost, učinkovitost, odpornost ter pripravljenost za spoprijemanje s sedanjimi in prihodnjimi izzivi. Pandemija COVID-19 je izpostavila številne izzive, ki vplivajo na delovanje sodstva, in pokazala, da morajo nacionalni pravosodni sistemi dodatno izboljšati svojo digitalizacijo.

⁸⁸ Evropski inštitut za enakost spolov, zbirka statističnih podatkov po spolu: https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/wmidm_jud_natert_wmid_natert_supert/datatable.

V prejšnjih izdajah pregleda stanja na področju pravosodja v EU so bili predstavljeni primerjalni podatki o določenih vidikih IKT v pravosodnih sistemih. Kot je bilo napovedano v sporočilu Komisije z dne 2. decembra 2020 o digitalizaciji pravosodja v EU ⁽⁸⁹⁾, je bil pregled stanja znatno dopolnjen z dodatnimi podatki o digitalizaciji v državah članicah. To bi moralo omogočiti natančnejše spremljanje področij napredka in nerešenih izzivov.

Državljanom prijazno pravno varstvo zahteva, da so informacije o nacionalnih pravosodnih sistemih lahko dostopne in tudi prilagojene posebnim družbenim skupinam, ki bi sicer imele težave pri dostopu do informacij, vključno z invalidi. Slika 40 prikazuje razpoložljivost spletnih informacij in posebnih javnih storitev, ki lahko ljudem pomagajo dostopati do pravnega varstva.

Slika 40: Razpoložljivost spletnih informacij o pravosodnem sistemu za širšo javnost, 2024 (*) (vir: Evropska komisija ⁽⁹⁰⁾)

(*) **DE**: vsaka zvezna dežela in zvezna raven odloči posebej, katere informacije se zagotovijo na spletu.

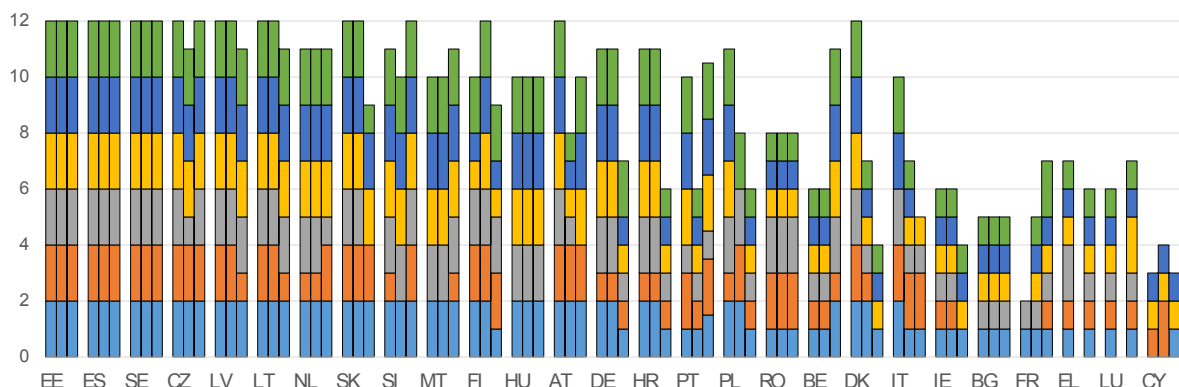
– Pravila, pripravljena za digitalizacijo –

Uporaba digitalnih rešitev v civilnih/gospodarskih, upravnih in kazenskih zadevah pogosto zahteva ustrezno ureditev v okviru nacionalnih postopkovnih pravil. Na sliki 41 so prikazane možnosti, ki so z zakonom določene za različne akterje za uporabo tehnologije za komunikacijo na daljavo (kot so videokonference) pri sodnih postopkih in postopkih, povezanih s sodnimi zadevami, in sedanje stanje glede dopustnosti digitalnih dokazov.

⁸⁹ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij Digitalizacija pravosodja v Evropski uniji – Zbirka orodij za izkoriščanje priložnosti (COM(2020) 710 in priloženi delovni dokument služb Komisije SWD(2020) 540).

⁹⁰ Podatki za leto 2024 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

Slika 41 : Postopkovna pravila, ki omogočajo digitalno tehnologijo na sodiščih v civilnih/gospodarskih, upravnih in kazenskih zadevah, 2024 (*) (vir: Evropska komisija ⁹¹)

Za vsako državo članico trije stolpci predstavljajo postopkovna pravila, ki omogočajo uporabo digitalne tehnologije na sodiščih v naslednjih vrstah zadev (od leve proti desni):

1. civilne/gospodarske zadeve
2. upravne zadeve
3. kazenske zadeve.

- Med uporabo tehnologije za komuniciranje na daljavo je omogočeno tolmačenje.
- Strokovnjake je mogoče zaslišati z uporabo tehnologije za komuniciranje na daljavo.
- Priče je mogoče zaslišati z uporabo tehnologije za komuniciranje na daljavo.
- Ustni del postopka se lahko v celoti izvede s tehnologijo za komuniciranje na daljavo.
- Dopustnost dokazov, predloženih izključno v digitalni obliki.
- Stranke/toženci/žrtve je mogoče zaslišati z uporabo tehnologije za komuniciranje na daljavo.

(*) Največ možnih: 12 točk. Za vsako merilo sta bili dodeljeni dve točki, če ta možnost obstaja v vseh civilnih/gospodarskih, upravnih oziroma kazenskih zadevah (v kazenskih zadevah je bila možnost zaslišanja strank razdeljena, da bi se zajeli obdolženci in žrtve). Kadar te možnosti ni v vseh zadevah, se točke delijo z dve. Pri tistih državah članicah, ki ne razlikujejo med civilnimi/gospodarskimi in upravnimi zadevami, je bilo obema področjema dodeljeno enako število točk. **EL in LU**: nič točk za upravne zadeve.

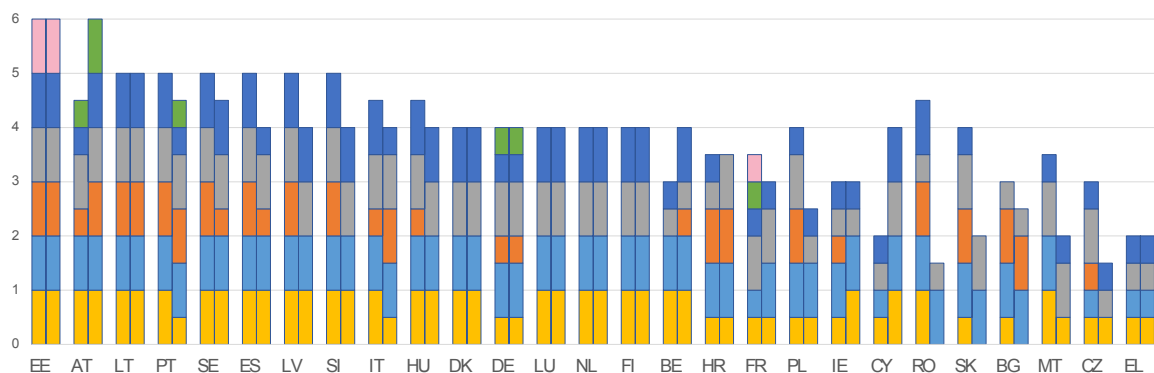
⁹¹ Podatki za leto 2024 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

– Uporaba digitalnih orodij –

Poleg postopkovnih pravil, pripravljenih za digitalizacijo, morajo imeti sodišča in državna tožilstva vzpostavljena ustrezna orodja in infrastrukturo, ki omogočajo komunikacijo na daljavo ter varen oddaljeni dostop do delovnega mesta (slika 42). Ustrezna infrastruktura in oprema sta potrebni tudi za varno elektronsko komunikacijo med sodišči/državnimi tožilstvi ter delavci v pravni stroki in institucijami (sliki 43 in 44).

IKT, vključno z inovativno tehnologijo, ima pomembno vlogo pri podpiranju dela pravosodnih organov. S tem pomembno prispeva h kakovosti pravosodnih sistemov. Z razpoložljivostjo različnih digitalnih orodij, ki so na voljo sodnikom, tožilem in zaposlenim v sodstvu, se lahko racionalizirajo delovni postopki, zagotovi pravična porazdelitev dela in bistveno skrajša trajanje postopkov.

Slika 42: Uporaba digitalne tehnologije na sodiščih in državnih tožilstvih, 2024 (*) (vir: Evropska komisija (92))

Za vsako državo članico dva stolpca predstavljata uporabo digitalne tehnologije v naslednjih organih (od leve proti desni):

1. sodišča

2. državno tožilstvo

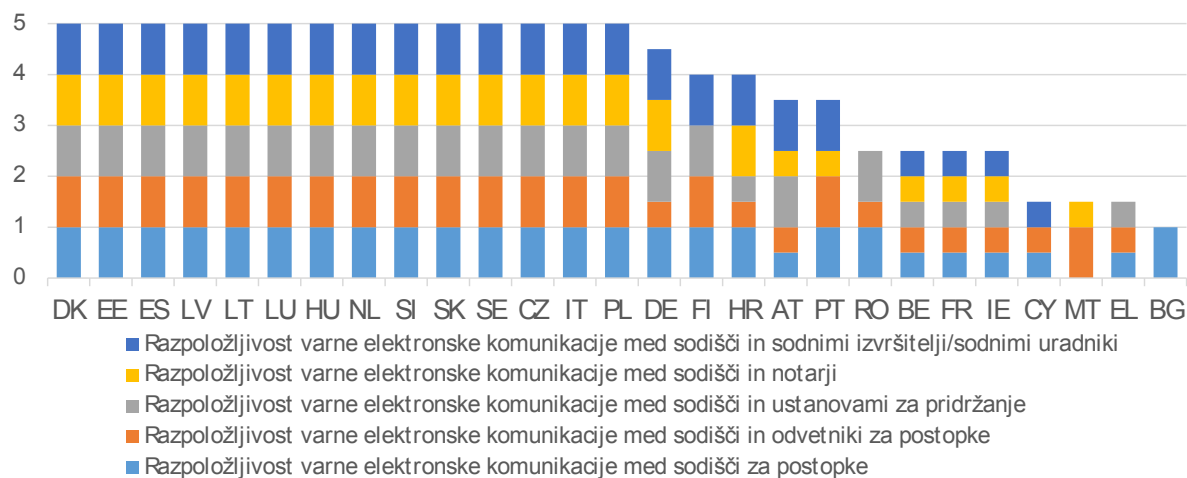
- Uporaba tehnologije razpršene evidence (veriga blokov)
- Uporaba aplikacij umetne inteligence pri osrednjih dejavnostih
- Osebe lahko varno dela na daljavo
- Uporaba tehnologije za komuniciranje na daljavo, zlasti za videokonference
- Elektronsko dodeljevanje zadev s samodejno razdelitvijo na podlagi objektivnih meril
- Uporaba elektronskega sistema za vodenje zadev
- Sodniki/tožilci lahko varno delajo na daljavo

(*) Največ možnih: 7 točk. Za vsako merilo je bila dodeljena ena točka, če sodišča oziroma državna tožilstva uporabljajo določeno tehnologijo, pol točke pa je bilo dodeljene, če te tehnologije ne uporabljajo vedno.

Varna elektronska komunikacija lahko prispeva k izboljšanju kakovosti pravosodnih sistemov. Možnost sodišč, da elektronsko komunicirajo med seboj ter z delavci v pravni stroki in drugimi institucijami, lahko omogoči racionalizacijo postopkov ter zmanjša potrebo po komunikaciji v papirni obliki in fizični prisotnosti. S tem bi se skrajšalo trajanje dejavnosti pred obravnavo in sodnih postopkov.

⁹² Podatki za leto 2024 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

Slika 43: Sodišča: elektronska komunikacijska orodja, 2024 (*) (vir: Evropska komisija⁽⁹³⁾)

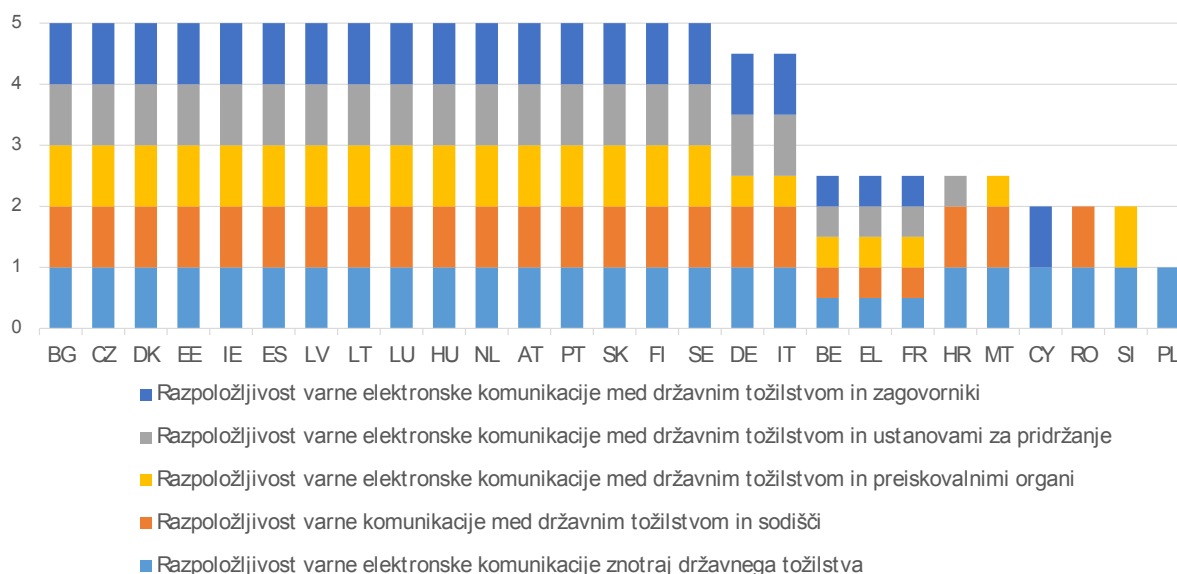

(*) Največ možnih: 5 točk. Za vsako merilo je bila dodeljena ena točka, če je varna elektronska komunikacija na voljo za sodišča. Pol točke je bilo dodeljene, kadar te možnosti ni v vseh zadevah. **FI**: naloge notarjev niso povezane s sodišči, zato ni razloga, da bi jim bila zagotovljena varna povezava.

Državna tožilstva so bistvena za delovanje sistema kazenskega pravosodja. Dostop do varnega elektronskega komunikacijskega kanala bi lahko olajšal njihovo delo in tako izboljšal kakovost sodnih postopkov. Možnost varne elektronske komunikacije med državnimi tožilstvi in preiskovalnimi organi, zagovorniki in sodišči bi omogočila bolj smotrno in učinkovitejšo pripravo postopkov pred sodiščem.

⁹³ Podatki za leto 2024 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

Slika 44: Državno tožilstvo: elektronska komunikacijska orodja, 2024 (*) (vir: Evropska komisija ⁹⁴)

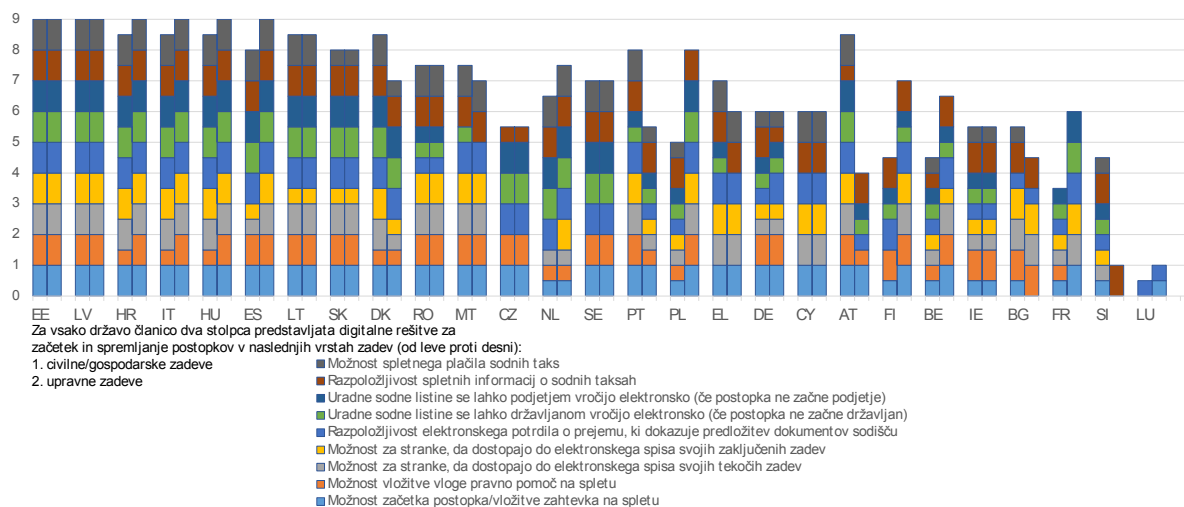
(*) Največ možnih: 5 točk. Za vsako merilo je bila dodeljena ena točka, če je varna elektronska komunikacija na voljo za državna tožilstva. Pol točke je bilo dodeljene, kadar te možnosti ni v vseh zadevah. Razpoložljivost elektronskih komunikacijskih orodij znotraj tožilstev vključuje komunikacijo z odvetniki, zaposlenimi na državnem tožilstvu.

– Spletni dostop do sodišč –

Možnost, da se posamezni koraki v sodnem postopku izvedejo elektronsko, je pomemben vidik kakovosti pravosodnih sistemov. Elektronska vložitev zahtevkov ter možnost spletnega spremljanja in pospešitve postopka ali elektronske vročitve dokumentov lahko opazno olajšata dostop do pravnega varstva za državljane in podjetja (ali njihove pravne zastopnike) ter skrajšata zamude in znižata stroške. Razpoložljivost takih digitalnih javnih storitev bi pomagala še bolj približati sodišča državljanom in podjetjem, s čimer bi se povečalo zaupanje javnosti v pravosodni sistem.

⁹⁴ Podatki za leto 2024 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

Slika 45: Digitalne rešitve za začetek in spremljanje postopkov v civilnih/gospodarskih in upravnih zadevah, 2024 (*) (vir: Evropska komisija ⁽⁹⁵⁾)

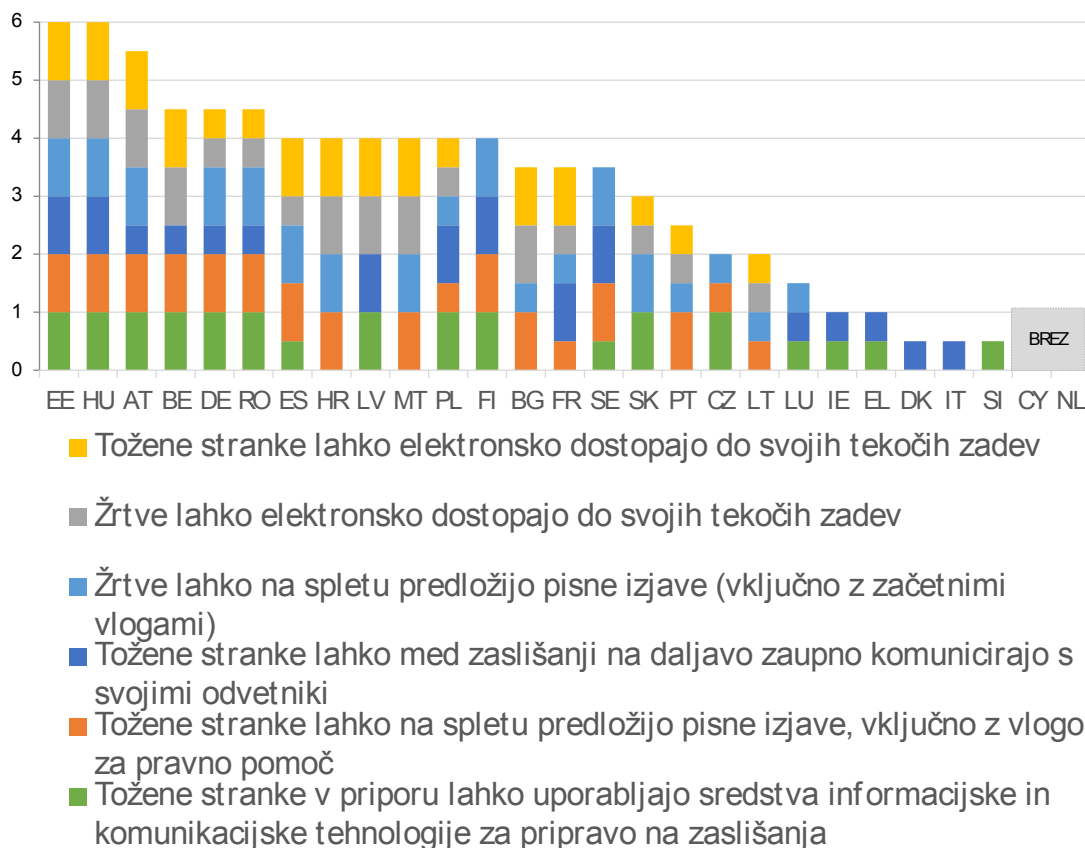

(*) Največ možnih: 9 točk. Za vsako merilo je bila dodeljena ena točka, če ta možnost obstaja v vseh civilnih/gospodarskih oziroma upravnih zadevah. Pol točke je bilo dodeljeno, kadar te možnosti ni v vseh zadevah. Pri tistih državah članicah, ki ne razlikujejo med civilnimi/gospodarskimi in upravnimi zadevami, je bilo obema področjema dodeljeno enako število točk.

Uporaba digitalnih orodij za izvajanje in spremljanje sodnih postopkov v kazenskih zadevah lahko tudi pomaga zagotoviti pravice žrtvam in obdolžencem. Digitalne rešitve lahko na primer omogočijo zaupno komunikacijo na daljavo med obdolženci in njihovimi zagovorniki, omogočijo obdolžencem v pridržanju, da se pripravijo na zaslišanje, in pomagajo preprečiti sekundarno viktimizacijo žrtev kaznivih dejanj.

⁹⁵ Podatki za leto 2024 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

Slika 46: Digitalne rešitve za izvajanje in spremljanje sodnih postopkov v kazenskih zadevah, 2024 (*) (vir: Evropska komisija ⁽⁹⁶⁾)

(*) Največ možnih: 6 točk. Za vsako merilo je bila dodeljena ena točka, če ta možnost obstaja v vseh kazenskih zadevah. Pol točke je bilo dodeljeno, kadar te možnosti ni v vseh zadevah.

– Dostop do sodb –

Zagotavljanje spletnega dostopa do sodb povečuje preglednost pravosodnih sistemov, državljanom in podjetjem pomaga razumeti njihove pravice ter lahko prispeva k doslednosti sodne prakse. Ustrezne ureditve za spletno objavljane sodnih odločb so bistvene za vzpostavitev uporabniku prijaznih iskalnih pripomočkov ⁽⁹⁷⁾, ki prispevajo k boljši dostopnosti sodne prakse za delavce v pravni stroki in širšo javnost, vključno z invalidi. Če je dostop do sodne prakse neoviran in njena ponovna uporaba preprosta, je pravosodni sistem primeren za algoritme, kar omogoča inovativne „pravnotehnološke“ aplikacije, ki podpirajo osebe, delujoče na tem področju.

Pri objavljanju sodnih odločb na spletu je treba znotraj meja, postavljenih s pravnimi in političnimi okviri, uravnovežiti različne interese. Splošna uredba o varstvu podatkov ⁽⁹⁸⁾ se v celoti uporablja za obdelavo osebnih podatkov na sodiščih. Pri presojanju, katere podatke objaviti, je treba poiskati pošteno ravnovesje med pravico do varstva podatkov in obveznostjo

⁹⁶ Podatki za leto 2024 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

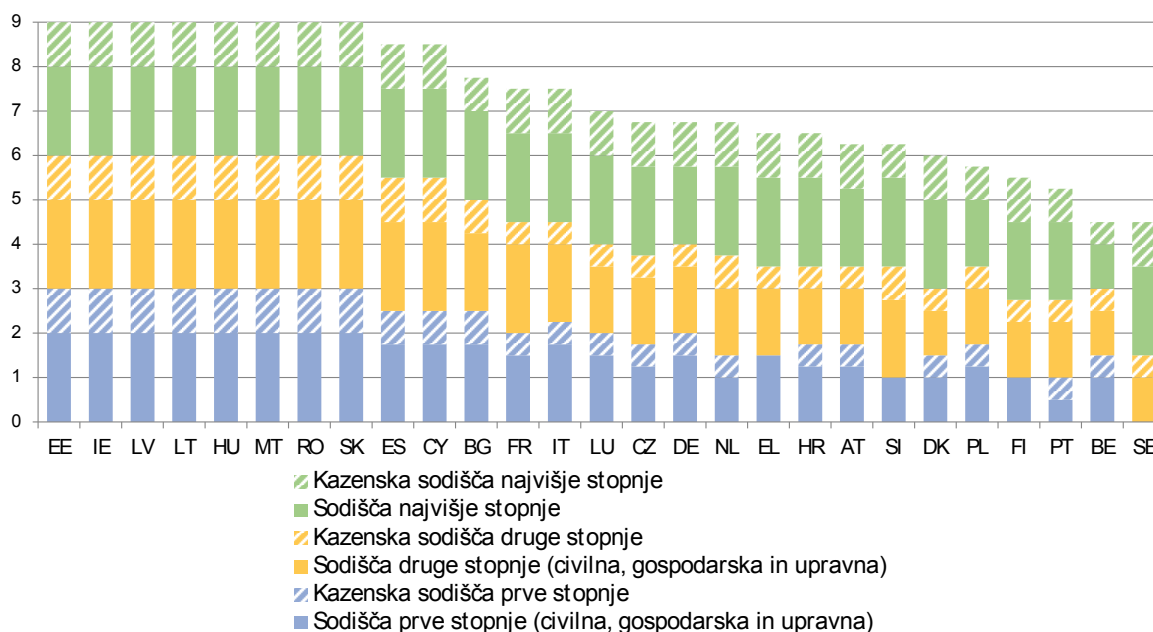
⁹⁷ Glej *Best practice guide for managing Supreme Courts* (Vodnik po najboljših praksah za upravljanje vrhovnih sodišč), pripravljen v okviru projekta *Supreme Courts as guarantee for effectiveness of judicial systems* (Vrhovna sodišča kot zagotovilo za uspešnost pravosodnih sistemov), str. 29.

⁹⁸ Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov) (UL L 119, 4.5.2016, str. 1).

objave sodnih odločb, da se zagotovi preglednost pravosodnega sistema. To še zlasti velja, kadar razkritje navedenih podatkov upravičuje prevladujoč javni interes. V številnih državah pravo ali praksa zahteva anonimizacijo ali psevdonimizacijo ⁽⁹⁹⁾ sodnih odločb pred objavo, in sicer sistematično ali na zahtevo. Podatke, ki jih pripravi sodstvo, ureja tudi zakonodaja EU o odprtih podatkih in ponovni uporabi informacij javnega sektorja ⁽¹⁰⁰⁾.

Razpoložljivost sodnih odločb v strojno berljivi obliki ⁽¹⁰¹⁾, kot je prikazano na sliki 47, omogoča pravosodni sistem, primeren za algoritme ⁽¹⁰²⁾.

Slika 47: Spletni dostop do objavljenih sodb za širšo javnost, 2023 (*) (civilne/gospodarske, upravne in kazenske zadeve, vse stopnje) (vir: Evropska komisija ⁽¹⁰³⁾)

(*) Največ možnih: 9 točk. Za civilne/gospodarske, upravne oziroma kazenske zadeve je bila za sodišče vsake stopnje dodeljena ena točka, če je zagotovljen spletni dostop do vseh sodb, 0,75 točke, če je zagotovljen spletni dostop do večine sodb (več kot 50 %) in 0,5 točke, če so na voljo samo nekatere sodbe (manj kot 50 %). Če ima država članica samo dve stopnji sodišč, so se točke dodelile za tri stopnje tako, da se je na neobstoječo stopnjo prenesla zadevna višja stopnja. Pri tistih državah članicah, ki ne razlikujejo med dvema pravnima področjema (civilno/gospodarsko in upravno), je bilo obema področjema dodeljeno enako število točk. **BE:** pri civilnih in kazenskih zadevah je vsako sodišče pristojno za odločitve o objavi svojih sodb. **DE:** vsaka zvezna dežela odloči glede spletnega dostopa do sodb sodišč prve stopnje. **AT:** na sodiščih prve in druge stopnje sodniki odločijo, katere sodbe se bodo objavile. Odločbe vrhovnega sodišča, s katerimi se pritožbe zavrnejo brez podrobne obrazložitve, se ne objavijo. Odločbe vrhovnega upravnega sodišča, ki jih sprejme sodnik posameznik, se objavijo, če se tako

⁹⁹ Anonimizacija/psevdonimizacija je učinkovitejša, če jo podpira algoritem. Vendar je potreben človeški nadzor, saj algoritmi ne razumejo konteksta.

¹⁰⁰ Direktiva 2003/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. novembra 2003 o ponovni uporabi informacij javnega sektorja (UL L 345, 31.12.2003, str. 90) in Direktiva (EU) 2019/1024 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o odprtih podatkih in ponovni uporabi informacij javnega sektorja (UL L 172, 26.6.2019, str. 56).

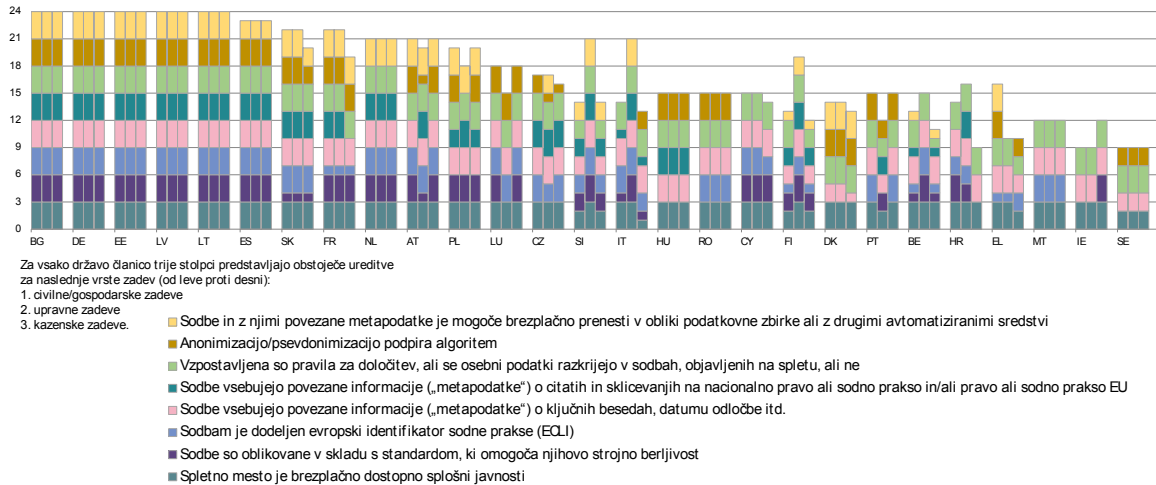
¹⁰¹ Sodbe, pripravljene v skladu s standardi (npr. Akoma Ntoso), in povezane metapodatke je mogoče brezplačno prenesti v obliki podatkovne zbirke ali z drugimi avtomatiziranimi sredstvi (npr. vmesnikom za aplikacijsko programiranje).

¹⁰² Glej tudi sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij Evropska strategija za podatke, COM(2020) 66 final, Belo knjigo Komisije o umetni inteligenci – evropski pristop k odličnosti in zaupanju, COM(2020) 65 final, ter Sklepe Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o najboljših praksah v zvezi z objavo sodnih odločb na spletu (UL C 362, 8.10.2018, str. 2).

¹⁰³ Podatki za leto 2024 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

odloči zadevni sodnik. Poleg tega se ne objavijo odločbe, ki vsebujejo le pravna vprašanja, za katera že obstaja stalna sodna praksa vrhovnega upravnega sodišča, in nezapletene odločitve o ustavitvi postopka. **NL**: sodišča odločijo o objavi glede na objavljena merila. **PT**: o objavi odloča komisija v okviru sodišča. **SI**: procesne odločitve, ki imajo majhen pomen za sodno prakso ali ga sploh nimajo, se ne objavijo; od odločb v zadevah, ki so vsebinsko enake (npr. masovne zadeve), se objavi le vodilna odločba (skupaj s seznamom spisov v zadevah z enako vsebino). Posamezna višja sodišča odločajo, katere sodbe se lahko objavijo. **SK**: odločbe o več vrstah civilnih zadev, kot so zadeve, povezane z dedovanjem ali ugotavljanjem očetovstva, se ne objavijo. **FI**: sodišča se odločijo, katere sodbe se objavijo.

Slika 48 : Ureditve za pripravo strojno berljivih sodnih odločb, 2024 (*) (civilne/gospodarske, upravne in kazenske zadeve, vse stopnje) (vir: Evropska komisija (104))

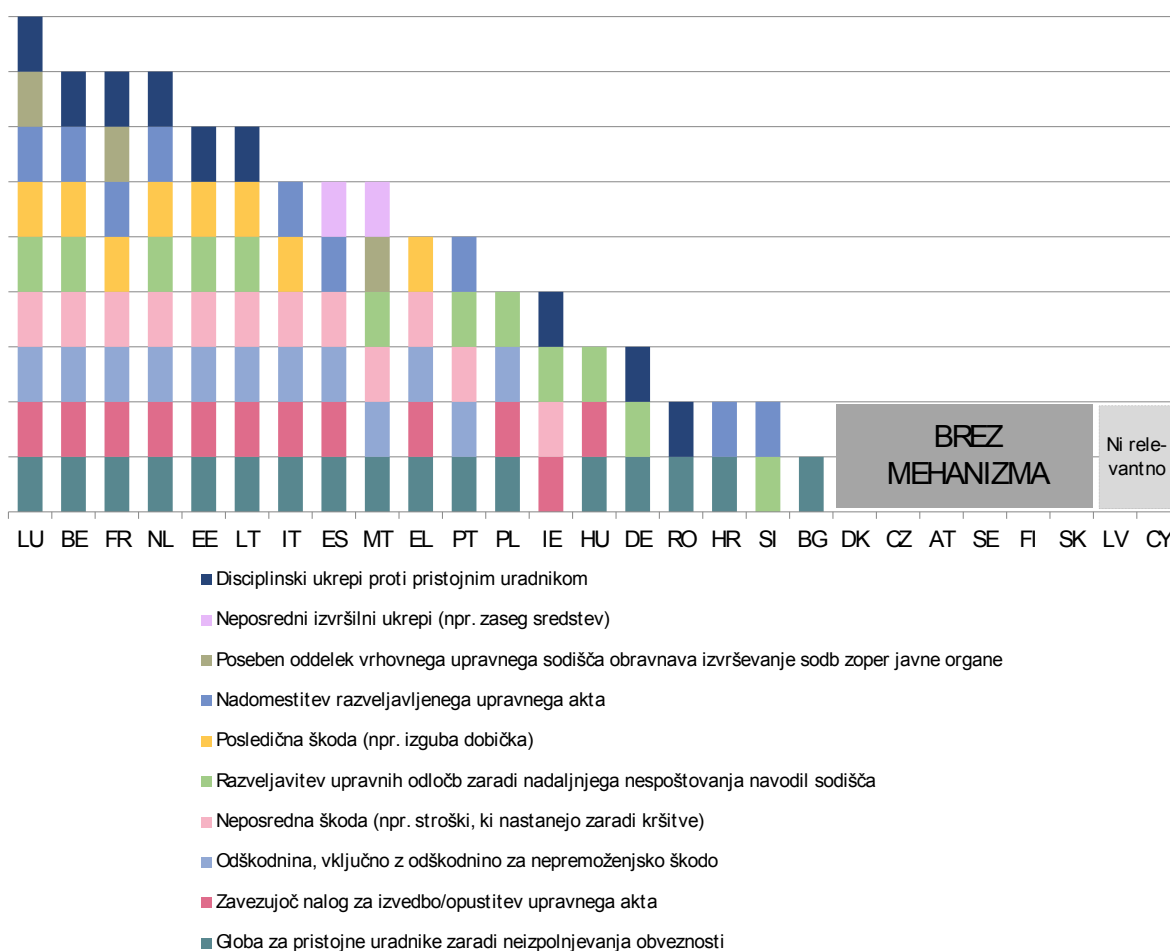

(*) Največ možnih: 24 točk na vrsto zadeve. Za vsako od treh stopenj (prvo, drugo, najvišjo) je mogoče dodeliti eno točko, če so zajete vse sodne odločbe. Če so zajete samo nekatere sodne odločbe na zadevni stopnji, se dodeli samo pol točke. Če ima država članica samo dve stopnji, so se točke dodelile za tri stopnje tako, da se je na neobstoječo stopnjo prenesla zadevna višja stopnja. Pri tistih državah članicah, ki ne razlikujejo med upravnimi in civilnimi/gospodarskimi zadevami, je bilo obema pravnima področjema dodeljeno enako število točk. **ES**: uporaba podatkovne zbirke splošnega sodnega sveta za gospodarske namene ali obsežen prenos informacij nista dovoljena. Pri ponovni uporabi teh informacij za pripravo podatkovnih zbirk ali za gospodarske namene je treba upoštevati postopek in pogoje, ki jih določi sodni dokumentacijski center splošnega sodnega sveta. **IE**: anonimizacija sodb se izvaja na področju družinskega prava, varstva otrok in drugih področjih, kjer zakon zahteva ali sodnik odredi, da se identiteta strank ali oseb ne razkrije.

¹⁰⁴ Podatki za leto 2024 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

V pravni državi morajo javne institucije spoštovati sodbe in jih pravočasno izvrševati. Učinkovito izvrševanje zavezujočih sodnih odločb je bistveno tudi za zagotavljanje zaupanja javnosti v neodvisnost in avtoriteto sodstva (¹⁰⁵). Slika 49 prvič prikazuje mehanizme, ki so vzpostavljeni za pomoč pri izvrševanju sodb vrhovnih upravnih sodišč. Na njej je prikazano, kateri mehanizmi so vzpostavljeni v posamezni državi članici, in ni ocenjeno, kako učinkoviti so ali kako pogosto se uporabljajo v praksi.

Slika 49: Sodni mehanizmi za zagotavljanje izvrševanja sodb upravnih sodišč, 2024 (*)
(vir: Evropska komisija z združenjem ACA-Europe (¹⁰⁶))

¹⁰⁵ Mnenje št. 13 (2010) Posvetovalnega sveta evropskih sodnikov o vlogi sodnikov pri izvrševanju sodnih odločb.

¹⁰⁶ Podatki za leto 2024 so zbrani iz odgovorov članov združenja ACA-Europe na vprašalnik.

2.2.4 Povzetek o kakovosti pravosodnih sistemov

Preprost dostop, zadostni viri, učinkovita orodja za ocenjevanje in digitalizacija prispevajo k visokokakovostnemu pravosodnemu sistemu. Državljeni in podjetja od uspešnega pravosodnega sistema pričakujejo visokokakovostne odločbe. Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 vsebuje primerjalno analizo teh dejavnikov.

Dostopnost

V pregledu stanja za leto 2025 je ponovno obravnavanih več elementov, ki prispevajo k človeku prijaznemu pravosodnemu sistemu:

- 1) **Razpoložljivost pravne pomoči in višina sodnih taks** pomembno vplivata na dostop do pravnega varstva, zlasti za ljudi, ki živijo v revščini ali jim grozi revščina. S slike 23 je razvidno, da ljudje z dohodki pod Eurostatovim pragom revščine v treh državah članicah niso upravičeni do pravne pomoči. Višina sodnih taks (slika 24) je od leta 2016 večinoma ostala nespremenjena, vendar so bile v štirih državah članicah sodne takse višje kot v letu 2023, zlasti za zahtevke majhne vrednosti. Breme sodnih taks ostaja sorazmerno višje za zahtevke majhne vrednosti. Težave pri uveljavljanju pravne pomoči v kombinaciji z visokimi sodnimi taksami v treh državah članicah bi lahko revne ljudi odvrnile od dostopa do pravnega varstva. V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 je drugič predstavljena **višina pravne pomoči, izplačane zagovornikom** v določeni kazenski zadevi, iz katere je razvidno, da med državami članicami obstajajo velike razlike v zneskih, ki bi jih zagovorniki prejeli iz javnega proračuna (slika 25).
- 2) V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 se še naprej analizirajo načini, na katere države članice spodbujajo prostovoljno uporabo **načinov alternativnega reševanja sporov** (slika 26), vključno z možnostjo uporabe digitalnih tehnologij. Leta 2024 so se povečala splošna prizadevanja za spodbujanje, in sicer je šest držav članic poročalo o več sredstvih za spodbujanje, zlasti za načine alternativnega reševanja sporov v potrošniških sporih. Število uporabljenih metod za spodbujanje načinov alternativnega reševanja sporov je pri upravnih sporih še vedno manjše kot pri drugih sporih, vendar se je od leta 2023 prav tako povečalo.
- 3) V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 so ponovno ocenjene posebne ureditve za **dostop do pravnega varstva za osebe, ki jim grozi diskriminacija, in starejše osebe**. Slika 27 kaže, da je 18 držav članic sprejelo ukrepe za ozaveščanje oseb, ki jim grozi diskriminacija, o tem, kje lahko pridobijo pravne informacije in pomoč. V 16 državah članicah so bili sprejeti ukrepi za večjo dostopnost pravne pomoči starejšim osebam, v 17 državah članicah pa imajo nevladne organizacije ali organi za enakost pravico v imenu ene ali več žrtev ali v njihovo podporo začeti sodne postopke ali sodelovati v njih. V 20 državah članicah obstajajo rešitve za pomoč starejšim osebam pri sodelovanju v sodnih postopkih, vključno s prejemanjem dopisov s sodišča po pošti.
- 4) V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 so drugič predstavljeni **posebni izbrani ukrepi za zastopniške tožbe** za varstvo kolektivnih interesov potrošnikov. Slika 28 kaže, da ima 23 držav članic vzpostavljen vsaj en tak ukrep. Med izbranimi ukrepi so najbolj razširjene posebne ureditve za obveščanje potrošnikov o tožbah in rezultatih ter ukrepi za usposabljanje sodnikov za učinkovito upravljanje zastopniških tožb, ki so vzpostavljeni v 12 državah članicah.
- 5) Slika 29 kaže, da imajo vse države članice nekatere **posebne ureditve za otrokom prijazno pravosodje in postopke civilnega prava ter postopke kazenskega/mladoletniškega kazenskega prava**. 11 držav članic je vzpostavilo vseh

devet v pregled vključenih posebnih ureditev, med katerimi so na primer posebej otrokom prijazno zasnovano spletno mesto in telefonske številke za pomoč, kjer so na voljo informacije o pravosodnem sistemu, in ukrepi, vzpostavljeni za ločevanje otrok od odraslih, kadar jim je odvzeta prostost. V vseh državah članicah so zasebnost in osebni podatki otrok, vključenih v sodne ali izvensodne postopke, zaščiteni v skladu z nacionalnim pravom. Poleg tega imajo vse države članice otrokom prijazna specializirana okolja/sobe za zaslišanje otrok. Pregled **posebnih ureditev za otroke, ki so v kazenskem postopku udeleženi kot žrtve ali osumljenci in obtoženci** (slika 30) na primer kaže, da 26 držav članic zagotavlja informacije o pravicah žrtve ali osumljenca in o postopkih na otrokom prijazen način, v 15 državah članicah pa se vsaka oblika odvzema prostosti otrok uporablja kot skrajni ukrep in za najkrajše ustrezno obdobje.

- 6) Slika 31 kaže, da imajo vse države članice **posebne ureditve za žrtve kaznivih dejanj**. Večina držav članic ima vzpostavljeno večino v pregled vključenih posebnih ureditev, vključno na primer z zagotavljanjem finančne pomoči v primerih, ko storilec ne plača prisojene odškodnine, ali z možnostjo, da žrtve zahtevajo pregled odločitev o zagotovitvi zaščitnega ukrepa ali tolmačenja oziroma prevajanja. V primeru kršitve njihovih pravic v kazenskem postopku imajo žrtve v večini držav članic pravico do zaščitnih ukrepov, pravne pomoči ali da so zaslišane. Slika 32 kaže, da imajo vse države članice **posebne ureditve za žrtve nasilja nad ženskami/nasilja v družini**. V skoraj vseh državah članicah so vzpostavljeni ukrepi za zaščito pravic in interesov žrtev in prič ter za zagotovitev, da se po potrebi prepreči stik med žrtvami in storilci. V skoraj vseh državah članicah lahko nevladne organizacije in/ali organi za enakost pomagajo žrtvam in/ali jih podpirajo.

Viri

Visokokakovostni pravosodni sistemi v državah članicah so odvisni od zadostnih finančnih sredstev in človeških virov. Za to so potrebne ustrezne naložbe v fizično in tehnično infrastrukturo, začetno in nadaljnje usposabljanje ter raznolikost med sodniki, vključno z uravnoteženo zastopanostjo spolov. Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 kaže naslednje:

- 7) Kar zadeva **finančna sredstva**, se je skupna poraba sektorja država za sodišča v letu 2023 v vseh državah članicah povečala ob upoštevanju števila prebivalcev, medtem ko se je v šestih državah članicah v primerjavi z BDP zmanjšala. Še vedno obstajajo velike razlike med državami članicami v ravneh porabe na prebivalca in kot odstotek BDP (sliki 33 in 34).
- 8) V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 se še naprej proučuje stanje v državah članicah v zvezi s plačami v pravosodnem sistemu. V pregledu je tretjič prikazano razmerje med letnimi **plačami sodnikov in tožilcev** v primerjavi s povprečno letno plačo v državi (slika 35). V pregledu je drugič prikazano tudi **razmerje med letnimi plačami sodniškega in tožilskega strokovnega osebja** ter povprečno letno plačo v državi (slika 36). Z obeh slik so razvidne velike razlike med državami članicami. Poleg tega slika 36 razkriva, da v 16 državah članicah sodno strokovno osebje na začetku svoje kariere prejema manj od povprečne nacionalne plače. V 13 državah članicah to velja tudi za strokovno osebje državnega tožilstva.
- 9) **Ženske** še vedno predstavljajo manj kot 50 % sodnikov na ravni vrhovnega sodišča v 19 državah članicah (slika 38), medtem ko je v osmih državah članicah polovica ali več sodnikov na vrhovnih sodiščih žensk. Iz podatkov za triletno obdobje 2021–2024 so razvidni različne ravni in trendi med državami članicami.

Digitalizacija

Pregled stanja na področju pravosodja v EU od leta 2021 vključuje obsežen in temeljit oddelek o vidikih, povezanih z digitalizacijo pravosodja. Čeprav države članice že uporabljajo digitalne rešitve v različnih kontekstih in v različnem obsegu, je še veliko možnosti za izboljšave.

- 10) Vseh 27 držav članic zagotavlja nekaj **spletnih informacij o svojem pravosodnem sistemu**, vključno s spletišči z jasnimi informacijami o dostopu do pravne pomoči ter o sodnih taksah in merilih za upravičenost do njihovega znižanja (slika 40). Stanje je podobno kot lani, vendar med državami članicami še vedno obstajajo razlike glede ravni informacij in stopnje, do katere se odzivajo na potrebe ljudi. 11 držav članic na primer zagotavlja izobraževanje o pravnih pravicah širši javnosti s spletnimi interaktivnimi učnimi orodji. 26 držav članic zagotavlja jasno vidne in razumljive informacije o pravni pomoči.
- 11) Šest držav članic ima **postopkovna pravila, pripravljena za digitalizacijo** (slika 41), ki omogočajo v celoti ali večinoma uporabo komunikacije na daljavo ter dopustnost dokazov, predloženih le v digitalni obliki. V 23 državah članicah je to mogoče le v omejenem številu primerov. Vendar je bil od leta 2020 v zvezi s tem na splošno dosežen stalen napredek.
- 12) Slika 42 prikazuje **uporabo digitalne tehnologije na sodiščih in tožilstvih**. Z nje je razvidno, da države članice ne izkoriščajo v celoti potenciala, ki ga omogočajo njihova postopkovna pravila (glej sliko 41). Sodišča, tožilci in sodno osebje držav članic že imajo na voljo različna digitalna orodja, kot so sistemi vodenja zadev, videokonferenčni sistemi in ureditve dela na daljavo. Vendar je še vedno mogoče doseči nadaljnji napredek pri elektronskih sistemih dodeljevanja primerov s samodejno dodelitvijo, ki temelji na objektivnih merilih.
- 13) V vseh državah članicah imajo sodišča na voljo nekaj **orodij za varno elektronsko komunikacijo**, vendar so taka orodja le v 14 državah članicah na voljo za vse vrste komunikacij, vključenih v pregled, in za vse zadeve (slika 43). Pet držav članic še vedno nima orodij za digitalno komunikacijo z notarji, centri za pridržanje ali sodnimi izvršitelji/sodnimi uradniki. Vse države članice tudi zagotavljajo **varno elektronsko komunikacijo znotraj tožilstva** (slika 44). Vse države članice razen ene zagotavljajo varno elektronsko komunikacijo med tožilstvom in sodišči. Pet držav članic še vedno nima orodij za elektronsko komunikacijo med tožilstvom in zagovorniki.
- 14) V civilnih/gospodarskih in upravnih zadevah 24 držav članic zagotavlja posameznikom in podjetjem (ali njihovim pravnim zastopnikom) **spletni dostop do tekočih ali zaključenih zadev** (slika 45), čeprav v različnem obsegu. Kar zadeva digitalne rešitve za vodenje in spremljanje sodnih postopkov v kazenskih zadevah, slika 46 kaže, da lahko žrtve v 18 državah članicah pisne izjave delno ali v celoti predložijo na spletu. Vendar v 11 državah članicah obtoženci in žrtve nimajo možnosti, da bi svojo zadevo spremljali ali nadaljevali v elektronski obliki.
- 15) **Spletni dostop do sodb sodišč** (slika 47) je v primerjavi z lanskim letom ostal nespremenjen. Na spletu so dostopne predvsem sodbe najvišjih stopenj.
- 16) V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 se tako kot v prejšnjih letih analizirajo **ureditve za pripravo strojno berljivih sodnih odločb** (slika 48). Vse države članice imajo vzpostavljenih vsaj nekaj ureditev za civilne/gospodarske, upravne

in kazenske zadeve, vendar so med njimi precejšnje razlike. Na splošno obstaja težnja k uvedbi več ureditev, zlasti za brezplačen prenos sodb (podatkovne zbirke in druge avtomatizirane rešitve), pripravo sodb, ki omogoča njihovo strojno berljivost, ali anonimizacijo/psevdonimizacijo sodb z uporabo algoritmov. Devet držav članic je poročalo o napredku v letu 2023 v primerjavi s prejšnjim letom, stanje v 10 državah članicah pa je ostalo nespremenjeno. Zdi se, da imajo pravosodni sistemi, v katerih so bile vzpostavljene ureditve za pripravo sodb v skladu s standardi, ki omogočajo njihovo strojno berljivost, potencial za doseganje boljših rezultatov v prihodnosti.

- 17) V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 so prvič predstavljeni podatki o **mehanizmih za izvrševanje upravnih sodb** (slika 49) na ravni vrhovnih upravnih jurisdikcij. Večina držav članic (17) ima vzpostavljen nekakšen mehanizem za izvrševanje odločb, v 16 državah članicah pa so vrhovna upravna sodišča upravičena uporabiti kazni za neizvršitev svojih sodb. Neposredni izvršilni ukrepi, kot je zaseg premoženja, so na voljo samo v dveh državah članicah.

2.3 Neodvisnost pravosodnih sistemov

Neodvisnost sodstva, ki je neločljivo povezana z nalogo sodnega odločanja, je zahteva v okviru prava EU, ki izhaja iz načela učinkovitega sodnega varstva iz člena 19 PEU in pravice do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem, določene v členu 47 Listine EU o temeljnih pravicah (¹⁰⁷). Neodvisnost sodstva predpostavlja:

(a) **zunanjo neodvisnost**, pri čemer zadevni organ svoje funkcije izvaja samostojno, ne da bi bil s komer koli kakor koli hierarhično povezan ali mu bil podrejen in ne da bi prejemal kakršne koli ukaze ali navodila, ter da je s tem zaščiten pred zunanjimi posegi ali pritiski, ki bi lahko ogrozili neodvisnost presoje njegovih članov in vplivali na njihove odločitve, ter

(b) **notranjo neodvisnost in nepristranskost**, pri čemer je zagotovljena enaka distanca do strank v postopku in njihovih posamičnih interesov glede predmeta navedenega postopka (¹⁰⁸) ter ko so posamezni sodniki zaščiteni pred neupravičenimi notranjimi pritiski v sodstvu (¹⁰⁹).

Neodvisnost sodstva ključno zagotavlja, da bodo zaščitene vse pravice, ki jih posameznikom daje pravo EU, in da bodo varovane skupne vrednote držav članic iz člena 2 PEU, zlasti vrednota pravne države (¹¹⁰). Varstvo pravnega reda EU je temeljno za vse osebe in podjetja, katerih pravice in svoboščine so zaščitene na podlagi prava EU.

Visoka stopnja zaznane neodvisnosti sodstva je bistvena za zaupanje, ki ga v družbi, v kateri velja načelo pravne države, pri posameznikih vzbujati pravosodje. Prispeva tudi k poslovnemu okolju, ugodnemu za rast, saj lahko zaznano pomanjkanje neodvisnosti odvrča od naložb. Pregled stanja vključuje kazalnike o neodvisnosti sodstva v zvezi z uspešnostjo na področju

¹⁰⁷ Glej <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=SL>.

¹⁰⁸ Sodba Sodišča z dne 6. marca 2025, D. K. in drugi/Prokuratura Rejonowa (Umik zadev), združeni zadevi C-647/21 in C-648/21, ECLI:EU:C:2025:143, sodba z dne 25. februarja 2025 (veliki senat), XL in drugi (Plače sodnikov), združeni zadevi C-146/23 in C-374/23, ECLI:EU:C:2025:109, sodba z dne 14. novembra 2024, S. S.A./C. sp. z o.o. (Dodelitev zadev), C-197/23, EU:C:2024:956; sodba z dne 22. februarja 2022, RS (Učinek odločb ustavnega sodišča), C-430/21, ECLI:EU:C:2022:99; sodba z dne 16. novembra 2021, Kazenski postopek proti WB in drugim, združene zadeve C-748/19 do C-754/19, ECLI:EU:C:2021:931; sodba z dne 6. oktobra 2021, W. Ž., C-487/19, ECLI:EU:C:2021:798; sodba z dne 15. julija 2021, Komisija/Poljska, C-791/19, ECLI:EU:C:2021:366; sodba z dne 2. marca 2021, AB, C-824/18, ECLI:EU:C:2021:153; sodba z dne 19. novembra 2019, A. K. in drugi, C-585/18, C-624/18 in C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, točki 121 in 122; sodba z dne 5. novembra 2019, Komisija/Poljska, C-192/18, ECLI:EU:C:2019:924; sodba z dne 24. junija 2019, Komisija/Poljska, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, točki 73 in 74; sodba z dne 27. februarja 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117, točka 44; sodba z dne 25. julija 2018, Minister for Justice and Equality, C- 216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, točka 65.

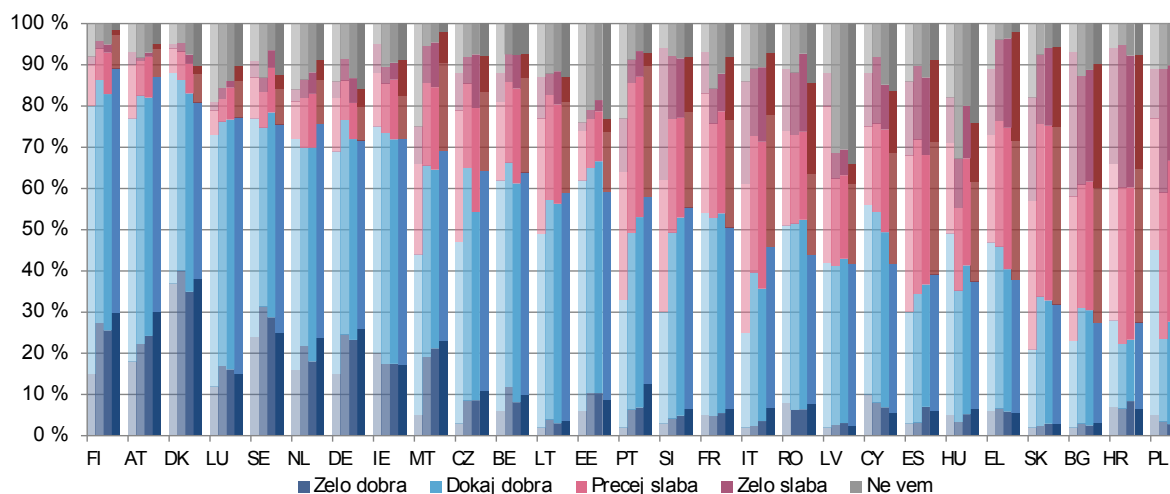
¹⁰⁹ Sodišče Evropske unije, sodba z dne 11. julija 2024 (veliki senat), Hann-Invest, C-554/21 in C-622/21, ECLI:EU:C:2024:594. Vrhovna sodišča kot sodišča zadnje stopnje in višja/pritožbena sodišča na splošno so bistvena za zagotovitev enotne uporabe prava v državah članicah. Vendar hierarhična organiziranost sodstva ne bi smela spodkopati individualne neodvisnosti (Priporočilo CM/Rec(2010)12, točka 22). Višja sodišča sodnikom ne bi smela dajati navodil, kako naj odločajo o posameznih zadevah, razen v nacionalnih predhodnih odločbah ali pri odločanju o pravnih sredstvih v skladu z zakonodajo (Priporočilo CM/Rec(2010)12, točka 23). Po mnenju Beneške komisije bi bila hierarhična organiziranost sodstva, v okviru katere so sodniki pri sodnem odločanju podrejeni višjim stopnjam, očitna kršitev načela notranje neodvisnosti (Beneška komisija, Report on the independence of the judicial system, Part I: the Independence of courts (Poročilo o neodvisnosti pravosodnega sistema, del I: neodvisnost sodišč), študija št. 494/2008, 16. marec 2010, CDL-AD(2010)004, odstavki 68–72). Vsak postopek poenotenja sodne prakse mora biti v skladu s temeljnimi načeli delitve oblasti in tudi po taki odločbi višjega/vrhovnega sodišča morajo vsa sodišča in sodniki ostati pristojni za neodvisno in nepristransko presojo svojih zadev ter za razlikovanje novih zadev in razlage, ki jo je predhodno poenotilo višje/vrhovno sodišče (pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2022, str. 45).

¹¹⁰ Sodba Sodišča z dne 5. junija 2023, Komisija/Poljska, C-204/21, ECLI:EU:C:2023:442, točka 354 in tam navedena sodna praksa.

zaščite naložb. V pregledu stanja so poleg kazalnikov v zvezi z zaznano neodvisnostjo sodstva iz različnih virov predstavljeni kazalniki o tem, kako so pravosodni sistemi urejeni za varovanje neodvisnosti sodstva v nekaterih primerih, ko je lahko ta ogrožena. To odraža prispevke Evropske mreže sodnih svetov (ENCJ), Mreže predsednikov vrhovnih sodnih sodišč EU (NPSJC) in Mreže državnih tožilcev ali primerljivih institucij pri vrhovnih sodiščih držav članic Evropske unije (mreža NADAL).

2.3.1 Zaznana neodvisnost sodstva in uspešnost na področju zaščite naložb

Slika 50 : Kaj širša javnost meni o neodvisnosti sodišč in sodnikov (*) (vir: Eurobarometer ⁽¹¹¹⁾) – od leve proti desni, svetle barve: 2016, 2023 in 2024, temne barve: 2025)

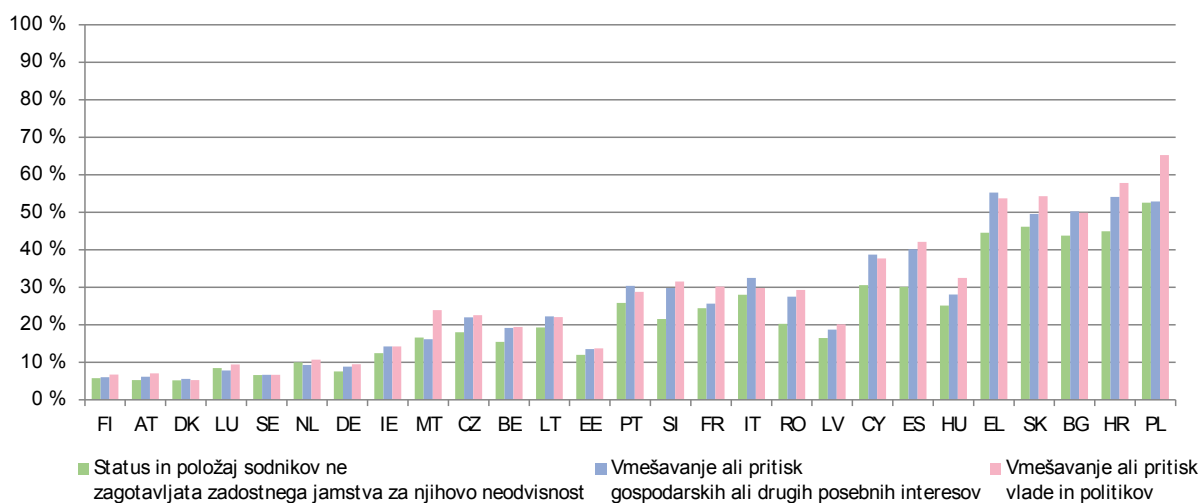

(*) Države članice so razvrščene najprej glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost sodišč in sodnikov „zelo dobra“ ali „dokaj dobra“ (skupno dobra); če ima več držav članic enak delež ocene „skupno dobro“, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost sodišč in sodnikov „dokaj slaba“ ali „zelo slaba“ (skupno slaba); če ima več držav članic enak delež ocene „skupno dobro“ in „skupno slabo“, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost sodišč in sodnikov zelo dobra; če ima več držav članic enak delež ocene skupno dobro, skupno slabo in „zelo dobro“, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost sodišč in sodnikov „zelo slaba“.

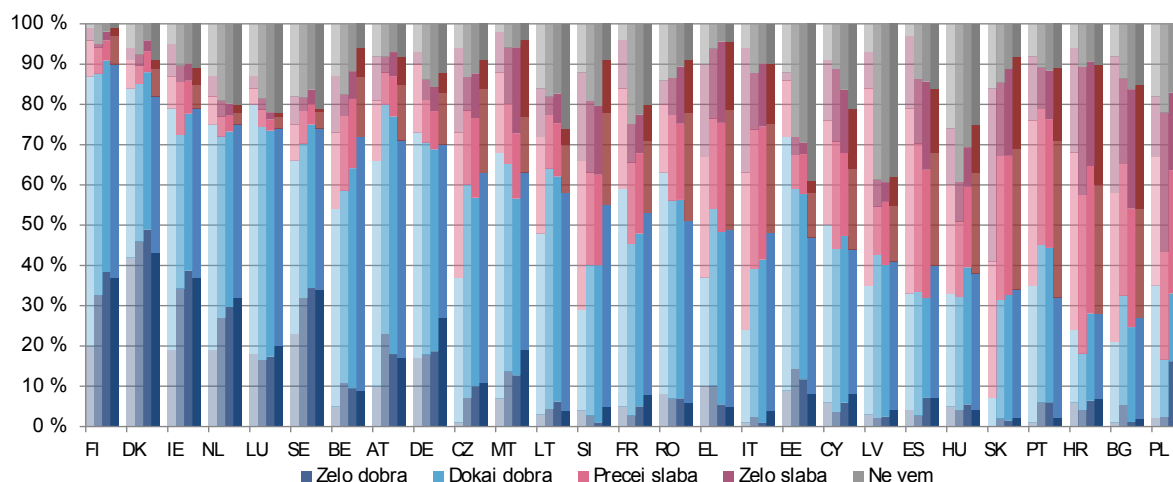
Na sliki 51 so prikazani glavni razlogi za zaznano pomanjkanje neodvisnosti sodišč in sodnikov med anketiranci. Anketiranci iz širše javnosti, ki so neodvisnost pravosodnega sistema ocenili kot „dokaj slabo“ ali „zelo slabo“, so lahko za utemeljitev ocene izbirali med tremi razlogi. Države članice so navedene v enakem vrstnem redu kot na sliki 50.

¹¹¹ Raziskava Eurobarometer FL555, izvedena med 13. in 29. januarjem 2025. Odgovori na vprašanje: „Kako bi glede na svoje poznavanje ocenili pravosodni sistem v (vaši državi), kar zadeva neodvisnost sodišč in sodnikov? Menite, da je zelo dober, dokaj dober, dokaj slab ali zelo slab?“, glej: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_sl#surveys.

Slika 51: Glavni razlogi za zaznano pomanjkanje neodvisnosti v širši javnosti (delež vseh anketirancev – višja vrednost pomeni večji vpliv) (vir: Eurobarometer ⁽¹¹²⁾)

Slika 52 : Kaj podjetja menijo o neodvisnosti sodišč in sodnikov (*) (vir: Eurobarometer ⁽¹¹³⁾) – od leve proti desni, svetle barve: 2016, 2023 in 2024, temne barve: 2025)

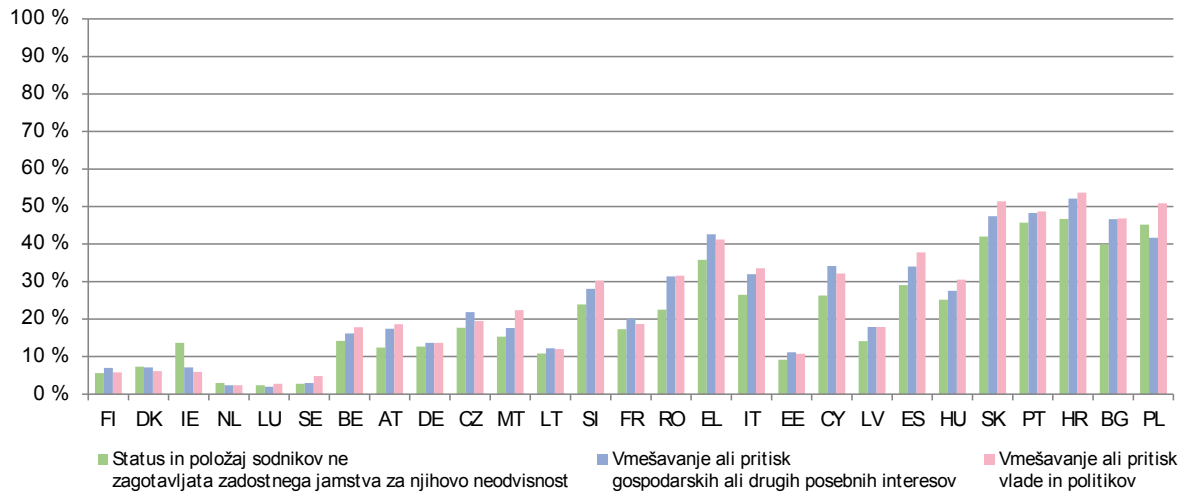
(*) Države članice so razvrščene najprej glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost sodišč in sodnikov „zelo dobra“ ali „dokaj dobra“ (skupno dobra); če ima več držav članic enak delež ocene skupno dobro, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost sodišč in sodnikov „dokaj slaba“ ali „zelo slaba“ (skupno slaba); če ima več držav članic enak delež ocene „skupno dobro“ in „skupno slabo“, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost sodišč in sodnikov „zelo dobra“; če ima več držav članic enak delež ocene skupno dobro, skupno slabo in „zelo dobro“, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost sodišč in sodnikov „zelo slaba“.

¹¹² Raziskava Eurobarometer FL555, odgovori na vprašanje: „Lahko pojasnite, koliko je mogoče z vsakim od naslednjih razlogov pojasniti vašo oceno neodvisnosti pravosodnega sistema v (vaši državi): zelo, delno, niti ne, sploh ne?“, če je bil odgovor na prvo vprašanje „dokaj slab“ ali „zelo slab“.

¹¹³ Raziskava Eurobarometer FL555, izvedena med 13. in 29. januarjem 2025, odgovori na vprašanje: „Kako bi glede na svoje poznavanje ocenili pravosodni sistem v (vaši državi), kar zadeva neodvisnost sodišč in sodnikov? Menite, da je zelo dober, dokaj dober, dokaj slab ali zelo slab?“, glej: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_sl#surveys.

Na sliki 53 so prikazani glavni razlogi za zaznano pomanjkanje neodvisnosti sodišč in sodnikov med podjetji. Anketiranci, ki so neodvisnost pravosodnega sistema ocenili kot „dokaj slabo“ ali „zelo slabo“, so lahko za utemeljitev svoje ocene izbirali med tremi razlogi. Države članice so navedene v enakem vrstnem redu kot na sliki 52.

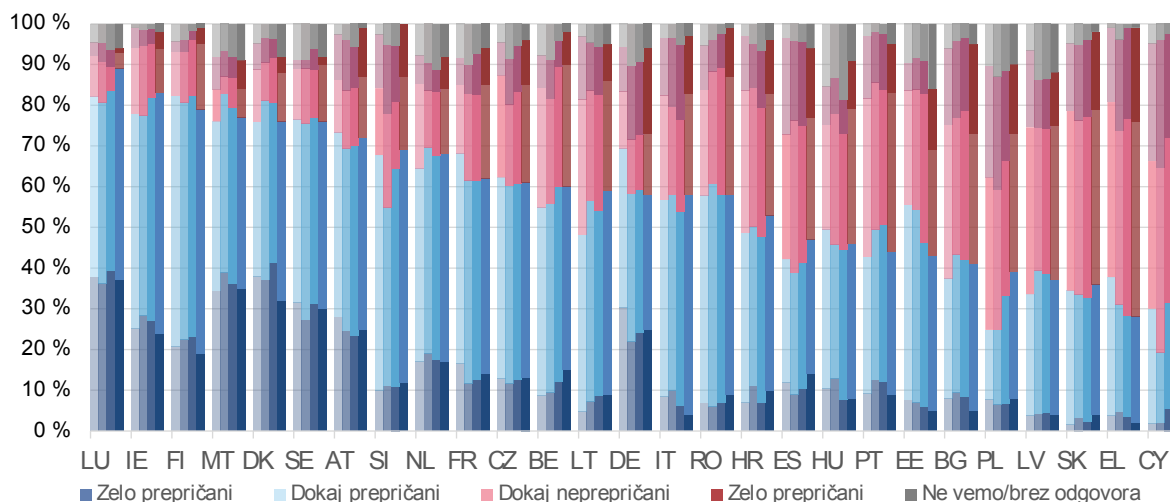
Slika 53: Glavni razlogi za zaznano pomanjkanje neodvisnosti med podjetji (delež vseh anketirancev – višja vrednost pomeni večji vpliv) (vir: Eurobarometer ⁽¹¹⁴⁾)

¹¹⁴ Raziskava Eurobarometer FL555; odgovori na vprašanje: „Lahko pojasnite, koliko je mogoče z vsakim od naslednjih razlogov pojasniti vašo oceno neodvisnosti pravosodnega sistema v (vaši državi): zelo, delno, niti ne, sploh ne?“, če je bil odgovor na prvo vprašanje „dokaj slab“ ali „zelo slab“.

Spodbujanje, olajševanje in zaščita naložb so ključne prednostne naloge na enotnem trgu EU. Namen prava EU je ohraniti usklajeno ravnovesje med zaščito naložb in uresničevanjem drugih ciljev javnega interesa, ki povečujejo blaginjo državljanov. Na sliki 54 je četrto prikazan kazalnik v zvezi s tem, kakšno mnenje imajo podjetja o uspešnosti zakonodaje in sodišč na področju zaščite naložb v zvezi z – po njihovem mnenju – neupravičenimi odločitvami ali neukrepanjem države.

Slika 54: Kaj podjetja menijo o uspešnosti zakonodaje in sodišč na področju zaščite naložb (*) (vir: Eurobarometer ⁽¹¹⁵⁾ – od leve proti desni, svetle barve: 2022, 2023 in 2024, temne barve: 2025)

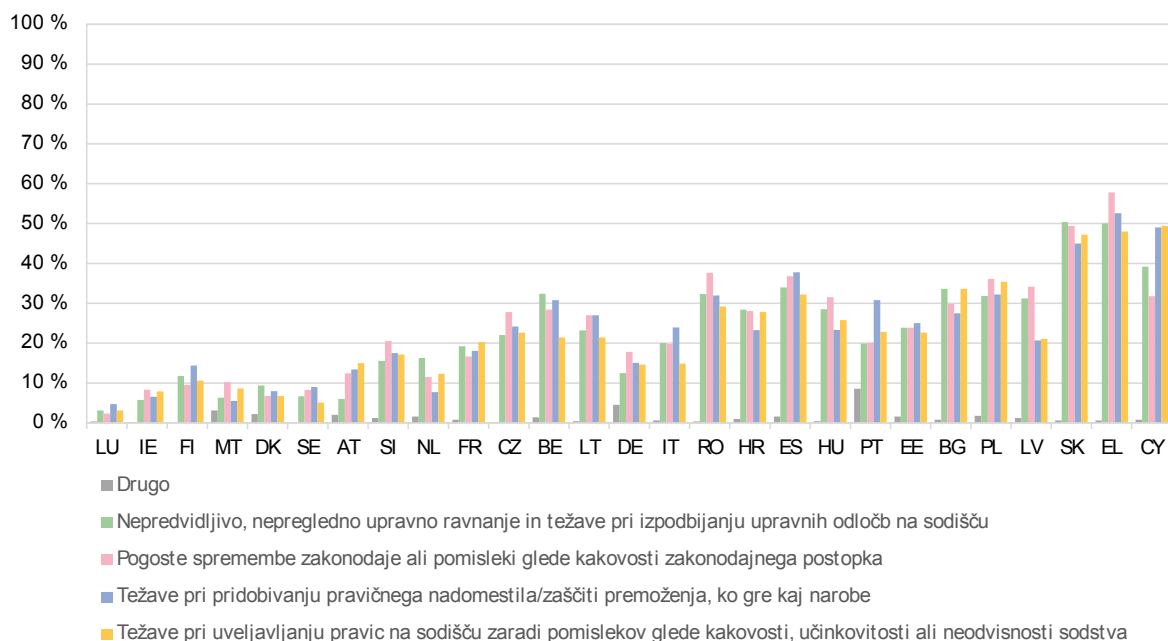

(*) Države članice so razvrščene najprej glede na skupni delež anketirancev, ki so navedli, da so zelo ali dokaj prepričani o zaščiti naložb s strani zakonodaje in sodišč (vsi prepričani). Če imajo nekatere države članice enak delež vseh prepričanih, so razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da so „dokaj neprepričani“ ali „zelo neprepričani“ glede učinkovitosti zaščite naložb (vsi neprepričani; če imajo nekatere države članice enak delež vseh prepričanih in vseh neprepričanih, so razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da so „zelo prepričani“ glede učinkovitosti zaščite naložb; če imajo nekatere države članice enak delež vseh prepričanih, vseh neprepričanih in „zelo prepričanih“, so razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da so „zelo neprepričani“ glede učinkovitosti zaščite naložb.

Na sliki 55 so prikazani glavni razlogi podjetij za zaznano neuspešnost na področju zaščite naložb. Anketiranci, ki so svojo stopnjo prepričanosti ocenili kot „dokaj neprepričani“ ali „zelo neprepričani“, so lahko za utemeljitev svoje ocene izbrali med štirimi razlogi (nekateri pa so navedli „drugo“). Države članice so navedene v enakem vrstnem redu kot na sliki 54.

¹¹⁵ Raziskava Eurobarometer FL555, izvedena med 13. in 29. januarjem 2025, odgovori na tretje vprašanje: „V kolikšni meri ste prepričani, da so vaše naložbe v primeru težav zaščitene z zakonodajo in sodišči v (vaši državi)?“ Za namen raziskave je bila naložba opredeljena tako, da vključuje vse vrste sredstev, ki so v lasti ali pod nadzorom podjetja in za katera so značilni vložki kapitala ali drugih virov, pričakovanje dobička ali prevzem tveganja.

Slika 55: Glavni razlogi za zaznano neuspešnost med podjetji na področju zaščite naložb (delež vseh anketirancev – višja vrednost pomeni večji vpliv) (vir: Eurobarometer ¹¹⁶)

¹¹⁶ Raziskava Eurobarometer FL555; odgovori na vprašanje: „Kateri so vaši glavni razlogi za zaskrbljenost glede uspešnosti na področju zaščite naložb?“, če je bil odgovor na vprašanje 3 „dokaj neprepričani“ ali „zelo neprepričani“.

2.3.2 Strukturna neodvisnost pravosodja

Za jamstva glede strukturne neodvisnosti so potrebna pravila, zlasti o sestavi sodišča ter imenovanju, trajanju funkcije in razlogih za vzdržanje, izločitev in razrešitev njegovih članov, na podlagi katerih je mogoče zavrniti vsak upravičen dvom pri posameznikih o zaščitenosti sodišča pred zunanjimi dejavniki in njegovi nevtralnosti glede nasprotujočih si interesov (¹¹⁷). Zlasti morajo pravila omogočati, da se izključijo ne le vsakršni neposredni vplivi v obliki navodil, ampak tudi oblike bolj posrednega vplivanja, ki lahko vplivajo na odločitve zadevnih sodnikov (¹¹⁸).

Oblikovani so bili evropski standardi, kar je storil zlasti Svet Evrope, na primer v *priporočilu Sveta Evrope iz leta 2010 o neodvisnosti, učinkovitosti in odgovornosti sodnikov* (¹¹⁹). Pregled stanja na področju pravosodja v EU predstavlja določene kazalnike o vprašanih, pomembnih za oceno, kako so pravosodni sistemi urejeni za varovanje neodvisnosti sodstva. Izvajanje politik in praks za spodbujanje integritete in preprečevanje korupcije v sodstvu je prav tako bistveno za zagotavljanje neodvisnosti sodstva. Nazadnje, učinkovito varstvo neodvisnosti sodstva poleg kakršnih koli drugih potrebnih norm zahteva tudi kulturo integritete in nepristranskosti, ki je skupna vsem sodnikom in jo spoštuje širša družba.

Ta izdaja pregleda stanja vsebuje nove in posodobljene kazalnike o: samoizločitvi in izločitvi sodnikov (slika 56) (¹²⁰), organih, ki sodelujejo pri imenovanju in razrešitvi vodij tožilcev

¹¹⁷ Glej sodbo Sodišča z dne 6. marca 2025, D.K. in drugi/Prokuratura Rejonowa (Umik zadev), združeni zadevi C-647/21 in C-648/21, sodbo z dne 25. februarja 2025 (veliki senat), XL in drugi (Plače sodnikov), združeni zadevi C-146/23 in C-374/23, sodbo z dne 14. novembra 2024, S. S.A./C. sp. z o.o. (Dodelitev zadev), C-197/23, sodbo z dne 11. julija 2024 (veliki senat), Hann-Invest, C-554/21, sodbo z dne 21. decembra 2023, Krajowa Rada Sądownictwa (Maintien en fonctions d'un juge), C-718/21, ECLI:EU:C:2023:1015, točki 76 in 77 in navedena sodna praksa, sodbo z dne 5. junija 2023, Komisija/Poljska, C-204/21, ECLI:EU:C:2023:442, točka 355; sodbo z dne 16. novembra 2021, Kazenski postopek zoper WB in druge, združene zadeve C-748/19 do C-754/19, točka 67; sodbo z dne 6. oktobra 2021, W. Ż., C-487/19, točka 109; sodbo z dne 15. julija 2021, Komisija/Poljska, C-791/19, točka 59; sodbo z dne 2. marca 2021, A. B., C-824/18, točka 117; sodbo z dne 19. novembra 2019, A. K. in drugi (Neodvisnost disciplinskega senata vrhovnega sodišča), C-585/18, C-624/18 in C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, točki 121 in 122; sodbo z dne 24. junija 2019, Komisija/Poljska, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, točki 73 in 74; sodbo z dne 25. julija 2018, LM, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, točka 66. sodbo z dne 27. februarja 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117, točka 44. Glej tudi odstavka 46 in 47 Priporočila CM/Rec(2010)12 o neodvisnosti, učinkovitosti in odgovornosti sodnikov (ki ga je 17. novembra 2010 sprejel Odbor ministrov Sveta Evrope) ter obrazložitveni memorandum, v katerih je določeno, da bi moral biti organ, ki odloča o izbiri in poklicni poti sodnikov, neodvisen od izvršilne in zakonodajne oblasti. Za zagotovitev neodvisnosti organa bi morala biti vsaj polovica njegovih članov sodnikov, ki jih v svojih vrstah izberejo sodniki sami. Kadar pa je v ustavi ali drugih pravnih določbah določeno, da mora odločitve o izbiri in poklicni poti sodnikov sprejeti voditelj države, vlada ali zakonodajna oblast, bi bilo treba pooblastiti neodvisen in pristojen organ, ki ga v znatnem delu sestavljajo člani iz sodstva (brez poseganja v pravila iz poglavja IV, ki se uporabljajo za sodne svete), da pripravi priporočila ali izrazi mnenja, ki jih v praksi izvede ustrezní organ za imenovanja.

¹¹⁸ Glej sodbo Sodišča z dne 5. junija 2023, Komisija/Poljska, C-204/21, ECLI:EU:C:2023:442, točka 355; sodbo z dne 2. marca 2021, A. B., C-824/18, točka 119; sodbo z dne 19. novembra 2019, A. K. in drugi (Neodvisnost disciplinskega senata vrhovnega sodišča), C-585/18, C-624/18 in C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, točka 123; sodbo z dne 24. junija 2019, Komisija/Poljska, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, točka 112.

¹¹⁹ Glej Priporočilo CM/Rec(2010)12 o neodvisnosti, učinkovitosti in odgovornosti sodnikov, ki ga je 17. novembra 2010 sprejel Odbor ministrov Sveta Evrope, ter obrazložitveni memorandum (Priporočilo CM/Rec(2010)12).

¹²⁰ Slika temelji na odgovorih na posodobljeni vprašalnik, ki ga je Komisija pripravila v tesnem sodelovanju z ENCJ. Odgovori na posodobljen vprašalnik iz držav članic, ki nimajo sodnih svetov ali niso članice ENCJ (CZ, DE, EE, AT in PL), so bili pridobljeni v sodelovanju z Mrežo predsednikov vrhovnih sodišč Evropske unije.

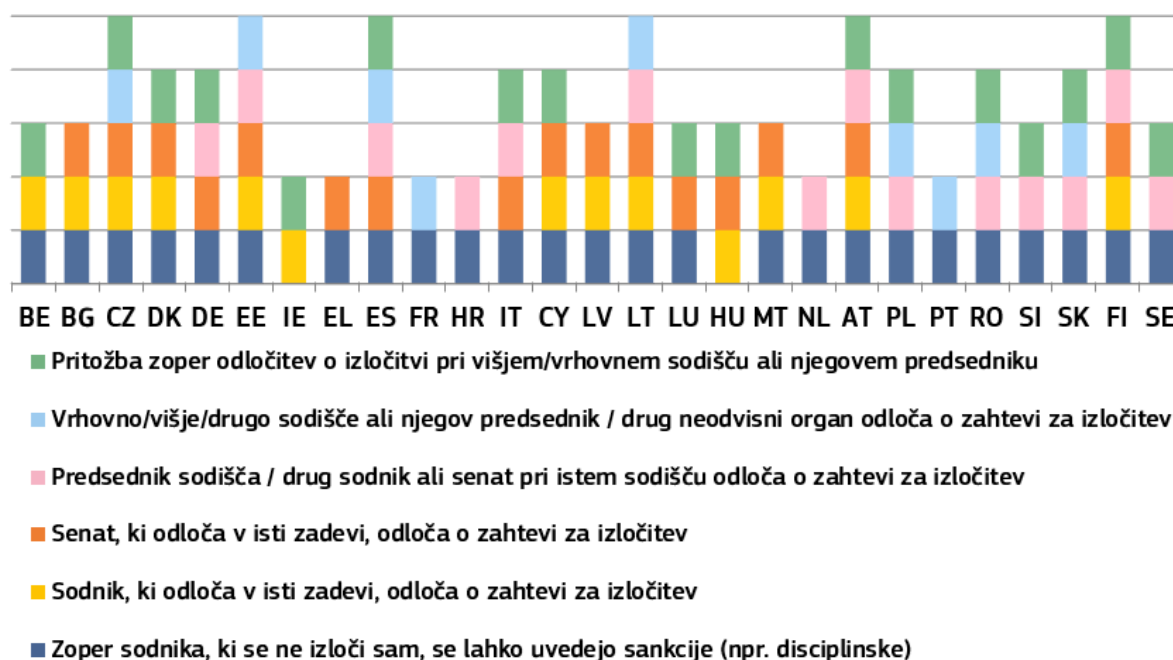
(slika 57) ⁽¹²¹⁾, ter o neodvisnosti odvetniških zbornic in odvetnikov (slika 58) ⁽¹²²⁾. Na slikah so predstavljeni nacionalni okviri iz decembra 2024.

Podatki, predstavljeni v pregledu stanja, ne zagotavljajo ocene ali prikazujejo kvantitativnih podatkov o uspešnosti jamstev. Njihov namen ni izražati zapletenosti in podrobnosti postopkov ter ustreznih jamstev.

– *Samoizločitev in izločitev sodnikov* –

Slika 56, ki je bila prvič predstavljena v pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2016 (zdaj posodobljena), kaže, ali je mogoče sodnike sankcionirati, če ne izpolnijo obveznosti samoizločitve iz sojenja v zadevi, v kateri je njihova nepristranskost vprašljiva ali ogrožena, ali kadar obstaja razumno zaznana pristranskost. Prikazano je tudi, kateri organ ⁽¹²³⁾ je pristojen za odločanje o zahtevi za izločitev, ki jo vloži stranka z namenom izločitve sodnika ⁽¹²⁴⁾.

Slika 56: Samoizločitev in izločitev sodnika (*) (vir: Evropska mreža sodnih svetov in mreža predsednikov vrhovnih sodišč EU ⁽¹²⁵⁾)

¹²¹ Slike temeljijo na odgovorih na posodobljen vprašalnik, ki ga je pripravila Komisija v tesnem sodelovanju z mrežo javnih tožilcev ali primerljivih institucij na vrhovnih sodiščih držav članic Evropske unije – mrežo NADAL.

¹²² Slika temelji na odgovorih na posodobljen vprašalnik, ki ga je Komisija pripravila v tesnem sodelovanju s Svetom odvetniških združenj Evrope (CCBE).

¹²³ Včasih lahko o tem odloča več kot en organ, odvisno od stopnje sodišča, na katerem dela izločeni sodnik.

¹²⁴ V točkah 59, 60 in 61 priporočila CM/Rec(2010)12 je navedeno, da morajo sodniki v vseh zadevah delovati neodvisno in nepristransko ter da se morajo samoizločiti iz odločanja o zadevi ali zavrniti odločanje, če obstajajo z zakonom določeni utemeljeni razlogi.

¹²⁵ Podatki so bili zbrani s posodobljenim vprašalnikom, ki ga je Komisija pripravila v tesnem sodelovanju z ENCJ. Odgovori na posodobljeni vprašalnik iz držav članic, ki nimajo sodnih svetov in niso članice ENCJ, so bili pridobljeni v sodelovanju z NPSC.

Državno tožilstvo ima pomembno vlogo v kazenskopravnem sistemu in pri sodelovanju držav članic v kazenskih zadevah. Njegovo pravilno delovanje je ključno za uspešen boj proti kriminalu, vključno z gospodarskim in finančnim kriminalom, kot sta pranje denarja in korupcija. V skladu s sodno prakso Sodišča je mogoče na podlagi Okvirnega sklepa o evropskem nalogu za prijetje ⁽¹²⁶⁾ državno tožilstvo šteti za pravosodni organ države članice za namene izdaje in izvršitve evropskega naloga za prijetje, če lahko deluje neodvisno, ne da bi bilo izpostavljeno tveganju, da bi v posamezni zadevi neposredno ali posredno delovalo na podlagi usmeritev ali navodil izvršilne veje oblasti, na primer ministra za pravosodje ⁽¹²⁷⁾.

Organizacija državnih tožilstev se po EU razlikuje; enotnega modela za vse države članice ni. Vendar je Svet Evrope opazil široko razširjeno težnjo za bolj neodvisno tožilstvo, ki ne bi bilo podrejeno izvršilni oblasti ali povezano z njo ⁽¹²⁸⁾. V skladu s Posvetovalnim svetom evropskih tožilcev je uspešno in avtonomno državno tožilstvo, zavezano spoštovanju pravne države in človekovih pravic pri izvajanju pravosodja, eden od stebrov demokratične države ⁽¹²⁹⁾.

Postopki za imenovanje državnih tožilcev lahko vplivajo na obseg neodvisnosti tožilstva. Ne glede na model nacionalnega pravosodnega sistema ali pravno tradicijo, na kateri temelji, morajo države članice v skladu z evropskimi standardi sprejeti učinkovite ukrepe za

¹²⁶ Okvirni sklep Sveta 2002/584/PNZ o evropskem nalogu za prijetje in postopkih predaje med državami članicami (UL L 190, 18.7.2002, str. 1).

¹²⁷ Sodba Sodišča z dne 27. maja 2019, OG in PI (državno tožilstvo v Lübecku in Zwickau), združeni zadevi C-508/18 in C-82/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:456, točke 73, 74 in 88; sodba z dne 27. maja 2019, C-509/18, ECLI:EU:C:2019:457, točka 52; glej tudi sodbi z dne 12. decembra 2019 v združenih zadevah C-566/19 PPU in C-626/19, Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg in Openbaar Ministerie (državni tožilci v Lyonu in Toursu), ECLI:EU:C:2019:1077; Openbaar Ministerie (švedsko tožilstvo), C-625/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:1078, in Openbaar Ministerie (državni tožilec v Bruslju), C-627/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:1079; sodbo z dne 24. novembra 2020, AZ, C-510/19, ECLI:EU:C:2020:953, točka 54. Glej tudi sodbo z dne 10. novembra 2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:861, točki 34 in 36, ter sodbo z dne 10. novembra 2016, Poltorak, C-452/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:858, točka 35, v zvezi z izrazom „pravosodni“, „ki mora biti [...] v skladu z načelom delitve oblasti, ki opredeljuje delovanje pravne države, ločen[] od izvršilne oblasti“. Glej tudi Mnenje št. 13(2018), „Neodvisnost, odgovornost in etičnost tožilcev“, ki ga je sprejel Posvetovalni svet evropskih tožilcev (CCPE), priporočilo xii.

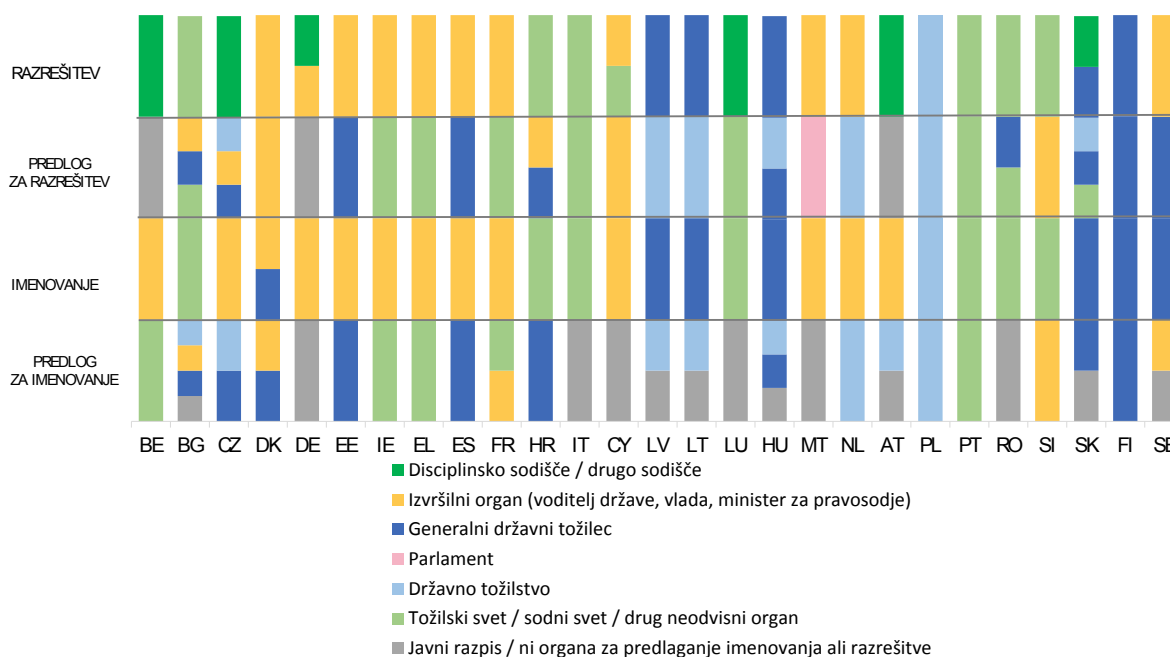
¹²⁸ CDL-AD(2010)040-e Report on European Standards as regards the Independence of the Judicial System: Part II – the Prosecution Service (Poročilo CDL-AD(2010)040-e o evropskih standardih v zvezi z neodvisnostjo pravosodnega sistema: del II – tožilstvo), ki ga je sprejela Beneška komisija na 85. plenarnem zasedanju (Benetke, 17. in 18. december 2010), odstavek 26.

¹²⁹ V demokratični družbi sodišča in preiskovalni organi ne smejo biti podvrženi političnim pritiskom. Pojem neodvisnosti pomeni, da tožilci pri opravljanju svojih dolžnosti niso podvrženi nezakonitemu vmešavanju, s čimer se zagotovi popolno spoštovanje ter uporaba zakona in načel pravne države, ter da niso izpostavljeni političnemu pritisku ali kakršnemu koli nezakonitemu vplivu. Neodvisnost ne velja le za državno tožilstvo kot celoto, temveč tudi za njegove posamezne organe in posamezne tožilce. Ne glede na model nacionalnega pravosodnega sistema ali pravno tradicijo, na kateri temelji, morajo države članice v skladu z evropskimi standardi sprejeti učinkovite ukrepe za zagotovitev, da lahko državni tožilci svoje poklicne dolžnosti in odgovornosti izpolnjujejo v ustreznih pravnih in organizacijskih pogojih ter brez neupravičenega poseganja. Glej mnenje Posvetovalnega sveta evropskih tožilcev (CCPE) št. 15 (2020) o vlogi tožilcev v izrednih razmerah, zlasti pri spopadanju s pandemijo; Mnenje št. 16 (2021) o posledicah odločitev mednarodnih sodišč in organov za spremljanje pogodb v zvezi s praktično neodvisnostjo tožilcev, odstavek 13. Glej tudi Priporočilo Rec(2000)19 o vlogi državnega tožilstva v kazenskopravnem sistemu, ki ga je 6. oktobra 2000 sprejel Odbor ministrov Sveta Evrope (v nadaljnjem besedilu: priporočilo iz leta 2000), odstavki 4, 11 in 13; Mnenje št. 13(2018) Neodvisnost, odgovornost in etičnost tožilcev, ki ga je sprejel Posvetovalni svet evropskih tožilcev (CCPE), priporočili i in iii; Skupina držav proti korupciji (GRECO), četrti krog ocenjevanja: „Corruption prevention – Members of Parliament, Judges and Prosecutors“ (Preprečevanje korupcije – poslanci, sodniki in tožilci); številna priporočila vsebujejo poziv za uvedbo ureditev za zavarovanje tožilstva pred neupravičenim vplivanjem na preiskavo kazenskih zadev in neupravičenim poseganjem vanjo.

zagotovitev, da lahko državni tožilci svoje poklicne dolžnosti in odgovornosti izpolnjujejo v ustreznih pravnih in organizacijskih pogojih ⁽¹³⁰⁾ ter brez neupravičenega poseganja ⁽¹³¹⁾.

Na sliki 57 so predstavljeni postopki imenovanja in razrešitve vodij tožilstev. S slike je razvidna raznovrstnost organizacijskih modelov tožilstva po državah članicah glede na izvršilno oblast ali sodstvo. Razvidna je tudi vloga generalnega državnega tožilca in sodnih/tožilskih svetov kot pomembnih akterjev pri imenovanju in razrešitvi vodij tožilstev.

Slika 57: Vodje tožilstev: imenovanje in razrešitev (*) (Vir: Evropska komisija in NADAL ⁽¹³²⁾)

BE: sodni svet predlaga kandidate ministru za pravosodje, minister za pravosodje pa jih predlaga kralju. Razreši jih disciplinsko sodišče. **BG:** diagrami prikazujejo stanje glede upravnih vodij, ne pa namestnikov upravnih vodij. Generalni tožilec lahko predlaga kandidate za vodje pritožbenih tožilstev, vodje višjih tožilstev lahko predlagajo vodjo tožilstva v svojem sodnem okrožju, minister za pravosodje lahko predlaga vse kandidate, kandidati pa lahko kandidaturu vložijo tudi sami. Imenuje tožilski svet. Tožilski svet, generalni državni tožilec in minister za pravosodje lahko predlagajo razrešitev, vrhovni sodni svet pa razreši. Direktorja nacionalne preiskovalne službe razreši tožilski senat vrhovnega sodnega sveta na predlog vsaj treh članov tožilskega senata ali generalnega državnega tožilca ali ministra za pravosodje. **CZ:** vodje okrožnih, regionalnih in visokih tožilstev imenuje minister za pravosodje na predlog vodje neposredno nadrejenega tožilstva ali na predlog generalnega državnega tožilca ali ministrstva za pravosodje. Generalni državni tožilec in vodje višjih tožilstev lahko predlagajo razrešitev vodje visokega, regionalnega ali okrožnega tožilstva. Razreši ga disciplinsko sodišče. **DK:** odgovornost za imenovanje vodij uradov lokalnih tožilstev je z ministrstva za pravosodje prenesena na direktorja državnega tožilstva (generalnega državnega tožilca). **DE:** zvezno ministrstvo za pravosodje po javnem razpisu imenuje državne tožilce na ravni zveznih dežel. Predloga za razrešitev ni. Zvezno ministrstvo za pravosodje lahko začasno razreši državne tožilce ali jih premesti na drugo delovno mesto iz službenih razlogov, posebna sodna veja sodišč, tj. sodišča za javne uslužbence, pa lahko razreši javne uslužbence. **EE:** generalni državni tožilec predlaga imenovanje/razrešitev, minister za pravosodje pa imenuje/razreši. **IE:** direktor državnega tožilstva je edino tožilstvo, pristojno za pregon v IE. Predloge za imenovanje in razrešitev pripravi odbor za imenovanja na najvišji

¹³⁰ Priporočilo Rec(2000)19 o vlogi državnega tožilstva v kazenskoprnem sistemu, ki ga je 6. oktobra 2000 sprejel Odbor ministrov Sveta Evrope (v nadaljnjem besedilu: priporočilo iz leta 2000), odstavek 4.

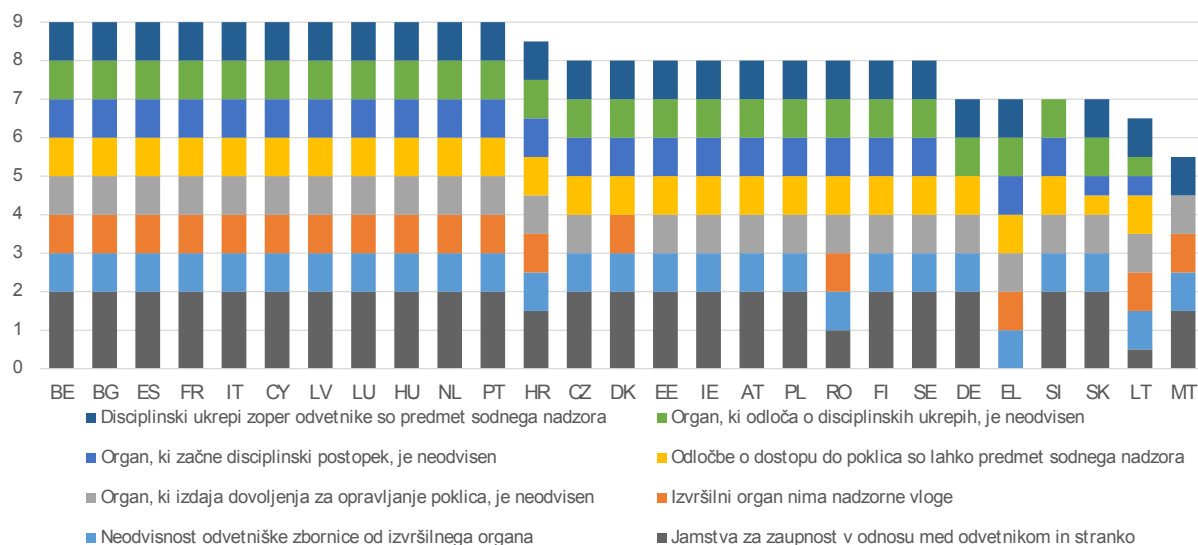
¹³¹ Priporočilo iz leta 2000, odstavek 11 in 13. Glej tudi Mnenje št. 13(2018) Neodvisnost, odgovornost in etičnost tožilcev, ki ga je sprejel Posvetovalni svet evropskih tožilcev (CCPE), priporočili i in iii.

¹³² Podatki so bili zbrani z vprašalnikom, ki ga je Komisija pripravila v tesnem sodelovanju z mrežo tožilcev NADAL.

ravni (TLAC), vlada pa sprejme končno odločitev o imenovanju in razrešitvi. **EL:** sklep najvišjega sodnega sveta se izvrši po izdaji odloka predsednika republike. Izjemoma vodje tožilstev na sodiščih prve stopnje v Atenah in Solunu ter vodjo tožilstva na pritožbenem sodišču v Atenah s tajnim glasovanjem izvolijo tožilci, zaposleni na zadevnih uradih. Vodjo državnega tožilstva za gospodarski kriminal imenuje najvišji sodni svet. Najvišji sodni svet predlaga razrešitev, predsednik pa razreši. **ES:** generalni državni tožilec imenuje kandidate za določeno delovno mesto v tožilstvu, namestnike glavnih regionalnih tožilcev in namestnike glavnih tožilcev posebnega javnega tožilstva, ki jih nato imenuje vlada (uradno jih imenuje kralj). Generalni državni tožilec se pred tem posvetuje s svetom javnega tožilstva (kolegijskim in predstavniškim organom državnega tožilstva) in glavnimi regionalnimi tožilci, kadar gre za položaje v njihovih regijah. Generalni državni tožilec predlaga razrešitev po posvetovanju s tožilskim svetom in po potrebi z glavnim regionalnim državnim tožilcem, vlada pa odloči o razrešitvi. **FR:** minister za pravosodje poda predlog, sodni svet poda svoje mnenje, predsednik republike pa z odlokom imenuje. Mnenje sodnega sveta je posvetovalno, vendar v skladu z uveljavljenim običajem ministrstvo in predsednik spoštujeta negativna mnenja. Conseil supérieur de la magistrature predlaga razrešitev, minister za pravosodje pa razreši. **CY:** generalni državni tožilec je edini vodja tožilstva. Imenuje ga predsednik. Razreši ga vrhovno ustavno sodišče v vlogi sodnega sveta. **LV:** po javnem pozivu komisija za potrjevanje tožilcev (ki jo ustanovi svet generalnega državnega tožilca in jo sestavljajo tožilci različnih ravni) predlaga kandidata za imenovanje in predlaga razrešitev. **LT:** izbirna komisija za tožilce (ki jo sestavljajo štiri tožilci in trije netožilci) predlaga kandidate po izvedbi javnega razpisa. Komisija za potrjevanje (ki jo sestavljajo štiri tožilci in trije netožilci) ali tožilec, ki je izvedel notranjo preiskavo v zvezi z dejanji tožilca, lahko predlaga razrešitev. **LU:** imenovanje opravi sodni svet. Sodni svet začne disciplinski postopek, v katerem disciplinsko sodišče odloči o razrešitvi. **HU:** po objavi javnega razpisa za delovno mesto generalni državni tožilec odloči o prijavi in imenuje tožilce na višje položaje. Tožilski svet poda svoje mnenje. Generalni državni tožilec lahko kadar koli brez utemeljitve preklicke imenovanja na vodstvene in višje položaje. Vodje državnih tožilstev lahko predlagajo razveljavitev, vendar predlog za generalnega državnega tožilca ni zavezujoč. **MT:** diagram prikazuje stanje glede generalnega državnega tožilca. Po javnem pozivu predsednik imenuje na podlagi nasveta predsednika vlade. Razrešitev generalnega državnega tožilca predlaga parlament z najmanj dvema tretjinama glasov vseh poslancev, predsednik pa ga razreši. **NL:** odbor generalnih državnih tožilcev kot vodstvo državnega tožilstva predloži predloge za imenovanje ministru za pravosodje in varnost, ki s kraljevim odlokom odloči, ali predlogi izpolnjujejo pogoje za imenovanje. Svet generalnih državnih tožilcev opravi razrešitev s soglasjem ministra za pravosodje in varnost. **AT:** kadrovska komisija pri zveznem ministrstvu za pravosodje, ki jo sestavljajo tožilci, predlaga kandidate za vodje višjih državnih tožilstev in za vodjo generalnega državnega tožilstva. Kadrovska komisija pri višjem državnem tožilstvu zveznemu ministrstvu za pravosodje predlaga kandidate za vodje vseh državnih tožilstev v njeni regiji/na njenem področju pristojnosti. Kandidate imenuje zvezni predsednik. Razreši jih disciplinsko sodišče. Vrhovno sodišče deluje kot disciplinsko sodišče za člane generalnega državnega tožilstva in vodjo višjega državnega tožilstva (in prve namestnike višjih državnih tožilcev); za druge tožilce višje deželno sodišče (druge regije) deluje kot disciplinsko sodišče (prve stopnje). **PL:** državni tožilec predlaga imenovanje po predstavitvi kandidata zboru tožilcev, ki naj bi mu kandidat predsedoval. Državni tožilec je organ za imenovanja. Enak postopek se uporablja za razrešitev. **RO:** diagram prikazuje stanje glede vodij tožilstev, razen vodij specializiranih tožilstev. Vodje državnih tožilstev po javnem pozivu imenuje vrhovni sodni svet. Razrešitev vodij državnih tožilstev predlaga generalni državni tožilec ali sodna inšpekcija, razreši pa jih vrhovni sodni svet. **SI:** vodje okrožnih državnih tožilstev imenuje tožilski svet na utemeljen predlog ministra za pravosodje po pridobitvi predhodnega mnenja generalnega državnega tožilca. Tožilski svet razreši vodjo okrožnega državnega tožilstva na predlog ministra po pridobitvi predhodnega mnenja generalnega državnega tožilca. **SK:** po javnem razpisu petčlanska izbirna komisija (sestavljena iz tožilcev, ki jih izbere generalni državni tožilec) predlaga glavne tožilce po predhodni izjavi tožilskega sveta. Imenovanja opravi generalni državni tožilec. Izjeme pri tem postopku so namestniki generalnega državnega tožilca, ki jih ta imenuje sam, in namestniki regionalnih/okrožnih tožilcev, ki jih imenuje generalni državni tožilec na predlog ustreznega regionalnega/okrožnega tožilca. Namestniki se prav tako štejejo za glavne tožilce. Glavne tožilce razreši generalni državni tožilec, ki mora razrešitev opraviti, če je disciplinsko sodišče izdalo sklep o razrešitvi. Disciplinski predlog zoper generalnega državnega tožilca lahko vložijo tri petine poslancev ali predsednik republike. Disciplinski predlog zoper glavne tožilce lahko vložijo pristojni generalni tožilec, varuh človekovih pravic in namestnik generalnega tožilca (zoper tožilce generalnega državnega tožilstva in vodilne tožilce, ki spadajo v njihovo upravljavsko pristojnost). **FI:** višji tožilec pri generalnem državnem tožilstvu predlaga imenovanje ali razrešitev, ki jo nato izvede generalni državni tožilec. Poleg tega lahko sodišče razreši vodjo državnega tožilstva v primeru odvzema prostosti, z določenimi izjemami. **SE:** svetovadni odbor za zaposlovanje tožilcev predlaga namestnika glavnega državnega tožilca (nezavezujoč predlog), glavnega državnega tožilca in višje državne tožilce, ki jih imenuje generalni državni tožilec. Generalni državni tožilec predlaga razrešitev, o razrešitvi pa odloča vladna disciplinska komisija za višje uradnike.

Odvetniki in njihova poklicna združenja imajo temeljno vlogo pri zagotavljanju varstva temeljnih pravic in pravne države ⁽¹³³⁾. Da bi bil pravosodni sistem pravičen, morajo odvetniki imeti možnost svobodnega opravljanja svojih dejavnosti svetovanja strankam in njihovega zastopanja. Članstvo odvetnikov svobodnega poklica in pooblastila, ki izhajajo iz tega članstva, pomagajo ohranjati njihovo neodvisnost, odvetniške zbornice pa imajo pomembno vlogo pri zagotavljanju neodvisnosti odvetnikov. Evropski standardi določajo svobodo opravljanja poklica odvetnika in neodvisnost odvetniških zbornic. Ti standardi določajo tudi osnovna načela za disciplinske postopke proti odvetnikom ⁽¹³⁴⁾.

Slika 58: Neodvisnost odvetniških zbornic in odvetnikov, 2024 (*) (vir: Evropska komisija in CCBE ⁽¹³⁵⁾)

(*) Na podlagi rezultatov raziskave so lahko države članice prejele največ devet točk. Raziskava je bila izvedena konec leta 2024. Kar zadeva vprašanje o zagotavljanju zaupnosti v odnosu med odvetnikom in stranko, je bilo pol točke dodeljene za vsak scenarij, ki je v celoti obravnavan (iskanje in zaseg e-podatkov, ki jih hrani odvetnik, preiskava prostorov odvetnika, prestrezanje komunikacije med odvetnikom/stranko, nadzor odvetnika ali njegovih prostorov, davčna revizija odvetniške družbe in druga upravna preverjanja). Za vsako drugo v celoti izpolnjeno merilo je bila dodeljena ena točka. Če merilo ni izpolnjeno, ni bila dodeljena nobena točka. **MT**: odgovori iz leta 2020, prilagojeni novi metodologiji. **EE**: ministrstvo za pravosodje ima široka pooblastila za nadzor nad organizacijo sistema pravne pomoči. **LT**: v skladu z zakonom o odvetniški zbornici lahko svet odvetniške zbornice sprejme disciplinske ukrepe zoper odvetnike. Vendar je v zakonu določeno tudi, da ima tako pravico minister za pravosodje. Če se za uvedbo disciplinskega ukrepa zoper odvetnika odloči minister za pravosodje, odvetniška zbornica pri takem postopku nima besede, zadeva pa se predloži neposredno disciplinskemu sodišču. Disciplinsko sodišče sestavlja pet odvetnikov, ki so člani odvetniške zbornice. Tri izvoli generalna skupščina odvetniške zbornice, dva pa imenuje minister za pravosodje. **PL**: ministrstvo za pravosodje izvaja nadzor nad odvetniško zbornico tako, da organizira pravosodne izpite in določa zneske minimalnih nagrad odvetnikov (na podlagi neobveznega mnenja vrhovnega sveta odvetniške zbornice). **SI**: disciplinski postopki potekajo izključno v okviru odvetniške zbornice. Zoper odločbo disciplinske komisije prve stopnje je mogoče vložiti pritožbo, ki jo obravnava disciplinska komisija druge stopnje. Zoper odločbe disciplinske komisije druge stopnje se ni mogoče pritožiti. To je določeno v 65. členu Zakona o odvetništvu: „Odločbe disciplinskih organov Odvetniške zbornice Slovenije so izvršljive.“ **SK**: petico na podlagi pritožbe vloži predvsem neodvisni nadzorni odbor slovaške odvetniške

¹³³ „Odvetniki imajo pomembno vlogo pri varovanju pravne države in neodvisnosti sodstva, ob spoštovanju delitve oblasti in temeljnih pravic.“ V: *Access to a lawyer and rule of law* (Dostop do odvetnika in pravna država), dokument predsedstva za razpravo za zasedanje Sveta za pravosodje in notranje zadeve 3. in 4. marca 2022: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6319-2022-INIT/sl/pdf>.

¹³⁴ Priporočilo Odbora ministrov Sveta Evrope št. R(2000)21.

¹³⁵ Podatki za leto 2024 so zbrani iz odgovorov članov CCBE na vprašalnik.

zbornice. Vendar lahko minister za pravosodje začne disciplinski postopek tudi v naslednjem primeru: če „odvetnik izvede dejanje, ki bi ga bilo mogoče šteti za kršitev poklicnih pravil v skladu z doslej veljavnimi pravnimi ureditvami, predsednik nadzornega odbora ali minister za pravosodje (ki deluje kot vlagatelj peticije) lahko vložijo zahtevo za začetek disciplinskega postopka na podlagi navedenega akta pri ustreznem upravnem organu odvetniške zbornice v roku, ki se je uporabljal za začetek disciplinskega postopka na podlagi doslej veljavne pravne ureditve.“ **FI:** odvetniška zbornica je pod nadzorom pravosodnega kanclerja kot javnega organa. Kancler ima nadzor nad odvetniki, kot je določeno v zakonu o odvetništvu.

2.3.3 Povzetek o neodvisnosti sodstva

Neodvisnost sodstva je bistveni element pravice do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem, kot je določena v členu 47 Listine EU o temeljnih pravicah, in nujna za zagotavljanje učinkovitega sodnega varstva, kot zahteva člen 19 Pogodbe o Evropski uniji. Je temeljni element uspešnega pravosodnega sistema in bistvena za ohranjanje pravne države. Bistvena je tudi za zagotavljanje pravičnosti sodnih postopkov ter zaupanja javnosti in podjetij v pravni sistem. Zato morajo nacionalni pravosodni sistemi v celoti spoštovati zahteve v zvezi z neodvisnostjo sodstva, ki izhajajo iz prava EU, kot razlaga sodna praksa Sodišča EU, ter ustrezno upoštevati evropske standarde o neodvisnosti sodstva. V pregledu stanja za leto 2025 so prikazani trendi v zvezi z mnenji širše javnosti in podjetij o neodvisnosti pravosodnega sistema. V tej izdaji so predstavljeni tudi nekateri novi kazalniki stanja glede samoizločitve in izločitve sodnika v vseh državah članicah ter imenovanja in razrešitve vodij tožilstev.

Na podlagi samih strukturnih kazalnikov ni mogoče izpeljati sklepov o neodvisnosti teh organov, vendar pa so to elementi, ki bi jih bilo mogoče uporabiti kot izhodišče za tako analizo.

(a) V pregledu stanja za leto 2025 so prikazana gibanja v zvezi z zaznano neodvisnostjo na podlagi raziskav med širšo javnostjo (Eurobarometer FL554) in podjetji (Eurobarometer FL555):

- Po eni strani je iz raziskave Eurobarometer med širšo javnostjo (slika 50) razvidno, da se je mnenje o neodvisnosti sodišč in sodnikov v primerjavi z letom 2016 izboljšalo ali je ostalo stabilno v 17 državah članicah, medtem ko se pet držav članic sooča z izzivi. Po drugi strani se je v primerjavi z lanskim letom mnenje o neodvisnosti med širšo javnostjo izboljšalo ali je ostalo stabilno v 21 državah članicah, medtem ko se je v šestih državah članicah poslabšalo. V treh državah članicah je stopnja zaznane neodvisnosti še vedno zelo nizka.
- Iz raziskave Eurobarometer med podjetji (slika 52) je razvidno, da se je mnenje o neodvisnosti sodišč in sodnikov v primerjavi z letom 2016 izboljšalo ali je ostalo stabilno v 18 državah članicah, v devetih državah članicah pa se je poslabšalo. V primerjavi z lanskim letom se je mnenje podjetij o neodvisnosti izboljšalo ali je ostalo stabilno v 18 državah članicah, v devetih državah članicah pa se je poslabšalo. V treh državah članicah je stopnja zaznane neodvisnosti še vedno zelo nizka;
- med razlogi za zaznano pomanjkanje neodvisnosti sodišč in sodnikov sta najpogostejša vmešavanje ali pritisk vlade in politikov, sledijo pa pritiski zaradi gospodarskih ali drugih posebnih interesov. Oba razloga sta še vedno značilna za tri države članice, v katerih je zaznana neodvisnost zelo nizka (sliki 51 in 53).

(b) V pregledu stanja na področju pravosodja v EU so od leta 2022 predstavljeni rezultati raziskave Eurobarometer o tem, kakšno mnenje imajo podjetja o uspešnosti zakonodaje in sodišč na področju zaščite naložb v zvezi z – po njihovem mnenju – neupravičenimi odločitvami ali neukrepanjem države (slika 54). Upravno ravnanje, stabilnost in kakovost postopka priprave zakonodaje ter uspešnost sodišč in zaščita lastnine so še vedno ključni dejavniki, ki so primerljivo pomembni za prepričanost o zaščiti naložb (slika 55). V

primerjavi z lanskim letom se je prepričanost o zaščiti naložb izboljšala v 13 državah članicah.

- (c) Slika 56 prikazuje stanje glede samoizločitve in izločitve sodnika v vseh državah članicah.
- (d) Slika 57 prikazuje imenovanje in razrešitev vodij tožilcev ter s tem nekatera jamstva v zvezi z delovanjem državnih tožilcev v EU.
- (e) Iz slike 58 je razvidno, da je neodvisnost odvetnikov na splošno zagotovljena, kar odvetnikom omogoča, da svobodno opravljajo dejavnosti svetovanja in zastopanja svojih strank.

3. DRUGI KAZALNIKI, POMEMBNI ZA ENOTNI TRG

Poleg sodišč, tožilstev in drugih pravosodnih organov, ki so pomembni za neodvisno uporabo prava EU, je več drugih javnih organov zadolženih za uporabo prava EU na določenih področjih, kot so boj proti korupciji, javna naročila in konkurenca. Ta izdaja pregleda stanja vključuje dodatne diagrame, povezane z organi, ki so ključni za dobro delovanje enotnega trga.

Poleg redno obravnavanih tem so v pregledu stanja za leto 2025 prvič prikazani kazalniki za pooblastila in neodvisnost vrhovnih revizijskih institucij, ki imajo pomembno vlogo na področju boja proti korupciji, ter podatki o zaznani neodvisnosti, pa tudi o organih, vključenih v imenovanje in razrešitev nacionalnih organov za varstvo konkurence in prvostopenjskih revizijskih organov za javna naročila, ki spadajo med ključne organe za delovanje enotnega trga.

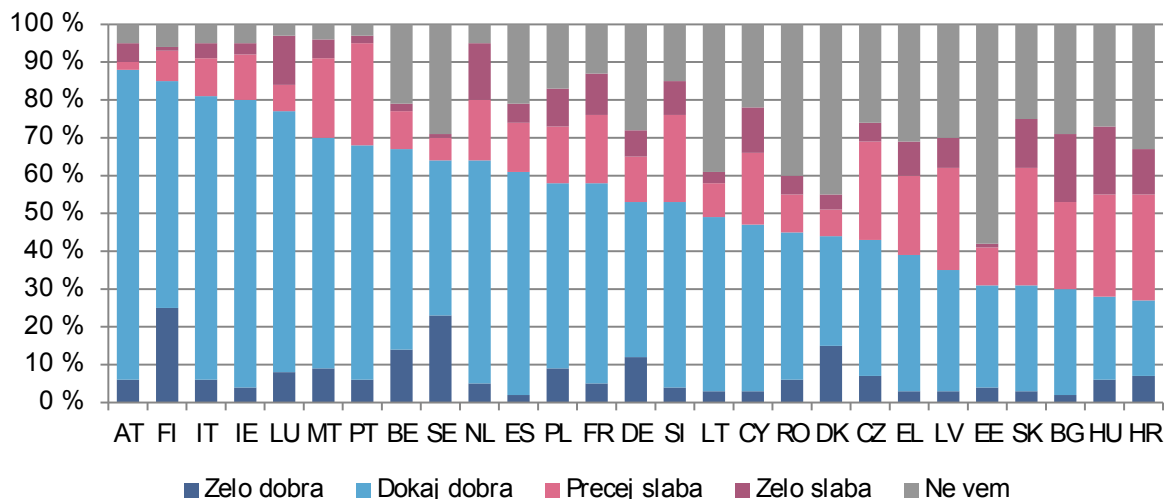
3.1 Neodvisni organi, pomembni za delovanje enotnega trga

Neodvisni organi so ključni varovalni mehanizem pravne države za delovanje enotnega trga. V pregledu stanja so prvič predstavljeni nekateri strukturni vidiki nekaterih od teh organov, kot so prvostopenjski revizijski organi za javna naročila, nacionalni organi za varstvo konkurence in vrhovne revizijske institucije. Prvič je predstavljena tudi zaznana neodvisnost prvostopenjskih revizijskih organov za javna naročila in nacionalnih organov za varstvo konkurence.

Na sliki 59 je ponazorjeno, kako podjetja dojemajo neodvisnost prvostopenjskih revizijskih organov za javna naročila. Ti organi so ustanovljeni v državah članicah na podlagi direktiv o pravnih sredstvih (Direktiva 89/665/EGS in Direktiva 92/13/EGS, kakor sta bili spremenjeni z Direktivo 2007/66/ES in Direktivo 2014/23/EU). V skladu z direktivami o pravnih sredstvih se lahko pogodbe, ki spadajo na področje uporabe Direktive 2014/23/EU, Direktive 2014/24/EU in Direktive 2014/25, ter odločitve, ki jih sprejmejo javni organi naročniki in naročniki, učinkovito in zlasti čim hitreje pregledajo, če je bilo s takimi odločitvami kršeno pravo Unije na področju javnega naročanja ali nacionalni predpisi, s katerimi se to pravo prenaša. Organ, pristojen za pregled, je lahko sodni ali izvensodni. Izvensodni organi imajo

običajno obliko neodvisnega upravnega organa. V tem primeru direktive o pravnih sredstvih določajo dodatne postopkovne zahteve ter možnost nadaljnjega sodnega nadzora.

Slika 59: Kako podjetja dojemajo neodvisnost prvostopenjskih revizijskih organov za javna naročila (*) (vir: Eurobarometer ⁽¹³⁶⁾ – 2025).

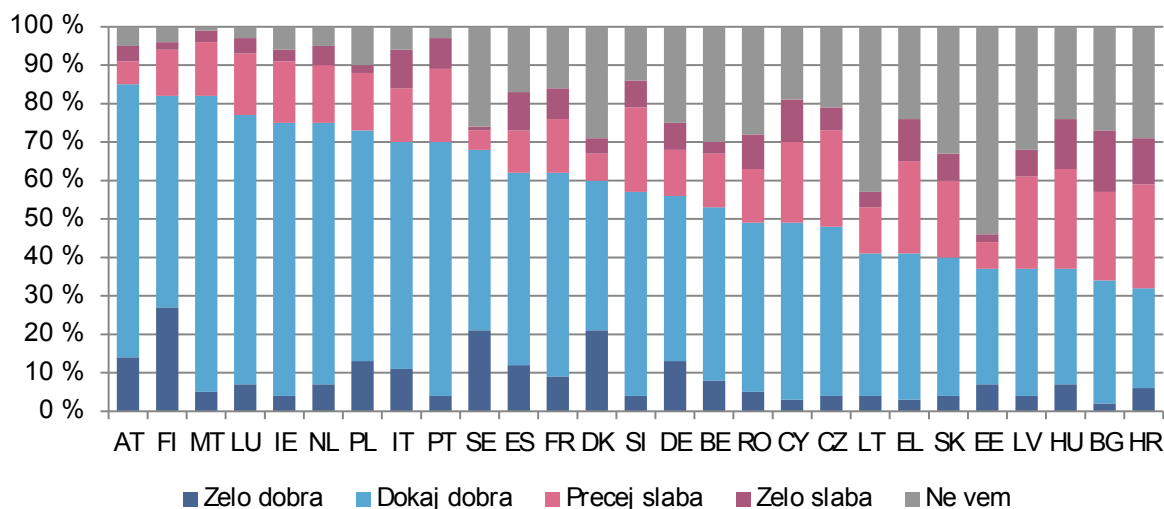

(*) Države članice so razvrščene najprej glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost „zelo dobra“ ali „dokaj dobra“ (skupno dobra); če ima več držav članic enak delež ocene skupno dobro, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost „dokaj slaba“ ali „zelo slaba“ (skupno slaba); če ima več držav članic enak delež ocene skupno dobro in skupno slabo, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost „zelo dobra“; če ima več držav članic enak delež ocene skupno dobro, skupno slabo in „zelo dobro“, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost „zelo slaba“.

Na sliki 60 je ponazorjeno, kako podjetja dojemajo neodvisnost nacionalnih organov za varstvo konkurence. Ti organi so del decentraliziranega sistema, ki temelji na vzporedni pristojnosti Komisije ter nacionalnih organov za varstvo konkurence in nacionalnih sodišč držav članic za izvrševanje protimonopolnih pravil EU. Kot taki so eden od ključnih organov za delovanje enotnega trga.

¹³⁶ Raziskava Eurobarometer FL555, izvedena med 13. in 29. januarjem 2025, odgovori na vprašanje: „Kako bi glede na svoje poznavanje ocenili revizijski organ za javna naročila, ki revidira zadeve v zvezi z javnimi naročili, kar zadeva njegovo neodvisnost? Menite, da je zelo dober, dokaj dober, dokaj slab ali zelo slab?“, glej: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_sl#surveys.

Slika 60 : Kako podjetja dojemajo neodvisnost nacionalnih organov za varstvo konkurence (*) (vir: Eurobarometer ¹³⁷ – 2025).

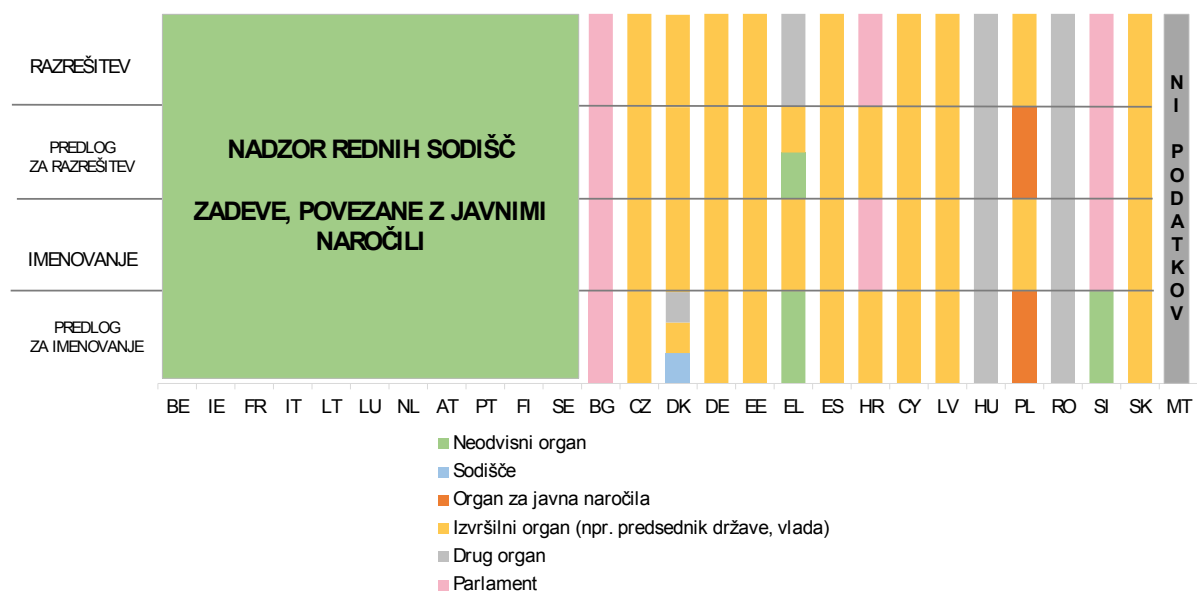

(*) Države članice so razvrščene najprej glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost „zelo dobra“ ali „dokaj dobra“ (skupno dobra); če ima več držav članic enak delež ocene skupno dobro, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost „dokaj slaba“ ali „zelo slaba“ (skupno slaba); če ima več držav članic enak delež ocene skupno dobro in skupno slabo, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost „zelo dobra“; če ima več držav članic enak delež ocene skupno dobro, skupno slabo in „zelo dobro“, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost „zelo slaba“.

Na sliki 61 so predstavljeni organi, vključeni v postopke imenovanja in razrešitve prvostopenjskih revizijskih organov za javna naročila. Slika prikazuje postopke v zvezi s člani prvostopenjskih revizijskih organov za javna naročila (kadar ti ne opravljajo sodne funkcije ali niso del splošnega sodnega sistema in odločajo v senatih) ali njihovimi vodji, kadar organe sestavljajo javni uslužbenci.

¹³⁷ Raziskava Eurobarometer FL555, izvedena med 13. in 29. januarjem 2025, odgovori na vprašanje: „Kako bi glede na svoje poznavanje ocenili nacionalni organ za varstvo konkurence, ki odloča o zadevah v zvezi s konkurenco, kar zadeva njegovo neodvisnost? Menite, da je zelo dober, dokaj dober, dokaj slab ali zelo slab?“, glej: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_sl#surveys.

Slika 61: Prvostopenjski revizijski organi za javna naročila: imenovanje in razrešitev (*)
(vir: Evropska komisija z mrežo prvostopenjskih revizijskih organov za javna naročila)

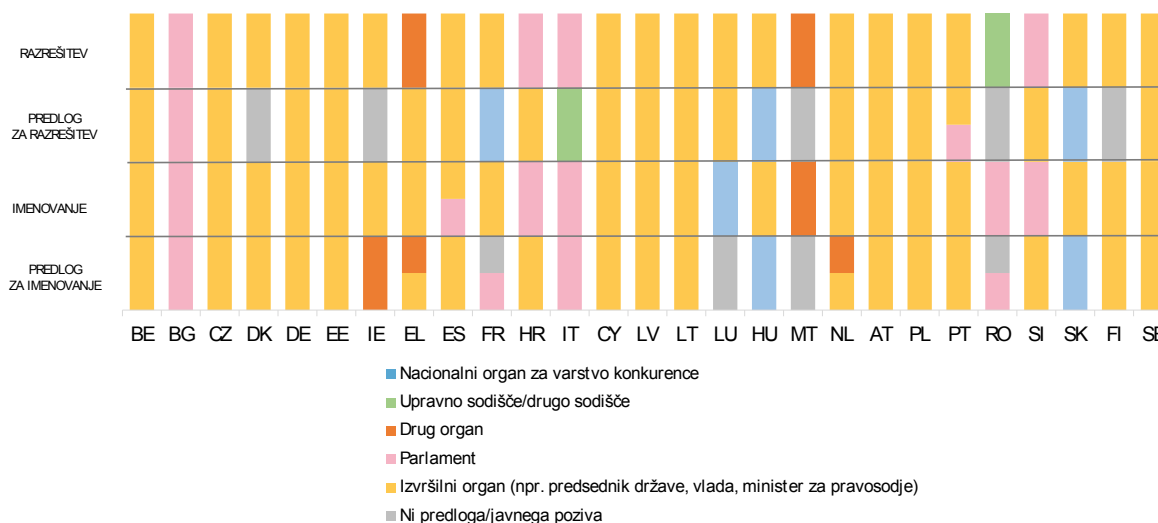

(*) Diagram se nanaša na postopke imenovanja in razrešitve naslednjih organov: **BG**: po javnem postopku vsaka politična stranka, zastopana v parlamentu, predlaga svoje kandidate za člane in predsednika komisije za varstvo konkurence, nato pa jih parlament začne voliti z določeno sklepčnostjo. V skladu z zakonom o varstvu konkurence parlament pred iztekom mandata iz posebnih razlogov, navedenih v zakonu, razreši predsednika, namestnika predsednika in člane. **CZ**: diagram prikazuje stanje glede podpredsednika za javna naročila. Revizijski organ za javna naročila je dvostopenjski organ. Sklepe na prvi stopnji podpiše podpredsednik za javna naročila, pregledajo pa se lahko na drugi stopnji, ki jo zastopa predsednik urada za varstvo konkurence. Podpredsednika za javna naročila imenuje in razreši predsednik urada za varstvo konkurence. Predsednika imenuje in razreši predsednik republike na predlog vlade. **DK**: diagram prikazuje stanje glede članov predsedstva (10 sodnikov), vključno z vodjo revizijskega organa, ter 20 strokovnjakov. Vse člane imenuje minister za industrijo, podjetništvo in finančne zadeve. Člane predsedstva predlaga predsednik sodišča, pri katerem so sodniki zaposleni. Predlog predsednika sodišča se vedno upošteva. Strokovnjake delno predlagajo ministrstva in drugi vladni organi, delno pa nekatera v zakonu navedena združenja in organizacije. Člane in vodjo odbora za pritožbe lahko razreši danski minister za industrijo, podjetništvo in finančne zadeve. Minister ne potrebuje predloga za razrešitev člana ali vodje odbora za pritožbe. **DE**: diagram prikazuje stanje glede imenovanja in razrešitve članov sodišč za javna naročila (specializiranega oddelka zveznega urada za kartele (Bundeskartellamt) na zvezni ravni in sodišča za javna naročila na deželni ravni (Vergabekammern)). Organ, pristojen za imenovanje vodje prvostopenjskega revizijskega organa, je upravni organ, ki mu organ pripada (možna so odstopanja od pravil na ravni zveznih dežel). Člani sodišča so z zakonom imenovani za petletni mandat. Odločitve sprejemajo neodvisno in jih zavezuje le zakon. Glej člen 157(4) GWB (nemški zakon o varstvu konkurence). V nemški zakonodaji o javnih naročilih ni posebnih predpisov o razrešitvi. Le splošni predpisi o javnih uslužbencih („Beamtenrecht“) lahko v izjemnih primerih, na primer v primeru resne kršitve ali dolgotrajne bolezni, omogočajo, da vodja upravnega organa, ki mu pripada sodišče za javna naročila, razreši člana iz javne službe. Vendar lahko vodja upravnega organa člane z organizacijsko odločitvijo premesti na drugo delovno mesto. **EE**: diagram prikazuje stanje glede vodje in članov revizijskega odbora za javna naročila. Predlaga jih ministrstvo za finance, imenuje oziroma razreši pa vlada. **EL**: diagram prikazuje stanje glede članov senata grškega enotnega organa za javna naročila. Kandidate za položaje članov po odprtem postopku izbere vrhovni svet za izbor osebja (ASEP, neodvisni upravni organ) v skladu s postopkom iz L. 4765/2021 (A' 6). Člane s sklepom imenuje minister za pravosodje. Disciplinski postopek za člane organa začne minister za pravosodje na priporočilo predsednika organa. Ustanovi se disciplinski svet, ki ga sestavljajo podpredsednik državnega sveta, podpredsednik vrhovnega sodišča (Areios Pagos) in podpredsednik računskega sodišča. Vodjo prvostopenjskega revizijskega organa (predsednika) predlaga minister za pravosodje, imenuje pa ga svet ministrov z aktom, izdanim na podlagi mnenja posebnega stalnega odbora parlamenta za institucije in preglednost. V primeru razrešitve disciplinski postopek za člane organa začne minister za pravosodje na priporočilo predsednika organa. Ustanovi se disciplinski svet, ki ga sestavljajo podpredsednik državnega sveta, podpredsednik vrhovnega sodišča in podpredsednik računskega sodišča. **ES**: obstaja skupni predlog ministrstva za finance in ministrstva za pravosodje vladi (svet ministrov), ki imenuje. Razrešitev ne obstaja, saj je vodja TACRC imenovan za šestletni mandat. Kljub temu je z zakonom določen seznam razlogov, zaradi katerih

se ta mandat lahko predčasno zaključi. **CY**: diagram prikazuje stanje glede vodje in članov organa za pregled ponudb. Predloge za njihovo imenovanje poda ministrstvo za finance, imenuje pa jih svet ministrov. Njihovo razrešitev predlaga in izvede svet ministrov. **LV**: urad za spremljanje javnih naročil je državna institucija neposredne uprave pod nadzorom ministrstva za finance. Odločitve v okviru revizijskih postopkov sprejema komisija za obravnavo pritožb, ki jo sestavljajo trije člani in je posebej ustanovljena v okviru urada za spremljanje javnih naročil za vsak primer posebej. Komisije se ustanovijo po odredbi vodje urada za spremljanje javnih naročil. Člani komisije so javni uslužbenci (vključno z vodjo urada za spremljanje javnih naročil). Komisija za ocenjevanje kandidatov, ki jo ustanovi vodja urada za spremljanje javnih naročil, predlaga kandidata na položaj. Člane na položaj imenuje vodja urada za spremljanje javnih naročil. Člani so razrešeni s sklepom vodje urada za spremljanje javnih naročil. **HU**: diagram prikazuje stanje glede predsednika in podpredsednika arbitražnega odbora za javna naročila. Svet, ki deluje v okviru organa za javna naročila, imenuje in/ali razreši predsednika in podpredsednika arbitražnega odbora za javna naročila. Organ za javna naročila je osrednji proračunski organ, ki deluje kot avtonomni organ državne uprave, podrejen parlamentu. Člani sveta so določeni v členu 183, točka (b), zakona CXLIII iz leta 2015 o javnem naročanju. **PL**: vodjo prvostopenjskega revizijskega organa, nacionalne pritožbene komisije, na predlog predsednika urada za javna naročila imenuje in razreši minister, pristojen za gospodarstvo, njegov mandat pa traja tri leta. **RO**: vodjo prvostopenjskega revizijskega organa, nacionalnega sveta za reševanje pritožb, izvoli/razreši plenum izmed članov sveta. **SI**: diagram prikazuje stanje glede članov senata in vodje državne revizijske komisije za revizijo postopkov oddaje javnih naročil. Komisija sodnega sveta za oceno primernosti kandidatov opravi razgovore s kandidati in izda obrazloženo mnenje o izpolnjevanju posebnih pogojev iz 61b. člena ZPVPJN ter o primernosti kandidatov. Komisija parlamenta, pristojna za mandate in volitve, z glasovanjem izbere med kandidati, ki izpolnjujejo vse pogoje, predsednika državne revizijske komisije pa nato imenuje parlament. V primeru razrešitve komisija parlamenta, pristojna za mandate in volitve, pošlje predlog za razrešitev komisiji, nato pa parlament razreši predsednika. **SK**: diagram prikazuje stanje glede podpredsednika prvostopenjskega revizijskega organa za javna naročila, urada za javna naročila. Revizijo javnih naročil izvaja revizijski oddelek urada za javna naročila, ki ga vodi podpredsednik, ki ga predlaga vodja vladnega urada in imenuje vlada. Vlada na predlog vodje vladnega urada razreši drugega podpredsednika urada za javna naročila, ki je podpredsednik za strateško agendo. **HR**: diagram prikazuje stanje glede članov senata in vodje prvostopenjskega revizijskega organa za javna naročila, državne komisije za nadzor nad postopki javnega naročanja. Predlog za njihovo imenovanje poda vlada, imenuje in razreši pa jih parlament.

Na sliki 62 so prikazani organi, vključeni v postopke imenovanja in razrešitve članov nacionalnih organov za varstvo konkurence.

Slika 62: Nacionalni organi za varstvo konkurence: imenovanje in razrešitev (*) (vir: Evropska komisija z mrežo nacionalnih organov za varstvo konkurence)

(*) **BE:** minister za gospodarstvo predlaga in imenuje. Minister imenuje izbirno komisijo za člane. Minister za gospodarstvo predlaga razrešitev, voditelj države (kralj) pa razreši. **CZ:** diagram prikazuje stanje glede predsednika urada. Vlada predlaga predsednika urada, imenuje pa ga predsednik republike. Vlada predlaga razrešitev, predsednik republike pa razreši. Predsednika urada zastopajo trije podpredsedniki, ki jih imenuje in razreši predsednik urada na svoj predlog. **DK:** ministrstvo za industrijo, podjetništvo in finančne zadeve predlaga, imenuje pa vlada. Ni organa, ki bi predlagal razrešitev. Za razrešitev je pristojna vlada. **DE:** organi odločanja Bundeskartellamt so oddelki za odločanje. Odločitve oddelkov za odločanje sprejemajo člani oddelkov (predsednik in dva pridružena člana). So dosmrtno imenovani javni uslužbenci in morajo biti usposobljeni za opravljanje funkcije sodnika ali višjega javnega uslužbenca. Organ predlaga vodje primerov, da postanejo člani oddelka, imenuje pa jih zvezno ministrstvo za gospodarstvo in energijo. Ne obstaja nobena izrecna določba o odstavitvi člana oddelka za odločanje z njegovega položaja. Razrešitev, ki jo odredi zvezno ministrstvo za gospodarstvo in energijo, je mogoča le v skladu s splošnimi predpisi o javnih uslužbencih. Organ lahko premesti člane oddelka v kateri koli drug oddelek znotraj organa. **IE:** služba za javna imenovanja predlaga, minister za podjetništvo, trgovino in zaposlovanje pa imenuje predsednika in dve do štiri komisarje. Predsednika in dva do štiri komisarje razreši minister za podjetništvo, trgovino in zaposlovanje. **EE:** generalnega direktorja estonskega organa za varstvo konkurence imenuje in razreši minister za pravosodje na predlog generalnega sekretarja ministrstva za pravosodje. **EL:** odbor grške komisije za varstvo konkurence, ki je organ odločanja organa, sestavlja deset članov, vključno s predsednikom, podpredsednikom, šestimi poročevalci in dvema rednima članoma ter njihovimi namestniki. Predsednik in podpredsednik komisije sta izbrana na predlog ministra za razvoj s sklepom sveta ministrov, izdanim po odobritvi parlamentarnega odbora za institucije in preglednost. Poročevalca ter dva redna in dva nadomestna člana komisije izbere minister za razvoj po odobritvi parlamentarnega odbora za institucije in preglednost na podlagi seznama kandidatov, ki ga pripravi izbirna komisija po javnem natečaju, ki vključuje predložitev osebne dokumentacije in razgovor. Redne in nadomestne člane komisije za varstvo konkurence ter poročevalce imenuje minister za razvoj in naložbe s sklepom, ki je objavljen v uradnem listu. Petčlanska izbirna komisijo sestavljajo: (a) predsednik ali podpredsednik državnega sveta ali predsednik ali podpredsednik državnega pravnega sveta kot predsedujoči, (b) predsednik ali podpredsednik vrhovnega sveta za izbor civilnega osebja (ASEP), (c) nekdanji predsednik ali podpredsednik komisije za varstvo konkurence, imenovan z žrebom, (d) član pedagoškega in znanstvenega osebja visokošolske ustanove, specializiran za konkurenčno pravo, ki ga imenuje minister za razvoj, in (e) član pedagoškega in znanstvenega osebja visokošolske ustanove, specializiran za ekonomijo konkurence, ki ga imenuje minister za razvoj. Disciplinski postopek pred disciplinskim svetom proti predsedniku in njegovim članom začne svet ministrov na predlog ministra za razvoj in naložbe. Disciplinski svet je sestavljen iz dveh (2) državnih svetovalcev, enega (1) sodnika vrhovnega sodišča in dveh (2) aktivnih ali zaslužnih univerzitetnih profesorjev, specializiranih za konkurenčno pravo, gospodarsko, kazensko ali javno pravo ali ekonomijo, njihov mandat pa traja pet let. **ES:** ministrstvo za gospodarstvo in konkurenčnost predlaga deset članov upravnega odbora nacionalne komisije za trge in konkurenco, vključno z njegovim predsednikom in podpredsednikom, imenuje pa jih vlada. Parlament lahko z absolutno večino (50 % +1) vloži veto na imenovanje predlaganih kandidatov. Vlada predlaga razrešitev članov upravnega odbora in jih razreši. **FR:** predsednik republike imenuje vse štiri podpredsednike upravnega odbora (stalne člane) ter 12 nestalnih članov in 2 specializirana člana, ki sodelujejo pri odločanju nacionalnega

organa za varstvo konkurence o zadevah, ki se nanašajo na regulirane pravne poklice. Upravni odbor nacionalnega organa za varstvo konkurence predlaga razrešitev članov upravnega odbora, razreši pa jih predsednik republike. **HR**: vlada predlaga, parlament pa imenuje člane nacionalnega organa za varstvo konkurence. Vlada predlaga razrešitev članov nacionalnega organa za varstvo konkurence, parlament pa jih razreši. **IT**: predsednika poslanske zbornice in senata imenujeta predsednika in člane odbora organa. Predsedniki parlamenta sprejmejo končno odločitev o razrešitvi, ko je odločitev sodnika, da uporabi stransko kaznen prepovedi opravljanja javne funkcije, dokončna. **CY**: minister za energijo, trgovino in industrijo predlaga, imenuje pa vlada (svet ministrov). Vlada (svet ministrov) predlaga razrešitev in razreši. **LV**: ministrstvo za gospodarstvo predlaga predsednika sveta za varstvo konkurence in štiri člane sveta, imenuje pa jih kabinet ministrov. Ministrstvo za gospodarstvo predlaga njihovo razrešitev, razreši pa jih odbor, ki ga ustanovi kabinet ministrov. **LT**: predsednik vlade predlaga člane organa odločanja litovskega sveta za varstvo konkurence, imenuje pa jih predsednik. Predsednik vlade predlaga razrešitev članov organa odločanja litovskega sveta za varstvo konkurence, razreši pa jih predsednik. **LU**: objavljen je javni poziv za vložitev kandidatur, za imenovanja je pristojen predsednik organa za varstvo konkurence. Vlada predlaga razrešitev, voditelj države (veliki vojvoda) pa razreši. **HU**: predsednik madžarskega organa za varstvo konkurence predlaga, predsednik Madžarske pa imenuje člane sveta za varstvo konkurence, ki deluje kot ločen forum za odločanje v okviru madžarskega organa za varstvo konkurence. Predsednik madžarskega organa za varstvo konkurence predlaga razrešitev članov sveta za varstvo konkurence, razreši pa jih predsednik Madžarske. **MT**: objavljen je javni poziv za vložitev kandidatur. Svet guvernerjev malteškega organa za varstvo konkurence in potrošnikov imenuje generalnega direktorja urada za varstvo konkurence (nacionalni upravni organ za varstvo konkurence) po posvetovanju z ministrom, pristojnim za varstvo konkurence. Svet guvernerjev malteškega organa za varstvo konkurence in potrošnikov razreši generalnega direktorja. **NL**: izbirna komisija, ki jo sestavljajo član upravnega odbora nacionalnega organa za varstvo konkurence (ACM), direktor direktorata za politiko, pristojen za nacionalni organ za varstvo konkurence pri ministrstvu, direktor nacionalnega organa za varstvo konkurence, na zahtevo „zunanjí uslužbenec“ in svetovalec nizozemske višje javne uprave (ABD), predlaga predsednika in druga dva člana upravnega odbora nacionalnega organa za varstvo konkurence ministru za gospodarske zadeve, ki jih nato predlaga naprej. Imenuje jih svet ministrov. Ministrstvo za gospodarstvo predlaga razrešitev članov in jih razreši. **AT**: vlada predlaga generalnega direktorja zveznega organa za varstvo konkurence, imenuje pa ga predsednik. Vlada predlaga razrešitev generalnega direktorja zveznega organa za varstvo konkurence, razreši pa ga predsednik. **PL**: predsednik vlade predlaga in imenuje člane nacionalnega organa za varstvo konkurence. Predsednik vlade predlaga razrešitev članov nacionalnega organa za varstvo konkurence in jih razreši. **PT**: ministrstvo za gospodarstvo predlaga člane organa odločanja nacionalnega organa za varstvo konkurence, parlament poda obrazloženo mnenje, vlada pa jih imenuje. Parlament ali svet ministrov predlaga razrešitev članov, razreši pa jih svet ministrov. **RO**: za imenovanje v 9-članski plenum sveta za varstvo konkurence je objavljen javni razpis. Stalni uradi poslanske zbornice in senata ter pravni in ekonomski odbori zbornic predlagajo kandidate, poslanska zbornica in senat pa izvolita in imenujeta člane. Razrešitev članov poteka de iure, ko vrhovno sodišče odloči o kršitvi. **SI**: vlada in ministrstvo za gospodarstvo predlagata člane nacionalnega organa za varstvo konkurence, parlament pa jih izvoli. Vlada predlaga razrešitev članov, parlament pa jih razreši. **SK**: odločanje protimonopolnega urada vključuje dva organa: urad in svet protimonopolnega urada. Na prvi stopnji odločitev sprejme ustrezen oddelek urada. Na drugi stopnji svet protimonopolnega urada Republike Slovaške (v nadaljnjem besedilu: svet) odloča o pritožbah in presoja odločitve urada. Diagram prikazuje stanje glede sveta protimonopolnega urada. Predsednik urada predlaga člane sveta protimonopolnega urada, ki ga sestavljajo predsednik urada in šest članov sveta. Imenuje jih vlada. Predsednik urada predlaga razrešitev članov, razreši pa jih vlada. Predsednika sveta imenuje in razreši predsednik republike. **FI**: ministrstvo za gospodarstvo in zaposlovanje predlaga generalnega direktorja in vodjo oddelka za varstvo konkurence organa za varstvo konkurence in potrošnikov, imenuje pa ju vlada. Vlada razreši direktorje. **SE**: vlada predlaga in imenuje generalnega direktorja nacionalnega organa za varstvo konkurence. Vlada predlaga razrešitev generalnega direktorja, razreši pa ga vladna disciplinska komisija za višje uradnike.

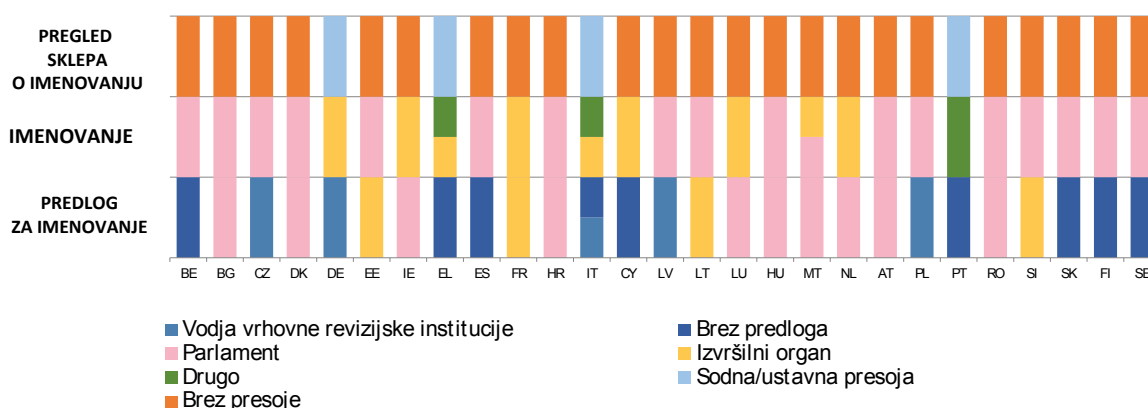
Vrhovne revizijske institucije so institucije javnega nadzora, ki revidirajo porabo javnih sredstev. Njihova glavna naloga je preučiti, ali se javna sredstva porabljajo gospodarno, učinkovito in uspešno v skladu z obstoječimi pravili in predpisi. Učinkovita revizija prispeva h krepitvi integritete javnih financ in boju proti korupciji. Omogoča odkrivanje nezakonite uporabe sredstev in korupcije ter pomaga privedi storilce pred sodišče. Vrhovne revizijske institucije so tudi del nacionalnih sistemov zavor in ravnovesij pri varovanju pravne države.

Sodelovanje med vrhovnimi revizijskimi institucijami EU in Evropskim računskim sodiščem poteka predvsem v okviru kontaktnega odbora (¹³⁸).

Organizacija vrhovnih revizijskih institucij se po EU razlikuje; enoten model za vse države članice ne obstaja. Vrhovne revizijske institucije se lahko razdelijo na dve vrsti: organe s sodnimi pooblastili (¹³⁹) in organe brez sodnih pooblastil. Vrhovne revizijske institucije vodi ena sama oseba (¹⁴⁰) ali jih ureja kolegijski organ (¹⁴¹). Vrhovne revizijske institucije morajo biti operativno in finančno neodvisne. Mednarodni standardi o neodvisnosti vrhovnih revizijskih institucij določajo, da je treba vodjo vrhovne revizijske institucije in člane kolegijskih institucij imenovati, ponovno imenovati ali razrešiti po postopku, ki zagotavlja neodvisnost od izvršilne veje oblasti (¹⁴²).

Na slikah 63 in 64 so prikazani organi, ki sodelujejo pri imenovanju in razrešitvi vodje vrhovne revizijske institucije ali njenih članov, odvisno od tega, ali je vrhovna revizijska institucija enočlanski ali kolegijski organ.

Slika 63: Vrhovne revizijske institucije: imenovanje (*) (vir: Evropska komisija in kontaktni odbor za vrhovne revizijske institucije)

(*) **BE**: kolegijski organ – člani računskega sodišča so sodniki. V računsko sodišče jih izvoli predstavniški dom. **BG**: kolegijski organ – podpredsednike in člane revizijskega urada izvoli parlament na predlog predsednika revizijskega urada. Predsednika izvoli parlament. **CZ**: kolegijski organ – poslanska zbornica izvoli 15 poslancev na podlagi predloga predsednika vrhovne revizijske institucije. Predsednika in podpredsednika imenuje predsednik republike na predlog poslanske zbornice. **DK**: generalnega revizorja imenuje predsednik danskega parlamenta na priporočilo parlamentarnega odbora za javne finance in po odobritvi parlamentarnega odbora za poslovanje. **DE**: člane vrhovne revizijske institucije imenuje predsednik Zvezne republike Nemčije na predlog predsednika vrhovne revizijske institucije. Predsednika izvolita oba domova parlamenta na predlog zvezne vlade, imenuje pa ga predsednik Zvezne republike Nemčije. **EE**: predlog: predsednik republike (EE meni, da predsednik republike ni del izvršilne veje oblasti), sklep: parlament. **IE**: irski predsednik imenuje generalnega kontrolorja in revizorja na predlog parlamenta. **EL**: kolegijski organ – računsko sodišče je vrhovno finančno sodišče. Njegovi člani so sodniki, imenovani s predsedniškim odlokom na podlagi odločitve vrhovnega sodnega sveta. Njegov predsednik in podpredsedniki so imenovani s predsedniškim odlokom na predlog sveta ministrov na podlagi nezavezujočih mnenj parlamenta in plenuma sodišča. Odločitve o imenovanju predsednika/podpredsednikov se ne presojujejo. **ES**: kolegijski organ – svetovalci so sodniki, ki jih imenuje španski parlament (šest jih imenuje

¹³⁸ Strukturo kontaktnega odbora sestavljajo sam kontaktni odbor, ki ga sestavljajo vodje vrhovnih revizijskih institucij EU in Evropskega računskega sodišča, uradniki za zvezo, ki zagotavljajo aktivno mrežo strokovnih stikov po vsej Evropi, ter delovne skupine, mreže in projektne skupine za posamezne revizijske teme.

¹³⁹ BE, FR, EL, IT, PT in ES.

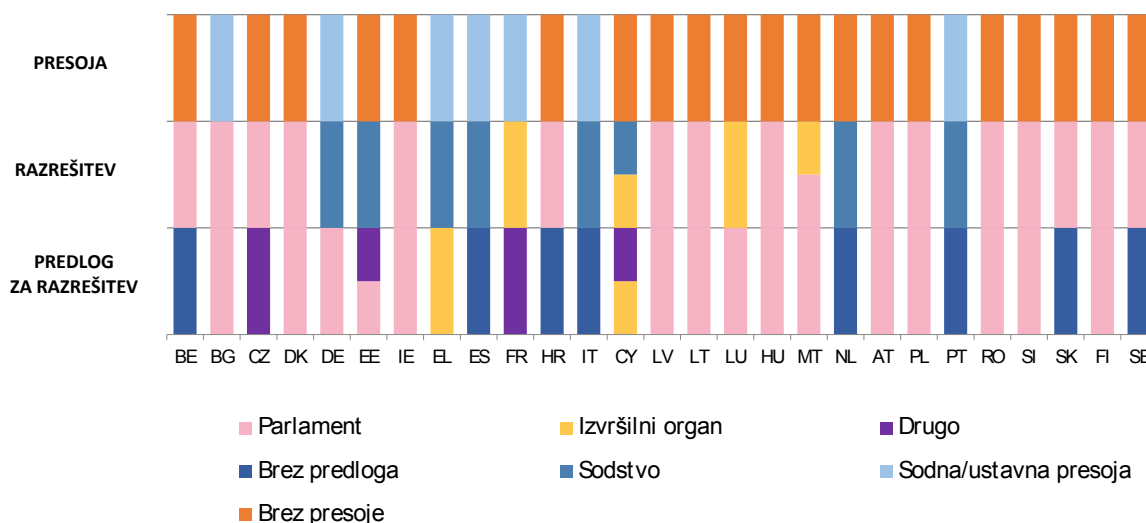
¹⁴⁰ AT, HR, CY, DK, EE, FI, HU, IRE, LT, MT, SK in SE.

¹⁴¹ BE, BG, CZ, FR, DE, EL, LV, LU, NL, PL, PT, RO, SI in ES.

¹⁴² INTOSAI (2019), mehiška deklaracija o neodvisnosti vrhovnih revizijskih institucij, načelo 2.

kongres, šest pa senat). Predsednika računskega sodišča imenuje španski kralj izmed svetovalcev sodišča na predlog plenuma sodišča. **FR**: kolegijski organ – prvi predsednik in predsedniki senatov so sodniki, imenovani z odlokom predsednika republike, ki ga izda svet ministrov. **HR**: generalnega revizorja imenuje parlament na podlagi predloga odbora, pristojnega za izbor in imenovanje, skupaj z mnenjem odbora, pristojnega za finance in državni proračun. **IT**: kolegijski organ. Računsko sodišče ima osrednje in regionalne urade. Njegovi člani so sodniki, ki se zaposlijo na podlagi javnega natečaja. Vlada je pooblaščen, da po posvetovanju s predsedstvom računskega sodišča imenuje kvoto sodnikov računskega sodišča. Predsednik sodišča je imenovan z odlokom predsednika republike na predlog sveta ministrov (ki se mora posvetovati s svetom predsedstva računskega sodišča). **CY**: predsednik republike imenuje generalnega revizorja in njegovega namestnika. Pri imenovanju ne sodeluje noben drug organ. **LV**: kolegijski organ. Člane vrhovne revizijske institucije imenuje parlament na priporočilo generalnega revizorja. Generalnega revizorja imenuje parlament. **LT**: predlog: predsednik republike; imenovanje: parlament. **LU**: kolegijski organ, predsednika in člane vrhovne revizijske institucije imenuje veliki vojvoda na predlog parlamenta, ki pripravi seznam kandidatov. **HU**: predsednika državnega revizijskega urada izvolijo poslanci državnega zbora z dvotretjinsko večino na predlog stalnega parlamentarnega odbora, ki obravnava vprašanja v zvezi z revizijskim uradom. **MT**: generalni revizor je uradni predstavniškega doma in ga imenuje predsednik republike na podlagi sklepa, ki se izvaja z resolucijo predstavniškega doma (sprejeto z dvotretjinsko večino). Predsednik v zvezi s tem nima diskrecijske pravice. **NL**: kolegijski organ. Člani računskega sodišča so imenovani s kraljevim odlokom s seznama treh oseb, ki ga sestavi spodnji dom parlamenta. Njegovega predsednika med njegovimi člani imenuje voditelj države na priporočilo vlade. **AT**: predsednik avstrijskega računskega sodišča je izvoljen z dvotretjinsko večino v parlamentu na predlog glavnega odbora. **PL**: kolegijski organ. Člane imenuje predsednik sejma (spodnji dom parlamenta) na zahtevo predsednika vrhovne revizijske institucije. Predsednika imenuje sejm s soglasjem senata na predlog predsednika sejma ali skupine najmanj 35 poslancev. **PT**: kolegijski organ. Člani računskega sodišča so sodniki, imenovani na podlagi javnega natečaja. Predsednika imenuje predsednik republike na predlog vlade. **RO**: kolegijski organ. Člane in predsednika računskega sodišča predlaga in imenuje zakonodajalec. **SI**: kolegijski organ. Njegovi člani so predsednik in dva podpredsednika, ki jih imenuje parlament (glasovanje z absolutno večino) na predlog predsednika republike. **SK**: vodjo vrhovne revizijske institucije izvoli parlament. **FI**: generalnega revizorja izvoli parlament. **SE**: generalnega revizorja in njegovega namestnika izvoli in imenuje parlament.

Slika 64: Vrhovne revizijske institucije: razrešitev (*) (vir: Evropska komisija in kontaktni odbor za vrhovne revizijske institucije)

(*) **CZ**: poslanska zbornica lahko razreši člane vrhovne revizijske institucije na podlagi sklepa disciplinskega senata vrhovne revizijske institucije o predlogu za razrešitev. Predsednika in podpredsednika vrhovne revizijske institucije lahko na predlog poslanske zbornice razreši predsednik republike. **DK**: generalnega revizorja se odstavi s položaja s sklepom predsednika parlamenta na podlagi pritožbe, vložene pri odboru za javne finance, in po posvetovanju s podpredsedniki. **DE**: ni posebnega postopka razrešitve; zaradi neobstoja možnosti ponovne izvolitve je vodja vrhovne revizijske institucije ob koncu svojega 12-letnega mandata razrešen. Vendar se lahko zoper člane vrhovne revizijske institucije uvedejo disciplinski postopki, ki lahko v nekaterih primerih privedejo do razrešitve. Ti postopki potekajo pred specializiranim senatom zveznega vrhovnega sodišča (v nadaljnjem besedilu: „Dienstgericht des Bundes“). Predlog za tak postopek poda predsednik enega od domov parlamenta. **EE**: generalnega revizorja se lahko razreši s sklepom vrhovnega sodišča na zahtevo kanclerja za pravosodje z

odobritvijo večine v parlamentu. **IE**: generalnega revizorja se lahko odstavi s položaja s sklepom predsednika le na podlagi resolucij, ki sta jih sprejela oba domova parlamenta in v katerih sta pozvala k njegovi razrešitvi. **EL**: člani so sodniki. Predlog za razrešitev/začetek disciplinskih ukrepov: minister za pravosodje. sklep o razrešitvi: vrhovni disciplinski svet. **ES**: člane računskega sodišča se lahko razreši le zaradi hujše kršitve njihovih dolžnosti in po sodnem postopku. **FR**: organ za imenovanje odloča o razrešitvah na priporočilo visokega sveta računskega sodišča v disciplinski sestavi. **HR**: odločitev o razrešitvi sprejme hrvaški parlament.

IT: sodnike sodišča se lahko razreši le po disciplinskem ali kazenskem postopku pred sodnim svetom računskega sodišča. Predsednika sodišča ni mogoče razrešiti z njegove funkcije, če prostovoljno odstopi ali se upokoji, ker doseže starostno mejo. **CY**: generalnega revizorja se lahko razreši le zaradi hujše kršitve na podlagi sodbe vrhovnega ustavnega sodišča. Predsednik republike in generalni državni tožilec lahko vložita predlog za razrešitev. Predsednik uradno izda sklep o razrešitvi generalnega revizorja, vendar ga pri tem zavezuje sodba. **LV**: Državni zbor lahko razreši generalnega revizorja in člane sveta državnega revizijskega urada le na podlagi sodbe sodišča v kazenski zadevi. **LT**: generalnega revizorja odstavi ali razreši parlament. Razlogi za razrešitev in odstavitev so izčrpano določeni v zakonodaji. **LU**: razrešitev z odlokom velikega vojvode na predlog parlamenta s predhodnim mnenjem vrhovne revizijske institucije. **HU**: predsednika državnega revizijskega urada se lahko odstavi s položaja s sklepom parlamenta. Postopek začne pristojni parlamentarni odbor. **MT**: odstavitev na podlagi dokazane nezmožnosti opravljanja funkcij urada ali dokazanega neprimerne ravnanja. Predlog: predstavniški dom (z dvotretjinsko večino). Sklep: predsednik republike uradno izda sklep, vendar ga pri tem zavezuje predlog parlamenta. **NL**: vrhovno sodišče lahko razreši ali suspendira člane vrhovne revizijske institucije. **AT**: za sklep o razrešitvi je potrebna dvotretjinska večina v državnem svetu. **PL**: predlog za razrešitev lahko poda predsednik sejma ali skupina najmanj 35 poslancev sejma (spodnji dom parlamenta); sklep o razrešitvi sprejme sejm, senat pa mora podati soglasje k razrešitvi s strani sejma. **PT**: članov vrhovne revizijske institucije ni mogoče odstaviti, razen v disciplinskih postopkih, ki potekajo v vrhovni revizijski instituciji. Stalni odbor, ki mu predseduje predsednik ter ga sestavljajo podpredsednik in po en sodnik iz vsakega senata, izvoljen s strani svojih kolegov, je pristojen za izvajanje disciplinskih pooblastil, z možnostjo pritožbe na splošni plenum. Vodjo vrhovne revizijske institucije lahko na predlog vlade odstavi voditelj države. V praksi ta možnost ni bila nikoli uporabljena. **RO**: člane vrhovne revizijske institucije lahko razreši le parlament na predlog stalnih odborov za proračun, finance in banke obeh domov parlamenta. **SI**: razrešitev predsednika ali podpredsednikov vrhovne revizijske institucije lahko predlaga najmanj 15 poslancev. Končno odločitev sprejme parlament. **SK**: parlament lahko odstavi predsednika/podpredsednika pod pogoji, ki jih določa zakonodaja. **FI**: parlament odloča o odstavitvi na predlog komisije parlamentarnih služb (sestavljene iz predsednika, dveh podpredsednikov in štirih drugih poslancev). **SE**: parlament lahko razreši generalnega revizorja s funkcije le, če ne izpolnjuje več zahtev, ki veljajo za opravljanje funkcije, ali če je zagrešil hudo malomarnost (za razrešitev je potrebna tričetrtinska večina volivcev in več kot polovica članov Riksdaga).

3.2 Povzetek kazalnikov, pomembnih za enotni trg

V pregledu stanja na področju pravosodja za leto 2025 so poleg sodišč, tožilstev in drugih pravosodnih organov prvič predstavljene značilnosti več drugih javnih organov, ki so zadolženi za uporabo prava EU na specifičnih področjih, kot so boj proti korupciji, javno naročanje in konkurenca.

Na slikah 59 in 60 je prikazano, kako podjetja dojemajo neodvisnost prvostopenjskih revizijskih organov za javna naročila in nacionalnih organov za varstvo konkurence.

V pregledu stanja na področju pravosodja za leto 2025 so nadalje predstavljene značilnosti neodvisnih organov, ki so pomembne za delovanje enotnega trga. Na sliki 61 je prikazan način imenovanja in razrešitve članov in/ali vodij prvostopenjskih revizijskih organov za javna naročila, na sliki 62 je enako prikazano za nacionalne organe za varstvo konkurence, na slikah 63 in 64 pa so predstavljeni: organi, ki sodelujejo pri imenovanju in razrešitvi vodje vrhovnih revizijskih institucij ali njihovih članov, odvisno od tega, ali gre za enočlanski ali kolegijski organ.

4. SKLEPNE UGOTOVITVE

V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2025 je nadalje razvit poglobljen vpogled v učinkovitost pravosodnih sistemov v državah članicah. Kazalniki predstavljajo stalna prizadevanja za izboljšanje učinkovitosti, kakovosti in neodvisnosti pravosodnih sistemov. Poleg tega kažejo nekatere strukturne vidike drugih javnih organov, zadolženih za uporabo prava EU. Vendar še vedno obstajajo izzivi v zvezi z zagotavljanjem popolnega zaupanja javnosti v pravne sisteme vseh držav članic. Informacije, vsebovane v pregledu stanja na področju pravosodja v EU, so v pomoč pri spremljanju, ki se izvaja v okviru evropskega cikla pregleda pravne države, in so vključene v letno poročilo Komisije o stanju pravne države.